

UNIVERZITA PALACKÉHO v OLOMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

ÚSTAV PEDAGOGIKY a SOCIÁLNÍCH STUDIÍ

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Bc. PAVLÍNA POSPÍŠILOVÁ

Sociální sítě se zaměřením na Facebook v životě žáka 2. stupně

Olomouc 2016

vedoucí práce: PhDr. René Szotkowski Ph.D.

Prohlašuji, že diplomovou práci jsem vypracovala samostatně a uvedla v ní veškerou odbornou literaturu a ostatní zdroje, které jsem použila.

V Zábřehu dne

.....

Pavλίna Pospíšilová

ANOTACE

Jméno a příjmení	Bc. Pavlína Pospíšilová
Katedra	Ústav pedagogiky a sociálních studií PdF UP v Olomouci
Vedoucí práce	PhDr. René Szotkowski Ph.D.
Rok obhajoby	2017

Název práce	Sociální sítě se zaměřením na Facebook v životě žáka 2. stupně
Název v angličtině	Social networks in second grade students' life with focus on Facebook
Anotace práce	Diplomová práce Sociální sítě se zaměřením na Facebook v životě žáka 2. stupně se zabývá, jak již název naznačuje, sociálními sítěmi z hlediska užívání žáků druhého stupně. Facebooku, jako nejrozšířenější sociální síti, je v diplomové práci věnována zvláštní pozornost. Sociální sítě (Facebook) a Internet mají velký vliv na žáka, proto je důležité se touto problematikou zabývat. Hlavním cílem diplomové práce je zjistit a popsat dílčí aspekty spojené s využíváním sociálních sítí, se zaměřením na Facebook u vybraných žáků 8. a 9. tříd na základních školách v Zábřehu. Celkově má diplomová práce jedenáct kapitol rozdělených do teoretické a praktické části. Praktická část je zaměřena na kvantitativní pedagogický výzkum, který je orientován na základní školy, které zřizuje město Zábřeh.
Klíčová slova	sociální sítě, žák druhého stupně, Facebook
Anotace v angličtině	Diploma theses Social networks in second grade students' life with focus on Facebook deal with social network in terms of using it by second grade students. Special attention in diploma theses is taken of Facebook, as most widespread social network. Social networks (Facebook) and Internet have a big influence on pupils, therefore is why it is important to occupy handle these problems. Main goal is to describe partial aspects connected with using social network with focus on Facebook. Respondents are Zábřeh's eighth and ninth grade primary school pupils. Diploma theses consist of eleven chapters separated into theoretical and practical part. Practical part focuses on quantitative pedagogical research, which is oriented on primacy schools in Zábřeh
Klíčová slova v angličtině	social network, second grade students' life, Facebook
Přílohy vázané v práci	Příloha č. 1: Tabulky doplňující praktické části, Příloha č. 2: Dotazník
Rozsah práce	91 stran
Jazyk práce	Český jazyk

Poděkování

Děkuji PhDr. Renému Szotkowski, Ph.D. za odborné vedení diplomové práce, cenné připomínky a rady při jejím zpracování. Dále děkuji ředitelům a žákům základních škol za spolupráci při vyplňování dotazníků a také své rodině a příteli za podporu během studia.

OBSAH

Úvod	7
TEORETICKÁ ČÁST	9
1 Sociální sítě – základní vstupy a terminologie	10
1.1 Internet	10
1.2 Web 2.0	11
1.3 Vznik sociálních sítí	11
1.4 Dělení sociálních sítí	12
1.5 Nejznámější sociální sítě	13
1.5.1 Sociální sítě a jejich využití v rámci výuky	14
2 Sociální sítě ve vzdělávání	16
2.1 Konektivismus	17
2.2 Vzdělávají sociální sítě	17
2.2.1 ITřída	17
2.2.2 Bakaláři	18
2.2.3 Iškola	18
2.2.4 Škola OnLine	19
2.3 Vzdělávací portály	19
2.3.1 Moodle	19
2.3.2 Google Classroom	20
3 Facebook	21
3.1 Historie Facebooku	21
3.2 Založení účtu	22
3.3 Facebook – vzhled, funkce a aplikace	23
3.4 Facebook ve školním prostředí	24
4 Žák druhého stupně a sociální sítě	27
4.1 Prepuberta	28
4.2 Puberta	28
4.3 Sociální sítě a pre/pubescent	29
5 Pozitiva a negativa sociálních sítí	31
5.1 Pozitivní stránka sociálních sítí	31
5.2 Negativní stránka sociálních sítí	32
5.2.1 Závislostní chování na Internetu a sociálních sítích	32
5.2.2 Kyberšikana	33

5.2.3	Kybergrooming	33
5.2.4	Sexting	34
5.3	Sdílení informací.....	35
6	Prevence rizikového chování spojeného s užíváním Internetu	37
6.1	Zásady bezpečné komunikace.....	37
6.1.1	Netiketa	38
6.1.2	Pravidla pro děti k bezpečnějšímu užívání Internetu:	38
6.1.3	Heslo	39
6.2	Prevence edukací	39
6.3	Zabezpečený Facebook.....	40
6.4	Vybrané subjekty nabízející pomoc, prevenci a intervenci před sociálně patologickými jevy v kyberprostoru.....	41
	PRAKTICKÁ ČÁST	43
7	Zhodnocení aktuálního stavu zkoumané problematiky.....	44
8	Použitá metodologie výzkumného šetření.....	48
9	Deskripce výzkumného šetření	49
9.1	Výzkumné cíle, problémy a hypotézy	49
9.1.1	Hlavní cíl a dílčí cíle výzkumu	49
9.1.2	Deskriptivní a relační problémy.....	50
9.1.3	Věcné hypotézy.....	51
9.2	Výběr prvků do výzkumného souboru.....	51
9.3	Použité metody výzkumného šetření	52
9.4	Pilotní studie a předvýzkum	53
9.5	Časový harmonogram výzkumného šetření.....	53
10	Výsledky výzkumného šetření	55
10.1	Výsledky deskriptivních problémů	56
10.2	Výsledky relačních problémů.....	74
11	Diskuse a závěry z výzkumného šetření.....	78
	Závěr.....	81
	Seznam pramenů.....	83
	Seznam symbolů a zkratk	88
	Seznam tabulek.....	89
	Seznam grafů	90
	Seznam příloh	91

Úvod

Sociální síť – úžasný komunikační prostředek, ale také příčina mnoha obtíží. Jak ve světě, tak i v České republice závratně stoupá obliba sociálních sítí. Sociální síť přináší mnoho pozitiv, ale také zákeřná nebezpečí. Nejrozšířenější sociální síť v České republice je momentálně sociální síť Facebook. Proto je samozřejmé, že kolem Facebooku se vedou dlouhé diskuze, zda je dobrým sluhou nebo nebezpečným protivníkem. Bezesporu ale můžeme říci, že sociální síť představují nesporně jeden z největších sociálních, ekonomických, kulturních i komunikačních fenoménů dnešní společnosti. Jde o druh služby, který umožňuje komunikaci a sdílení informací, a to více méně trvalým způsobem, čímž se odlišuje od chatu či telefonu. Problematika sociálních sítí sice už není novým tématem, ale při tak rychlém vývoji stávajících i nově vznikajících sociálních sítí je důležité, aby se v sociálních sítích a jejich bezpečnému užívání dokázal zorientovat žák i pedagog.

Téma diplomové práce jsme zvolili proto, že považujeme Internet a s ním spojené sociální síť za neoddělitelnou součást našich životů, protože můžeme říci, že většina populace je s Internetem v každodenním kontaktu. Svůj podíl má na výběru tématu také osobní zájem o tuto problematiku. Zároveň považujeme Internet a sociální síť za hrozbu kvůli sociálně-patologickým jevům, které se na Internetu vyskytují. Rádi bychom pomocí výsledků průzkumného šetření, které budou předány řediteli školy, pomohli vylepšit preventivní program.

Jako cílovou skupinu jsme si zvolili vybrané žáky druhého stupně, konkrétně osmých a devátých tříd na základních školách Zábřehu. Odůvodnění je prosté., protože tito žáci v souladu s vnitřními pravidly Facebooku mohou mít účet na Facebooku. Navíc si žáci v tomto věku procházejí citlivým obdobím, které ve vývojové psychologii nazýváme pre/pubertou. Ta je spojená s radikálními změnami v jejich životě. Začínají se osamostatňovat od rodičů a důležitou oporou se jim stávají vrstevníci. Často napodobují chování jeden druhého, včetně způsobu trávení volného času na sociálních sítích.

Cílem práce je analyzovat dostupnou literaturu, která se vztahuje k tématu práce a vytvořit soubor teoretických vstupů. Na to navazuje praktická část, kde je naším cílem zjistit a popsat dílčí aspekty spojené s využíváním sociálních sítí, se zaměřením na Facebook u vybraných žáků 8. a 9. tříd na základních školách v Zábřehu. Dílčí cíle jsou poté rozpracovány do průzkumných otázek.

Diplomová práce je rozdělena na dvě části: teoretickou a praktickou. Teoretickou část rozčleníme do šesti hlavních kapitol. Na začátku každé kapitoly definujeme pojmy, které pomohou většímu porozumění textu. V první kapitole se budeme věnovat základní terminologii spojenou s Internetem a sociálními sítěmi, dále si charakterizujeme vybrané komunitní a vzdělávací sociální sítě. Ve třetí kapitole se zaměříme na nejrozšířenější sociální síť – Facebook. V dalších kapitolách si charakterizujeme žíla druhého stupně, pozitiva a negativa sociálních sítí a poslední kapitola se bude věnovat prevenci rizikového chování spojeného s užíváním Internetu.

Praktickou část uspořádáme do pěti kapitol, které se budou věnovat zhodnocení aktuálního stavu, cílům praktické části, deskriptivním a relačním problémům, popisu vzorku respondentů a jeho výběru, použité metodě sběru dat, vlastnímu kvantitativnímu výzkumnému šetření a diskuzi výsledků výzkumného šetření.

Metody pro vypracování teoretické části spočívají ve studiu odborné literatury, Internetových zdrojů a výzkumů odborných institucí. K provedení výzkumného šetření použijeme metodu dotazníku, který se skládá z 32 položek. Výsledky výzkumného šetření pro větší přehlednost zaznamenáme do tabulek i grafů a doplníme je komentářem.

TEORETICKÁ ČÁST

1 Sociální síť – základní vstupy a terminologie

Diplomová práce je věnována sociálním sítím jako důležitému elementu v životě žáků druhého stupně. Sociální síť ovlivňuje žáka jak ve školním prostředí, tak v mimoškolních aktivitách, proto je důležité se jimi zabývat. Než přejdeme k samotným sociálním sítím, ať už komunitním nebo vzdělávacím, musíme si charakterizovat určité vstupy, které nám pomůžou pochopit problematiku. V první kapitole charakterizujeme základní pojmy, které se s užíváním Internetu pojí. Definujeme si Internet a jeho historický vývoj, přechod na Web 2.0. Termín je důležitý, protože na principu Webu 2.0 fungují sociální síť. Dále budou definovány sociální síť, jejich vznik, vývoj, dělení a budou představeny nejznámější české i zahraniční sociální síť určené ke komunikaci nebo sdílení obsahu.

1.1 Internet

Existuje mnoho definic, kterými by se mohl Internet charakterizovat. Například Škyřík (2009, s. 5) Internet definuje jako „*veřejně dostupný celosvětový systém vzájemně propojených počítačových sítí, který slouží jako přenosové médium pro různé informace a služby*“. Oproti tomu Makulová (2002, s. 27), která vychází z technické infrastruktury, Internet definuje jako komplexní globální síť skládající se z tisíce dalších nezávislých sítí, které jsou provozované vládními agenturami, výchovně-vzdělávacími a výzkumnými institucemi a soukromými obchodními společnostmi.

Historie Internetu a World Wide Webu sahá až do 60. let 20. století, kdy začal projekt US Department of Defence jménem Darpanet nebo Arpanet. Byla to snaha Pentagonu vytvořit odolnou infrastrukturu proti nepříteli. Lineárním nástupcem Arpanetu se stal Internet. Z počátku sloužil Internet jako online brožurka pro firmy, které se prostřednictvím webových stránek mohly prezentovat širšímu spektru potenciálních zákazníků, nebo prostřednictvím e-mailu distribuovat zprávy a informace. Za první komunikační síť můžeme považovat e-mail, přes který si lidé posílali zprávy (Kopecký, 2013, s. 202).

V 90. letech se síla Internetu rozmohla, pomohla vzniknout globálnímu propojení, což vedlo k ukotvení anglického jazyka jako globálního jazyka. Nabídla nové možnosti v rozvoji obchodu – nakupování přes Internet, nabídka online služeb. Celosvětový dosah médií a šíření informací vedlo k masové komunikaci. Byla to doba Internetu, někdy pojmenovávaná jako Web 1.0, kdy neexistovaly komunity na Internetu, byli pouze vlastníci a správci webů

a serverů, kteří aktualizovali obsah. Na druhé straně stáli návštěvníci webů, kteří nemohli do obsahu zasahovat, pouze ho mohli pasivně používat (Kopecký, 2013, s. 202).

1.2 Web 2.0

Termín Web 2.0 je pojem, který zahrnuje jiné uspořádání Internetu, než tomu bylo na počátku. Datovat Web 2.0 by se mohl od roku 2004 až po současnost. Jeho charakteristikou již není pevný obsah webových stránek, jak tomu bylo dříve, ale nyní je to prostor pro společnou a sdílenou tvorbu. Pojem zahrnuje posun od centralizovaného zpracování dat a služeb k decentralizaci. Vhodným příkladem je stránka Wikipedia.org, což je souhrnná encyklopedie, kterou netvoří nějaká redakce publicistů a vědců, ale sami uživatelé mohou psát a doplňovat pojmy a hesla do encyklopedie, popřípadě opravovat chybné informace. Což je problémem Webu 2.0. Pokud každý může sdílet informace a neručí za jejich správnost, uživatelé si sami musí ověřovat správnost těchto informací. Také si uživatel sám rozhodne, jak chce web používat. Neregistrovaný uživatel pouze pasivně čte a používá web, kdežto zaregistrovaný uživatel se stává aktivním uživatelem a může ovlivnit obsah stránek (Bednář, 2011, s. 192).

Na Webu 2.0 se můžou vyhledávat informace (např.: na Wikipedii), komunikovat prostřednictvím sociálních sítí (např.: Twitter, Facebook, LinkedIn), sdílet videa a fotky (např.: Youtube.com, Instagram), nebo weby slouží k shromažďování uživatelů se stejnými zájmy a koníčky, popřípadě fanoušků (např.: Česko-slovenská filmová databáze, Kudy z nudy, Hokejka.cz, Foodclub.cz apod).

1.3 Vznik sociálních sítí

Sociální sítě mají stejnou charakteristiku jako jiné webové stránky a patří do kategorie Webu 2.0. Sami uživatelé plní obsah, ale oproti jiným serverům mají další přidanou hodnotu a to vytváření virtuálních vztahů mezi uživateli. Formy obsahu se liší podle zaměření jednotlivých sítí, ale obecně se dá říci, ať jde o jakýkoliv obsah, že uživatelé ho chtějí sdílet (publikovat) se svými známými. Komunikovat můžou soukromě – pouze dva mezi sebou, nebo hromadně. Pokud komunikují veřejně a kdokoliv může sdílet informace kohokoliv. Pokud je zpráva natolik zajímavá, aby ji sdílelo mnoho lidí, stává se ze zprávy tzv. viral, který se nekontrolovatelně šíří napříč Internetem (Bednář, 2011, s. 192).

Pokud chceme definovat sociální síť, tak se jedná o množinu sociálních subjektů, propojených směnnými vztahy. Uzlovými body sítě se stávají subjekty a jejich vztahy jsou

vyjádřeny spojnicemi bodů. Pojem sociální síť slouží k podchycení komunitních vztahů, které překračují uzavřené hranice skupin. Pojem propracoval J. A. Barnes (Burian, 2014, s. 86).

Projekt Sixdegrees vzniklý v roce 1997 bychom mohli považovat za první sociální síť. Uživatelé si mohli vytvořit svůj profil a seznam svých přátel, a také mohli procházet seznamy svých přátel. V roce 2000 byla služba ukončena, podle zakladatele byl projekt neúspěšný díky malému počtu uživatelů na Internetu, ale můžeme říci, že tento projekt předběhl svou dobu. Barnes (Burian, 2014, s. 84).

1.4 Dělení sociálních sítí

Sociální sítě můžeme klasifikovat podle různých kategorií. Základní dělení sociálních sítí je na sítě:

- založené na profilu,
- založené na obsahu,
- sítě typu White label,
- virtuální světy,
- mobilní sociální sítě,
- mikroblogovací sociální sítě,
- sociální vyhledávače.(Digizen.org, 2015)

Sociální sítě založené na profilu, kde si uživatel vkládá své zájmy, události, fotografie a přidává si do seznamu své přátele, se kterými komunikuje, popřípadě sdílí obsah (Facebook, Myspace). Obsahově založené sítě, na nich si uživatel sice také tvoří profil, ale primární zájem je zde o vkládaný a sdílený obsah. Obsah se liší podle zaměření sítě, např.: Youtube, Last.fm. White label. Sítě, někdy nazývané DIY, jsou sítě, kde si uživatel tvoří vlastní sociální síť (Wall.fm). Zvláštním typem jsou virtuální světy, kde si uživatel vytvoří svého avatara, který uživatele ve světě ztělesňuje a slouží místo profilu. Používají se většinou ve hrách (The Sims, World of Warcraft). Mobilní sociální sítě jsou buď striktně mobilní aplikace, sloužící ke komunikaci (Itsmys.com a MyGamma), nebo slouží jako doplněk sociálním sítím. Pokud není uživatel na počítači a notebooku, aby mohl být stále online (MySpace, Twitter, Facebook, Instagram). Mikroblogující sítě (Twitter) jsou formou malých poznámek, které sdílí uživatel všem nebo pouze skupině vybraných uživatelů. Sociální vyhledávače jsou speciální vyhledávače sloužící zaměřené k vyhledávání dat ze sociálních sítí. Uživatel nemusí hledat v každé síti zvlášť, ale může využít více vyhledávačů. (Whos Talking, Wink a Spokeo).

Sociální sítě se také člení a rozlišují podle zaměření a účelu komunikace:

- online komunity,
- profesní sítě,
- online seznamky,
- absolventské sítě.

Online komunity jako je Facebook, Lidé.cz, Google+ jsou prvotně určené k online komunikaci. Profesní sítě – např.: LinkedIn, jsou sítě zaměřené na profesi a kariéru. Tato síť prezentuje profily uživatelů i firem, jejich online životopisy a doporučující reference. Dále online seznamky (Badoo.com, Libimseti.cz), kde se lidé mohou seznamovat nebo hledat partnery a absolventské sítě – např.: Classmate.com, Spoluzaci.cz, které sdružují spolužáky (Kopecký, 2013, s. 206).

1.5 Nejznámější sociální sítě

Nejvýznamnější sociální sítě můžeme rozlišit na sítě s celosvětovou působností a na české sociální sítě. Z průzkumu agentury Nielsen Admosphere vyplývá, že české sociální sítě ustupují do pozadí a Češi dají raději přesnost zahraničním komunitním webům a sociálním sítím. Navíc spousta zahraničních sítí je přeložena do českého jazyka, proto i lidé bez jazykové vybavenosti se bez problémů můžou stát členem (Všetečka, 2015). Z průzkumu je patrné, že například dříve populární Xchat už nyní nezná více jak polovina respondentů, což svědčí o pružnosti a flexibilitě komunikačních sítí, které se pořád vyvíjejí. Pokud učitel chce komunitní sociální sítě využít do výuky, může to udělat různými způsoby. Například pomocí aplikací Blogger, EduBlogs, Kidblog vytvoří třídní web, který se lehce spravuje a učitel má plnou kontrolu nad ochranou soukromí. Na portále Youtube může vkládat třídní videa, které budou chráněna heslem. Učitel může se svými žáky chatovat pomocí Twitteru a nebo díky LinkedInu najde práci (Khas, 2009).

Podle výzkumu v rámci projektu E-bezpečí z roku 2015 patří české děti k neaktivnějším uživatelům sociálních sítí. K sociálním sítím, které děti používají, patří Facebook, Google+, Lidé.cz, Twitter, Spolužáci.cz, Ask.fm, Libimseti.cz, Gifyo, Myspace a LinkedIn (Kopecký, 2015, s. 74).

1.5.1 Sociální sítě a jejich využití v rámci výuky

Jelikož se diplomová práce zajímá o žáky a kyberprostor, budou v následujících odstavcích vyjmenovány nejpoblárnější sociální sítě s krátkou charakteristikou obohacenou o možné využití jednotlivých sociálních sítí například ve výuce nebo školním prostředí.

O **Myspace** bychom mohli říci, že je průkopníkem v komunikačních sociálních sítích a předchůdcem Facebooku. Sít' Myspace vznikla v roce 2003 ve Spojených státech amerických. Obsahem se podobá dnešnímu Facebooku. Dříve neúspěšnější sociální sít' postupem času začal vytlačovat Facebook a nyní patří k tzv. mrtvým sociálním sítím. Přesto má měsíčně malou návštěvnost, protože uživatelé hledají staré, jimi nahrané fotky. Tento fakt dokazuje, že sociální sítě se vyvíjí a není jistotou, že přetrvají (např. ICQ, Myspace) (Javůrek, 2015).

Facebook je bezpochyby nejrozšířenější komunikační sociální sít' v České republice i zahraničí. Jelikož je diplomová práce zaměřená hlavně na Facebook, bude mu věnován větší prostor v následujících kapitolách.

Google+ vznikl v roce 2011 jako konkurence Facebooku. Jedná se o sociální sít' určenou ke komunikaci a sdílení informací. Stejně jak na Facebooku si přidáváte přátele a zájmy, ale rozdíl spočívá v nastavené sdílení přes tzv. kruhy. Další výhodou je provázanost s dalšími funkcemi, které firma Google nabízí. Například služba Hangouts může pomoci učitelům ve výuce. Pokud je žák nemocný a nemůže být ve škole, může si pustit online video (přenos z výuky). Na rozdíl od Facebooku lze na Google+ nahrávat a uchovávat videa a fotky v původním rozlišení, které poté můžete sdílet určitému okruhu jedinců – tzv. kruhy, nebo komunitě – tj. uzavřené skupině jedinců. Tyto kruhy potom mohou pomoci učitel, pokud si vytvoří kruh ze svých žáků, může jen pro ně sdílet, cokoli bude chtít (idv.cz, 2014).

Hlavním významem **Twitteru** je aktuální dění a přehled uživatele. V reálném čase a ze všech úhlů může sledovat události, které hýbou světem, nebo sledovat věci, které uživatele zajímají. Navíc pomocí Twitteru můžete být v kontaktu se svými přáteli. To vše funguje na principu tzv. tweetů, což jsou malé zprávy, do kterých můžete psát jen text v maximální délce 140 znaků. Pokud chce učitel rychle komunikovat se svými žáky, je Twitter ideálním prostředkem. Učitel může nadhodit téma, zadání úkolu, problém, označit ho Hashtagem a studenti mu za použití stejného Hashtagu odpovídají a komunikují s ním (idv.cz, 2014).

LinkedIn je největší celosvětová profesní sociální síť, která má přes 300 milionů členů. Je to sociální síť, kde se setkává nabídka a poptávka, zaměstnavatel hledá zaměstnance a potenciální zaměstnanci se snaží uplatnit na trhu práce. LinkedIn je od roku 2012 v češtině, tedy dostupný pro každého. Tato síť funguje na klíčových slovech, které filtrují vyhledávání. Uživatel si tvoří svůj profesní profil, kde má své uplatnění, profesní zkušenosti a reference. LinkedIn je uplatnitelný pro potřeby školy jako zaměstnavatele nebo pro učitele, pokud hledají práci. Žáci základních škol jej ještě nepotřebují, zato středoškolský a vysokoškolský absolvent by měl mít o LinkedInu povědomí (Vejvodová, 2015).

Youtube je speciální druh sítě. Nelze říci, že se prvotně jedná o sociální síť, spíše portál pro sdílení videí a nahrávek. Youtube patří společnosti Google a vznikl v roce 2005 a můžete ho využívat i jako neregistrovaný uživatel (Youtube.cz). Z registrace ale plyne mnoho výhod a možností, jako například odběr uživatelů, odběr kanálů. v rámci školy může učitel použít Youtube na sdílení videí v rámci třídy nebo škola může pomocí Youtube prezentovat svoji činnost navenek. Samozřejmě videa se mohou nahrávat přímo na Facebook, ale sdílení videa lze pouze v rámci sociální sítě, kdežto při využití služby Youtube se video může sdílet v rámci Internetu (O'Rejly, 2014).

Mezi české sociální sítě, které stále využívají uživatelé, můžeme řadit například Spolužáci.cz, ČSFD.cz anebo původně české weby, které slouží k seznámení (Libimseti.cz, Lide.cz a další).

Spolužáci.cz je sociální síť provozovaná serverem Seznam.cz. Hlavním účelem je sdružovat současné i bývalé spolužáky v rámci České republiky. Spolužáky nemůžeme brát jako vzdělávací sociální síť nebo e-learning, je to web, kde jednoduše mezi sebou mohou komunikovat současní nebo bývalí spolužáci a sdílet společně informace a obsah (například fotografie). Uživatel se na web přihlásí pomocí e-mailu od portálu Seznam. Web je uzavřený prostor určený komunikaci a sdílení obsahu mezi spolužáky ze základních, středních ale i vysokých škol (napoveda.seznam.cz). Spolužáci v současné době nejsou už tolik aktuální, protože mladší generace využívá skupiny na Facebooku ke komunikaci v rámci tříd a škol. Spolužáky nejvíce využívají uživatelé ve věku 35-44 let (Všetečka, 2015).

Ve výše uvedené kapitole jsme si představili nejpopulárnější české i celosvětové sociální sítě. V moderní době je značná propojenost těchto webů, například obrázky z Instagramu mohou být sdíleny na Facebooku, jako i videa z Youtube. Sociální sítě se vyznačují tím, že nejsou ukončený celek ale kontinuem, které se neustále vyvíjí.

2 Sociální sítě ve vzdělávání

Internet, potažmo sociální sítě, ovlivňují žáka v průběhu jeho života. Sociální sítě zasahují jak do jeho volnočasových aktivit, tak do aktivit v rámci školy. Proto je důležité zmínit i fakt, že existují sociální sítě, které jsou vhodnější ve využití v rámci školy, protože jsou přínosné pro učitele i žáky. O sociálních sítích ve vzdělávání se moc nemluví, proto mnozí učitelé nemají ponětí o této možnosti. Sociální sítě byly již obecně představeny, proto si dále představíme vzdělávací sociální sítě, jejich charakteristiku, odlišnosti a možné využití ve školním prostředí.

Každý zná pojem sociální sítě a každý ví, co si pod pojmem představit, ale málokdo zná a orientuje se v sociálních sítích, které jsou prvotně určené ke vzdělávání. Jedná se o sociální sítě, které slouží a pomáhají ve výuce, nebo ji organizují. Je bezesporu, že technologie pomáhají a usnadňují komunikaci mezi subjekty ve škole. Například už jen webové stránky, přes které se školy prezentují, umožňují rodičům snadnější přístup k informacím. Spousta škol například využívá weby, které nabízejí online žákovské knížky, aby rodičům usnadnili komunikaci mezi učitelem a rodičem. Otázka využití sociálních sítí školami je velmi problematická. Některé školy komunitní sociální sítě blokují, jiné jim dávají prostor, ale snaží se žáky naučit bezpečný online pohyb. Jiné školy blokují komunitní sociální sítě a využívají ty, které byly prvotně určeny do edukačního procesu, což je asi zatím nejlepší možnost, jak se vyhnout rizikům spojeným s užíváním Internetu (ucitelskenoviny.cz, 2010).

Technologie a doba se pořád vyvíjí, proto je potřeba, aby škola a školní prostředí přizpůsobily výuku novým požadavkům. Andrew Churches je propagátorem technologií ve výuce. Prosazuje myšlenku laptopu pro každého žáka (systém 1:1), který aplikuje na Kristin School v Albany Auckland na Novém Zélandu, kde je koordinátorem technologií (Brdička, 2008). Existuje mnoho vzdělávacích teorií a směrů. v této kapitole si charakterizujeme. Konektivismus, jelikož se jedná o směr, který propaguje, aby technologie byly zařazeny do výuky. Dále budou vyjmenovány a charakterizovány české vzdělávací sociální sítě, které slouží k edukaci, nebo jsou organizační a administrativní podporou výuky. Pozornost bude věnována pouze českým webům. I když zahraniční (např.: Xerte Online Toolkits, LMS Claroline a Claroline Connect, LMS Blackboard Learn apod.) jsou propracovanější, je zde jistý jazykový blok. Žák druhého stupně ještě nemá takovou jazykovou připravenost, aby škola mohla využívat cizojazyčné weby.

2.1 Konektivismus

Za zakladatele teorie učení v digitálním věku jsou považováni George Siemens a Stephen Downes. Jejich teorie vznikla v důsledku kritiky behaviorismu, kognitivismu a konstruktivismu, jelikož tyto teorie považují za nedostačující, protože vznikly v době, kdy nebyl tak rychlý vývoj technologií jako je dnes. Konektivismus stojí na principech, že zdrojem učení nemusí být lidé, nýbrž technologie. Schopnost učit se a schopnost nalézt informaci považují za důležitější a využitelnější než aktuálně informace nabít, protože znalosti se s vývojem technologií také vyvíjí a informace, které člověk kdysi nabil, mohou být dnes již neaktuální. Cílem konektivistického učení je přesná aktuální znalost. Za další důležitý princip je považována schopnost nacházet souvislosti mezi různými oblastmi, myšlenkami, což je považováno za základní dovednost. Znalosti mohou být latentně obsaženy v určité komunitě, síti nebo databázi, proto přístup k učení, zvaný konektivismus, souvisí se vzdělávacími sociálními sítěmi (Siemens, 2004, s. 4).

2.2 Vzdělávají sociální sítě

Vzdělávací sociální sítě spojují jedince stejného zaměření a pomáhají v procesu edukace. Jelikož sociální síť poskytuje výhody operativní a přímé komunikace, pomáhá usnadnit přístup jedincům ke vzdělávání či organizaci výuky. Následně budou představeny různé vzdělávací sociální sítě. Některé jsou určeny prvotně žákům a učitelům (ITřída), jiné byly zřízeny jako organizace výuky, ale mají zde i oddíl pro usnadnění výuky, prostor, kam učitel může zadávat úkoly nebo zpřístupňovat výuku (IŠkola, Bakaláři).

2.2.1 ITřída

ITřída je sociální síť a e-learningový nástroj určený pro učitele, žáky i rodiče. Originálně český výukový systém slouží pro přímou a nepřímou výuku. V iTřídě mohou učitelé se žáky komunikovat stejně jako na Facebooku. Jeho základním a v podstatě jediným nástrojem je tzv. ZED, kde jsou zveřejněny veškeré informace zadané učitelem směrem k žákům a naopak. Rodiče mohou sledovat aktuální dění ve škole. Díky iTřídě, provozované spolu s portálem DUMy.cz, má pedagog k dispozici více jak 130 tisíc výukových materiálů (ITveSkole.cz).

ITřída je přístupná odkudkoliv pomocí mobilní aplikace, proto může být žák nebo pedagog na notebooku, tabletu či mobilu. Každý uživatel musí být zaregistrovaný, tedy chráněný heslem. Prostředí webu je pro školy bezplatné. Na webu je lehká tvorba tříd

s možností implementace a konfigurace prostředí na míru. Výhodou iTřidy je interaktivní výuka s materiály, který si pedagog sám tvoří nebo využívá materiály od DUMy.cz (DUM = digitální učební materiál) a zpětná vazba díky zaznamenávání pohybu uživatelů na webu. Zaznamenávají se všechny interakce a postupy při výuce a v komunikaci se žáky. Online úložiště materiálů slouží pedagogům k ukládání jejich vlastních výukových materiálů, např.: Internetových odkazů, obrázků, videí. Pedagog může tvořit testy či ankety. Další výhodou pro pedagogy je trvalý a nesmazatelný zápisník úkolů a projektů. Pro krátkodobě i dlouhodobě nemocné žáky nebo žáky s individuálním vzdělávacím plánem nabízí iTřída možnost různých doučovacích nástrojů (Itveškole.cz).

2.2.2 Bakaláři

Bakaláři jsou elektronický školní informační systém. První verze Bakalářů vznikla v roce 1990, dnes systém využívá přes 60 % základních a středních škol v ČR. Bakaláři jsou komplexní systém organizace jednotlivých škol, není to web, který se zabývá pouze komunikací mezi žáky a učiteli, nebo výukovými materiály, řeší i administrativní, účetní či personální složku řízení školy. Pomocí Bakalářů může škola vést evidenci žáků, zaměstnanců, školní matriku, může tvořit rozvrhy hodin. Žák má Internetovou žákovskou knížku a učitel třídní knihu. Škola může využít propojení s programem Vema pro správu personální a účetní agendy. Bakaláři jsou k dispozici jako webová aplikace nebo mobilní aplikace, aby byl možný přístup z jakéhokoliv zařízení. Pro učitele je speciální mobilní aplikace. Bakaláři fungují i v cloudu, takže uživatel má zálohované informace a nelze o ně přijít. Učitel, žák nebo rodič musí být přihlášení uživatelé. Po přihlášení kdokoli může sledovat informace o žákovi jako např.: osobní údaje, absenci, výuku, klasifikaci (průběžnou, pololetní, celkovou), plán akcí, poštu, nástěnku, ankety. Dalo by se říci, že dříve bakaláři sloužili jako organizační a informační portál, ale v současné době vyvíjí další aplikace pro zkvalitnění komunikace a sdílení aktuálních informací, zkušeností a výukových materiálů (Bakalari.cz).

2.2.3 IŠkola

IŠkola funguje na podobném systému jak Bakaláři, ale pod jiným provozovatelem. Jde převážně o informační systém, který umožňuje komunikaci a zpracování informací, ale je tu i oddíl určený samotné výuce. V oddílu výuka nalezneme pododdíl e-learning, testy, domácí úkoly a komunikace. Komunikace je v rámci webu prováděna dvojím způsobem. Rodiče a žáci najdou informace na vývěsce nebo prostřednictvím e-mailu. Z administrativní stránky

jsou do iškoly zařazeny moduly jako žákovská knížka, rozvrh hodin, docházka, třídní kniha, vysvědčení apod (Iskola.cz).

2.2.4 Škola OnLine

Škola OnLine je školní informační systém umožňující zpracování veškeré školní agendy. Jedná se o webovou aplikaci, kterou lze navštěvovat pomocí Internetu i z mobilních telefonů. Disponuje mnoha funkcemi, zaměřenými na jednotlivé osoby a jejich úkony v rámci řízení školy, od potřeb ředitele, přes IT oddělení, až po učitele, rodiče a žáky. Podstatné je zmínit, učitelé Školu OnLine mohou využívat jako školní matriku, třídní knihu, prostřednictvím webu sdělovat hodnocení žáků. Důležitou složku tvoří možnost přímé komunikace s žáky a jejich rodiči a zprostředkování výukových materiálů (skolaonline.cz).

2.3 Vzdělávací portály

Neméně důležitým prvkem v prostředí školy jsou vzdělávací portály (jako např. Moodle). Nejedná se o vzdělávací sociální sítě, ale pro učitele jsou důležité. V rámci ucelenosti teoretického bloku a případného dalšího využití pro učitele, byla tato podkapitola zařazena do tohoto textu. Dále budou představeny systémy pro e-learning (Moodle, Google classroom) jakožto vzdělávací portály, které jsou určeny pro pedagogy, aby si usnadnili práci a pomohli díky výukovým textům a materiálům zkvalitnit výuku.

2.3.1 Moodle

Moodle je webová aplikace, která slouží k poskytování výuky přes Internet, od publikování studijních materiálů, po nejrůznější potřeby e-learningu. Moodle patří mezi VLE (virtual learning environment). Je to virtuální prostředí pro výuku, pomůcky pomáhají při poskytování služeb dálkového studia nebo zkvalitnění domácí přípravy při kontaktní výuce. E-learningový systém Moodle vznikl v roce 2002 (Maněna, 2015, s. 80).

Mezi základní funkce řadíme možnost rozdělení výuky do kurzů, vyučující si do Moodlu umísťuje různé materiály a žáci zde odevzdávají své práce. Žáci mohou být rozděleni do skupin, například podle pokročilosti, a jejich systém výuky může být v rámci skupiny upraven. Mezi další moduly Moodlu patří workshopy, kde si studenti navzájem hodnotí své práce, ankety sloužící k zjištění postoje žáků k určité otázce. Dále diskuze a chat, jejichž příspěvky si uživatelé mohou nechat zasílat na e-mail. Testy, při kterých Moodle měří čas, sám je vyhodnocuje i může následně klasifikovat. V rámci Moodlu může uživatel využívat implementovaný slovník definic a mnoho dalších nejrůznějších funkcí. Je pouze

na administrátorovi, aby přizpůsobil nastavení každého kurzu a určil oprávnění pro každého uživatele (Bártík, 2011).

2.3.2 Google Classroom

Google Classroom, neboli učebna, je relativně nový e-learningový nástroj od firmy Google určený učitelům k rychlému vytváření a spravování úkolů. Vyznačuje se snadnou komunikací se žáky v rámci jednotlivých kurzů a efektivní zpětnou vazbou. Je bezplatný a nemusí se instalovat a je dostupný ze všech počítačů a mobilních zařízení (Classroom.google.com).

Google Classroom může využívat každý, kdo má účet Google Apps spolu s dalšími doplňky Googlu vhodnými pro výuku ve škole (Google Disk, Google Dokumenty). Google Classroom není v současné době plnohodnotným e-learningovým nástrojem, spíše podpůrným nástrojem klasické výuky. Učitel může vkládat a vybírat úkoly, pokládat otázky, zveřejňovat v elektronické podobě obsah učiva a komunikovat pomocí komentářů. Studenti zapsaní do kurzu mohou vkládat komentáře, odpovědi nebo upravovat dokumenty. Hlavním omezením Google Classroom je fakt, že nemůžeme přehledně strukturovat obsah učiva a diskutovat v rámci diskusních fór. V Google classroom nemůžeme provádět statistiky a evidenci známek (Maněna, 2015, s. 82).

3 Facebook

Facebook se stal fenoménem nejen pro Českou republiku, ale i v celosvětovém hledisku. Je mnoho blogů, webů, článků a publikací zabývajících se Facebookem. Bohužel informace mohou být zastaralé, protože Facebook je kontinuem, které se stále vyvíjí a mění, jak svůj vzhled, tak svůj obsah. Diplomová práce se Facebookem nebude zabývat po stránce technologické a technické, ale bude se snažit popsat Facebook jako prvek v životě žáka druhého stupně a v procesu jak volného času, tak v procesu edukace. Sociální sítě obecně zasahují do chodu a procesu edukace, záleží na jednotlivých školách, kolik prostoru dostanou.

V následující kapitole budeme Facebook charakterizovat - jak Facebook vznikl, jak se rozrůstal, kolik má Facebook uživatelů, jak si založíme účet a budou zde uvedeny základní funkce a aplikace, kterými Facebook disponuje. Dále budeme Facebook popisovat v rámci školního prostředí, procesu edukace.

3.1 Historie Facebooku

V roce 2004 byla poprvé zpuštěna sociální síť nazvaná Facebook. Zakladatelem sítě je Mark Zuckerberg, jehož cílem bylo vytvořit síť pro Harvardské studenty. Zakladatelé vytvořili síť z ročenek a seznamů studentů, protože chtěli studentům prvních ročníků usnadnit orientaci v novém prostředí a v životě na univerzitě. Přihlášení bylo pomocí e-mailových adres univerzit. Prvně pomocí harvardské domény, později byli přidávány domény ostatních univerzit. Facebook se během své existence vyvíjí. Napřed byl pouze pro studenty Harvardu, dále pro studenty tzv. „Břečťanové ligy“, do které patří osm elitních soukromých univerzit. Později přibývaly další univerzity. Pořadí přidávání značně připomíná žebříček popularity jednotlivých univerzit v USA (Čamek a Kulhánková, 2010, s. 9).

Zpočátku byl Facebook pouze pro úzký okruh jedinců studujících na amerických univerzitách, proto uživatelé měli status výjimečnosti. Facebook nejdříve fungoval jako doména – thefacebook.com, ale od srpna 2006 byla zpřístupněna celému světu. Základním posláním Facebooku je jednoduchý kontakt mezi lidmi, ať už jsou kdekoliv na světě (Král, 2015, s. 172). V začátcích Facebooku šlo především o tvorbu seznamů přátel, ale hlavní myšlenkou úspěchu sociální sítě leží v aktivitě uživatelů, proto byly postupně přidávány různé funkce a aplikace, za nejdůležitější bychom mohli považovat News Feed – kanál „vybraných příspěvků“, který je uprostřed webové stránky, jindy nazývaný jako „zed“. Příspěvky – fotky, videa, odkazy, hry, které přidáte na Facebooku, se přátelům zobrazí na jejich zdi (Čamek a Kulhánková, 2010, s. 10).

V rámci Evropy je Facebook nejrozšířenější sociální sítí, v březnu 2015 měl Facebook 1,415 miliardy aktivních účtů a byl přeložen do 84 jazyků. Možná taky proto, že podle výzkumů Facebook již není sociální sítí jenom pro mladé, v roce 2014 bylo více jak 45 procent uživatelů starších 35 let (Král, 2015, s. 171).

3.2 Založení účtu

Uživatel Facebooku se může stát pouze zaregistrovaný uživatel. Pokud chce být jedinec registrovaným uživatelem, musí vyplnit formulář na webu (www.facebook.com). Úvodní stránka sděluje, že Facebook je zdarma a pokud se chce uživatel zaregistrovat, musí vyplnit jméno, příjmení, e-mail nebo telefonní číslo a heslo. Dále musí uvést datum narození, protože Facebook je určen pro jedince starší třinácti let. Po založení účtu je datum narození viditelné, pokud chce tuto informaci a její viditelnost změnit. Dále zvolí uživatel pohlaví, a pokud klikne na pole Zaregistrovat se, souhlasí s informacemi v oddíle *Podmínky* a potvrzuje, že si přečetl Zásady používání dat včetně Používání souborů cookie (Čamek a Kulhánková, 2010, s. 14). V dalším kroku pomocí synchronizace e-mailu, Skypu atd. může vyhledat své přátele. Jako zaregistrovaný uživatel může plně využívat Facebook (Čamek a Kulhánková, 2010, s. 16).

Se založením účtu na Facebooku se pojí odsouhlasení Podmínek použití Facebooku, které se nahodile můžou měnit, a jednotlivec nemusí být o tomto faktu informován. S bezpečností na Facebooku se nepojí pouze Podmínky použití Facebooku, ale i dokumenty, které jsou pod nimi umístěny – např.: Zásady komunity, Platební podmínky, Zásady použití dat nebo Použití souborů cookie. Jen málo uživatelů si přečte všechny tyto dokumenty předtím, než se rozhodne založit si profil na Facebooku.

Správné zabezpečení profilu lze nastavit pomocí položky Nastavení. V ní máte tři možnosti – nastavení účtu, nastavení soukromí a nastavení aplikací. Nastavení účtu umožňuje změny hesla, kontrolní otázky a také je v této položce možné účet zrušit. Lze si nastavit i posílání upozornění na některé události e-mailem. Tento dialog je velmi propracovaný a umožňuje detailní nastavení. Je možné nastavit jazyk nebo platební údaje. Nastavení soukromí patří mezi to nejdůležitější. Nastavit se dá, kdo může vidět váš profil, kdo vás na Facebooku může najít a také jaké informace budou poskytnuty externím aplikacím na Facebooku. Největší pozornost je třeba věnovat nastavení profilu, pokud nechcete, aby například Vaše fotografie viděli všichni uživatelé Facebooku. V základním nastavení mohou

veškerý obsah vidět všichni ze sítě Česká republika. Pokud chcete, aby byl profil uzamčený pro neznámé uživatele Facebooku, nastavte si Pouze přátelé (Handl, 2009).

3.3 Facebook – vzhled, funkce a aplikace

Facebook se skládá z horní lišty, kde je vyhledávač, záložka na vlastní profil a „Hlavní stránka“. Levá lišta slouží uživateli pro rychlé „překlikávání“ na svůj profil, skupiny nebo aplikace, události, stránky apod. Pravá lišta je chat s lištou, kde uživatel vidí, kteří jeho přátelé jsou online, nebo si přítele vyhledá a zanechá mu vzkaz. Pod horní lištou je prostor pro vaše vyjádření – pro status, přidání fotky, či videa apod. Uprostřed stránky jsou vidět vybrané příspěvky od přátel nebo od vás (Dědiček, 2010, s. 19).

Samotný profil každého uživatele se skládá z lišty Timeline, Informace, Přátelé, Fotky a další (např.: Poznámky, Zájmy, To se mi líbí atd.) V sekci Informace uživatel zveřejňuje další osobní údaje. Údaje jsou rozděleny do oblastí - „Práce a vzdělání“, „Místa, kde jste žili“, „Kontaktní a základní údaje“, „Rodina a vztahy“, „Podrobnosti o vás“ a „Životní události“. Sekce přátelé slouží k evidenci a správě přátel. Sekce Fotky je rozdělena na tři části. Naleznete zde fotky, na kterých Vás označil jiný uživatel, fotky, které jsme sami přidali na Facebook. Třetí část je nazvaná Alba, kde si tvoříte a upravujete alba, do kterých vkládáte fotky (Čamek a Kulhánková, 2010, s. 52).

Facebook se skládá z mnoha funkcí a aplikací, které dotvářejí Facebook do aktuální podoby, která se stále vyvíjí podle aktuálních potřeb a trendů. Například kvůli velkému množství přátel se zavedla funkce zvaná Odběr, která dříve nebyla potřeba. **Odběr** slouží ke sledování uživatelů na Facebooku, aby uživateli nic o daném uživateli neuniklo (Kasík, 2011). Terminologie se liší, zda daný jev nazývat funkcí, aplikací, popřípadě záložkou. Pro potřeby diplomové práce není potřeba rozlišovat mezi těmito jevy. Postačí, když funkce a aplikace budou vyjmenovány a charakterizovány (Rodová, 2014).

Mezi funkce/aplikace na Facebooku řadíme – Přátelství, Statusy, Fotky a videa, „To se mi líbí“, Skupiny, Odběry, Odkazy, Dárky, Zprávy a chat, Události, Poznámky a Soukromí.

Přátelství – s uživateli na Facebooku se můžete stát přáteli pomocí Žádosti o přátelství, kterou buď uživateli pošlete, nebo od něj přijmete. Když se uživatelé stanou přáteli, mohou si navzájem nahlížet na zdi, prohlížet si profily a být v kontaktu (Facebook.com). **Události** zastupují diář a umožňují organizovat různé akce, na které zvete nebo upozornujete své přátele. Například pomocí Události můžete zorganizovat třídní sraz.

Skupiny slouží ke sdružování lidí se stejnými zájmy. **Skupiny** dělíme na otevřené, uzavřené nebo tajné. Skupinu si může například vytvořit učitel pro svou třídu, aby mohl jednoduše sdílet obsah pro všechny najednou. **Odkazy** slouží ke sdílení obsahu, který naleznete na Internetu prostřednictvím Facebooku. **Statusy** jsou krátké zprávy, které si uživatel píše na zeď. Jsou prostorem, kde se může uživatel vyjadřovat, aby ostatní přátelé viděli obsah. **Fotky** umožňují na Facebook nahrávat své fotografie do alb a vytvářet k nim komentáře, popřípadě na nich označovat své přátele. **Video** slouží ke sdílení videozáznamů. **Zprávy a chat** jsou prostředkem komunikace mezi jednotlivými uživateli. Vzkaz je možné napsat na zeď uživatele, ale obsah vidí i ostatní uživatelé nebo je možné v rámci chatu poslat jednomu nebo více uživatelům vzkaz, který je určen pouze pro ně (Čamek a Kulhánková, 2010, s. 34). „**To se mi líbí**“ je tlačítko, kdy uživatel vyjadřuje určité sympatie s obsahem, který ho zajímá. Rychlý vývoj na sociálních sítích a Facebooku dokazuje například i fakt, že dříve měl uživatel možnost vyjádřit pozitivní sympatie pouze zdviženým palcem. Od února 2016 obohatil Facebook tlačítko „To se mi líbí“ o reakce a pocity. Reakce jsou doprovázeny smajlíky, které mají vyjadřovat reakce: „Super“, „Haha“, „Paráda“, „To mě mrzí“ a „To mě štve“ (Pražák, 2016).

3.4 Facebook ve školním prostředí

Facebook, sociální sítě a Internet celkově zasahuje do života jednotlivce a to jak ve školním prostředí, tak ve volnočasových aktivitách. Je mnoho publikací, které se zabývají Internetem, popřípadě závislostní chováním ve vztahu k volnočasovým aktivitám. My jsme se rozhodli dopodrobna nerozebírat sociální sítě a volnočasové aktivity, protože hlavní náplní naší diplomové práce jsou sociální sítě ve vztahu k žákovi, škole a školnímu prostředí.

Jak již bylo řečeno, Facebook i ostatní sociální sítě mají v životě žáků důležitou roli jak v osobním životě, tak ve školním prostředí. v České republice na rozdíl od Spojených států amerických není nařízení, které by upravovalo nebo dokonce zakazovalo používání sociálních sítí ve školním prostředí. Záleží čistě na škole, potažmo řediteli, do jaké míry dovolí sociálním sítím vystupovat na školské půdě.

Ve Spojených státech amerických má škola povinnost filtrovat obsah, blokovat některé webové stránky, do kterých řadí i sociální sítě. Přestože je na filtraci vynaloženo mnoho peněz, nedaří se úspěšně filtrovat obsah. V České republice se škola může rozhodnout, zda chce blokovat weby a sociální sítě, nebo je ve výuce zakázat, popřípadě povolit. Je na uvážení školy, zda vynaloží finanční prostředky na filtraci a blokaci obsahu, nebo své

úsilí zaměří na prevenci žáků, jak se na v kyberprostoru bezpečně pohybovat. Mnoho učitelů sociálně sítě rovnou odmítá, aniž by zjistili jejich výhody a nevýhody, naučili se se sociálními sítěmi pracovat. Pozitivem sociálních sítí je, že poskytují přímou a operativní komunikaci mezi jednotlivými uživateli nebo celou skupinou. Pokud si učitel předem určí pravidla, jak budou žáci sociální síť používat a naučí je se chránit před sociálně patologickými jevy, není důvod nevyužít moderní technologii (Neumajer, 2010).

Facebook může pro školu nabídnout mnoho výhod. Vytvořením profilu školy na Facebooku se škola může jednoduše prezentovat a informovat o dění. Můžeme informovat žáky nebo jejich rodiče o událostech ve škole, připomínat plánované akce, například rodičovské schůzky, divadelní představení apod. Stránky školy jsou většinou určené i pro širokou veřejnost, protože informuje o aktuálním dění ve škole. Tvoří si přes Facebook svou prestiž, ukazuje například diplomy, certifikáty a chlubí se svými úspěchy i úspěchy žáků. Škola může vytvářet pozvánky na akce, které potom uživatelé mohou sdílet/posílat dál. Formou statusů může psát delší zprávy, reportáže o dění. Pomocí jednoduchých hlasování může získat názory rodičů, když potřebuje zpětnou vazbu nebo výsledek hlasování může škole pomoci při rozhodování. Pro bližší informace o výuce je doporučováno, aby učitel zřídil buď stránku nebo skupinu dané třídy (Inapadnik.cz, 2011).

Pokud se zaměříme na samotné učitele, jak mohou Facebook využít v rámci výuky na základních školách, musíme si uvědomit, že povinná školní docházka je od šesti do patnácti let. Učitelé prvního stupně by neměli využívat Facebook, protože osoby mladší třinácti let nesmí mít vlastní profil. Na základní škole Facebook mohou využívat učitelé spolu s žáky starší třinácti let, tedy žáky druhého stupně. Všechny informace, co učitel může sdílet na Facebooku, by měl písemně odsouhlasené od rodičů – například souhlas s publikací fotografií, souhlas publikací celých jmen žáků apod. Pokud učitel vytvoří stránku o jejich třídě, je veřejná a všichni ji můžou vidět. U skupiny jsou tři možnosti nastavení – otevřená, kdokoliv může být součástí, uzavřená, uživatel musí být schválen a tajná, pokud nejsi členem, neuvidíš žádný obsah (Inapadnik.blogspot.cz, 2011).

Jak by se tedy měl učitel chovat na Facebooku a přitom maximálně chránit všechny zúčastněné? Nejenom žáci, ale i učitelé mohou být díky sdílenému obsahu na sociálních sítích vystavováni posměchu, někdy i dokonce kyberšikaně. V odstavci bude uvedeno několik tipů a názorů, jak by se pedagog mohl nebo měl na sociálních sítích chovat. Mnoho učitelů má povinnost komunikovat s žáky a jejich rodiči přes školní emailovou adresu. Pokud se ale rozhodne vytvořit si facebookový účet pro komunikaci, doporučuje se vytvořit si zvláštní

„profesionální účet“, kde žáci neuvidí nic ze soukromí. Což ovšem porušuje pravidlo jednoho Facebookového účtu. V takovém případě si učitel může vytvořit stránku nebo skupinu, kde bude komunikovat s dětmi nebo rodiči a nemusí si jedince přidávat mezi přátele. Pokud se učitel rozhodne pouze pro jeden účet jak pro soukromé i profesionální účely, čeká ho více práce s filtrováním obsahu (Pávová, 2011).

Komunikace přes Facebook se sice zdá jednodušší, ale při nesprávném používání sítě hrozí mnoho patologických jevů. Řešením vyhnout se rizikům na sociálních sítích je používat Facebook a sociální sítě jen okrajově a využít ke komunikaci v rámci edukačního procesu sociálně sítě, které byly pro tyto účely primárně zřízené, tedy vzdělávací sociální sítě.

4 Žák druhého stupně a sociální síť

Žák druhého stupně má určité chování a jednání, které je ovlivněno jeho aktuálním vývojem, proto je důležité si popsat klíčové věci, které biologicky ovlivňují žáka. Abychom je dále mohli použít do komparace, popřípadě využít ke zdůvodnění určitých jevů. K lepšímu pochopení žákova jednání a chování si budeme charakterizovat změny, kterými žák prochází. Jedná se o komplex změn, ke kterým v průběhu druhého stupně základní školy dochází. Souhrnně tyto změny můžeme nazývat dospíváním. Dospívání probíhá mezi 10 až 20 rokem života jedince, je to dlouhé období a člení se na několik fází. Odborníci se přou, kolik fází se vyskytuje v průběhu dospívání, někteří uvádějí pouze dvě fáze, jiní tři fáze. Také se nemůžou shodnout, v jakém věku jedince daná fáze probíhá. Obecně bychom mohli říci, že záleží na pohlaví a individuálních zvláštlostech každého. Věk, který bude uváděn v této diplomové práci u každé fáze, je zprůměrovaný. Dále se přikláníme k názorům, že v průběhu dospívání si každý jedinec musí projít třemi fázemi vývojových změn, kterými jsou:

- 1) prepuberta,
- 2) puberta,
- 3) adolescence (Šimíčková-Čížková, Zacharová, 2011, s. 80).

Adolescence neboli dospívání je třetí fází přípravy na dospělost. Biologické změny proběhly v předchozích fázích, proto má adolescence spíše psychosociální charakter. Jsou různé mezníky, od kdy jedince považujeme za dospělého. Sociálními mezníky jsou ukončení povinné školní docházky a první pohlavní styk. Z právního hlediska je to dosažení 18. roku života. Adolescencí se více nebudeme zabývat, jelikož je tato práce zaměřena na žáka druhého stupně. Druhým stupněm jsou označovány poslední čtyři ročníky povinné školní docházky (6. až 9. ročník), tedy nejmladším žákům druhého stupně je jedenáct let a nejstarším patnáct let. v těchto letech žáci prochází obdobími prepubescence a pubescence (Šimíčková-Čížková, Zacharová, 2011, s. 86).

Prepubescence a pubescence neboli prepuberta a puberta se definuje jako období "bouří a stresů", přechodem z dětství k dospělosti. Na jedince působí dospělá společnost, která chce, aby se socializoval a přizpůsobil normám chování, zvolit si povolání, přizpůsobil se vrstevníkům a přestal být závislý na rodičích. Jedinec zároveň chce najít sebe samotného, definovat si vlastní já. Spolu s těmito společenskými tlaky se střetávají i biologické a psychické změny, což způsobuje rozkolísanost a konfliktnost jedince (Šimíčková-Čížková, 2008, s. 101).

4.1 Prepuberta

Na dětství navazuje období označované jako prepuberta, které začíná náznaky pohlavní diferenciací. U dívek se toto období začíná projevovat kolem desátého roku a u chlapců kolem jedenáctého roku života. Období prepuberty biologicky končí u dívek první menstruací a u chlapců prvními polucemi (Čačka, 2000, s. 100).

Hrubá motorika je neobratná a jemná motorika křečovitá, protože prepuberta je obdobím "vytáhlosti" kvůli intenzivnímu růstu končetin a trupu. Objevují se druhotné pohlavní znaky. V percepci se zdokonaluje a zpřesňuje vnímavost podnětů, ale někdy díky emoční labilitě může dojít k zvýšené nepozornosti a zhoršení registrace podnětů. Vyrůstá význam fantazie, která se stává pojítkem mezi reálným prožíváním a ideálem. Fantazie se projevuje formou denního snění. Přemíra denního snění může zapříčinit sníženou úspěšnost ve školní práci. Jsou patrné změny kvantitativního i kvalitativního myšlení. Podle Piagetovy teorie je prepuberta přechod od konkrétních operací k operacím formálním, počátek abstraktního myšlení (Šimíčková-Čížková, 2008, s. 103).

V oblasti citů je jedinec zmatený, často střídá nálady, od výbuchů agresivity a hlučnosti až po nezáměr a apatii. Je citlivý vůči nespravedlnosti, kritice, obzvláště kritice jeho tělesných změn, většina je se sebou nespokojená, má nízkou sebedůvěru a sebehodnocení. Prepuberta je začátek osamostatňování se od rodiny, ostýchá se projevit city vůči rodičům, chová se odtažitě, odmítavě až hrubě. Navazuje více kontaktů s vrstevníky, sdružuje se s nimi do skupin, většinou oddělené na chlapecké a dívčí. Navázané kontakty však nejsou pevné, časté střídání kamarádů, objevuje se rivalita (Šimíčková-Čížková, 2008, s. 104-105).

4.2 Puberta

Puberta je obdobím tělesných změn, při kterých se tělo dítěte mění na tělo fyzicky dospělého člověka, který je schopný se rozmnožovat u dívek puberta nastává v průměru mezi dvanáctým a třináctým rokem a u chlapců po třináctém roku života (Čačka, 2000, s. 222).

Puberta je obdobím pohlavního dozrávání. Fyzický růst se zpomaluje, mizí klátivost, neobratnost a vyrovnávají se rozdíly mezi fyzickým a psychickým vývojem. Tvar těla dostává dospělou podobu, růst končetin se zpomaluje, mohutní svalstvo a rostou vnitřní orgány. Sexuální pud se ozývá pravidelněji, proto jej pubescent snadněji zvládne. U chlapců dochází k mutaci hlasu, proto se někdy nechtějí projevovat. Výrazně se rozvíjí logická paměť, která

má výběrový charakter. Jedinec si lépe pamatuje to, co ho zajímá. Fantazie se projevuje svou nápaditostí a originalitostí. Přetrvává denní snění, které má sexuálně a eroticky laděné. Ve vývoji myšlení se zdokonaluje schopnost abstrakce, usuzování hypotetické a deduktivní je na úrovni dospělého, lpění na racionálních důvodech lidského chování. Myšlení se také vyznačuje radikalismem, unáhleným hodnocením, kdy jednu získanou zkušenost zobecňuje a přijímá jako platný fakt. Pubescent hledá smysl života. V hodnocení druhých lidí má malé zkušenosti, tendence zjednodušovat úsudky (Šimíčková-Čížková, 2008, s. 105-107).

Emoční ladění puberty se projevuje hlavně v sociálních vztazích, není tak výrazná citová labilita. Emoční vázanost k rodičům se výrazně uvolňuje. Vzájemný vztah rodičů a pubescenta závisí na chování rodičů a jejich přístupu k individualitě pubescentů. Jedinec může vůči rodičům cítit úctu, lhostejnost nebo je může až nenávidět, záleží na vzájemné kooperaci. Citové odpoutání od rodičů v tomto období vyvolává potřebu sblížit se s někým jiným. Vznikají pevnější kamarádské vztahy, mizí izolovanost dívek a chlapců, vzájemné sblížování má prvotně podobu škádlení, koketování. Díky velké potřebě navazování citových vztahů vzniká první zamilovanost. Ke konci období pubescence dochází ke splnutí erotiky se sexualitou. Rozvoj vyšších citů a přijímání mravních hodnot rodiny a společnosti. City k sobě samému jsou u pubescenta nevyrovnané, porovnání s druhými mu oslabuje sebejistotu a pochybuje o vlastních kvalitách. Přecitlivěle reaguje na kritiku vůči sobě, což může vést přechodně až k pocitům osamění a izolace. Druhým extrémem je narcistické vnímání sebe samotného, kdy se projeví pocit vlastní jedinečnosti a sebeobdivování (Šimíčková-Čížková, 2008, s. 108).

Období puberty je střetáváním dvou potřeb. První je potřeba nezávislosti, odpoutání se od rodičů, tendence samostatně se rozhodovat, uplatnit vlastní názor v diskuzi s dospělými, ve vlastních názorech se odlišit od vychovatelů. Na druhou stranu potřebuje pubescent někam patřit, proto je charakteristická uniformita mezi vrstevníky, jak v oblékání, tak v chování, jednání i názorech. v těchto skupinách jedinec ztrácí svou identitu a přijímá názory většiny, skupinové hodnoty a vzory. Obě potřeby ale mají svůj význam, protože hrají významnou roli při vyzářování osobnosti a dospívání (Šimíčková-Čížková, 2008, s. 109).

4.3 Sociální sítě a pre/pubescent

V předchozích dvou podkapitolách bylo vysvětleno období dospívání, hlavně prepubescence a pubescence. Nastínili jsme si hlavní změny v tělesném, kognitivním,

motorickém, emočním i sociálním vývoji. Nyní se budeme věnovat těmto vývojovým změnám a jejich dopadu k faktu, proč jedinci tíhnou k sociálním sítím.

Období dospívání je pro jedince zátěžovou situací, kdy si tvoří svou vlastní identitu. Žijeme v době technologií, lidé využívají techniku ke komunikaci, proto se nemůžeme divit, že i dospívající lpí na online komunikaci. Díky vývoji myšlení k abstraktnímu myšlení chápe jedinec virtuální svět a jeho zákonitosti. Virtuální svět je místo, kde si každý tvoří svou realitu, sdílí informace, které sám chce a přizpůsobuje si obraz, který ostatní vidí. Což pro pubescenty je výhodnou věcí z mnoha důvodů. Například pro plachého jedince je jednodušší kontaktovat vrstevníky přes sociální sítě, než v reálném životě nebo pro narcistického pubescenta je sociální síť ideálním místem pro seberealizaci a vychloubání se. Pubescenti tíhnou k sociálním sítím i z důvodu absence komunikace tváří v tvář, jelikož puberta je obdobím tělesných změn a proporcí. Například dívky špatně snáší kritiku na své tělo a na sociálních sítích můžou prezentovat a sdílet pouze ty své fotky, které chtějí a na kterých si připadají hezké nebo přitažlivé. Na druhou stranu pro chlapce, procházející mutací hlasu, je jednodušší psát si s kamarády vzkazy, než reálně mluvit a vystavovat se posměchu. Puberta je obdobím citového odpoutání od rodičů a snahou navázat jiné citové vztahy. Přes sociální sítě můžou pubescenti flirtovat a zapojovat svou erotickou fantazii. Je pro ně jednodušší seznamovat se virtuálně, než reálně. Snaha pubescenta je někam patřit, vytvořit si nové citové vztahy a pokud jsou vrstevníci a kamarádi na sociálních sítích, chce být jedinec také součástí. Dalším důvodem tíhnutí pubescentů k sociálním sítím je, že na sítích se mohou chovat jako dospělí. Tím, že například přibarví svůj reálný věk, dosáhnout toho, že je nikdy kvůli věku nebude kritizovat za jejich názory a myšlenky (Dobosiová, 2015).

5 Pozitiva a negativa sociálních sítí

Pohyb na sociálních sítích má své zvláštnosti oproti komunikaci tváří v tvář. Sociální sítě jsou internetové projekty, které jsou zaměřené na sdílení informací (např. fotografie) o jednotlivých uživateli. Umožňují také navazovat sociální vztahy s okolními uživateli. S fungováním sociálních sítí je spojena řada problémů. Prvním problémem je, že sociální sítě slouží jako úložiště osobních údajů. Údaje jde snadno od uživatelů získat a následně zneužít v rámci nebezpečných komunikačních technik. Díky fotografii obličeje lze identifikovat uživatele a následně s mladistvým uživatelem účinně manipulovat. Velké nebezpečí také představuje nevědomé sdílení osobních údajů prostřednictvím různých her a aplikací. Další problém například spočívá v tom, že uživatelé se v kyberprostoru chovají jinak, než v běžném životě. Anonymita uživatelů dovoluje budovat sociální vztahy jiné úrovně, dochází k překonání různých komunikačních bariér. Sociální sítě jsou prostorem pro existenci sociálně-patologických jevů, což je třetím avšak ne posledním problémem. Neexistuje systém, který by ověřoval osobní data na internetu v porovnání s realitou, proto potenciální manipulátor si může vytvořit virtuální identitu, jakou bude chtít (Krčmářová, 2012, s. 53).

S užíváním Internetu a sociálních sítí se pojí určitá pozitiva, ale i rizika, které uživatel podstupuje.

5.1 Pozitivní stránka sociálních sítí

Na pozitiva se často zapomíná, protože zprávy a média jsou plná odstrašujících příkladů, kdy bylo dítě/žák vystaven negativnímu působení. Internet je nekonečný zdroj informací a dat, ke kterým má dítě rychlý a snadný přístup. Přes Internet také může nakupovat, hledat kamarády, práci a udržovat kontakty s jedinci, kteří jsou vzdálení, například přes sociální sítě, e-mail, Skype apod. Internet také slouží jako zábava, či relaxace. v porovnání s generací vyrůstající v 80. letech, kdy byl televizní boom, je tato generace zvýhodněna protože díky sociálním sítím znovu čte a píše. Díky globálnosti může zlepšovat svou jazykovou vybavenost (Krčmářová, 2012, s. 53).

Do pozitiv sociálních sítí patří tyto aspekty:

- a) *„Sociální sítě umožňují navazovat mezilidské kontakty.*
- b) *Sociální sítě jsou nástrojem pro překonání sociální izolace.*
- c) *Sociální sítě umožňují realizovat reklamu s přesným cílením na cílovou skupinu.*
- d) *Sociální sítě jsou zdrojem poučení.*

e) *Sociální sítě jsou zdrojem zábavy.*“ (Kopecký a kol., 2015, s. 48).

5.2 Negativní stránka sociálních sítí

Negativa potažmo rizika pro žáka druhého stupně na Internetu jsou mnohá. Od útoků hackerů, viry a spamy, přes útěky z reality do virtuálních světů počítačových her, až po nebezpečnou virtuální komunikaci. Rizika můžeme rozdělit do dvou kategorií. Jedná se o rizika technického rázu – zavirování počítače, phishing, zisk informací a údajů a hackerské útoky. U takových rizik se jedná o zabezpečení z technického hlediska. Těmito riziky se zabývat nebudeme. Druhou kategorií jsou negativní jevy spojené s prostředím Internetu a sociálních sítí. Jednotlivé nejvážnější sociálně-patologické jevy si vyjmenujeme a charakterizujeme. Sociálně-patologickými jevy sužující sociální sítě jsou:

- závislost na Internetu,
- kyberšikana,
- kybergrooming,
- sexting (Krčmářová, 2012, s. 53).

V následujícím textu budou popsány vybraná negativa a sociálně-patologické jevy s krátkou charakteristikou. V diplomové práci je větší prostor věnován negativům, jelikož pro uživatele sociálních sítí mají horší dopady a také proto, že v rámci praktické části v dotazníkovém šetření jsou otázky, které mohou identifikovat, zda žáci svým chováním a jednáním na sociálních sítích mohou být obětí nějakého patologického jevu.

5.2.1 Závislostní chování na Internetu a sociálních sítích

S masivním používáním informačních a komunikačních technologií je stále více diskutována otázka, zda na těchto technologiích nevzniká netolismus, závislost či závislostní chování. Termín **netolismus** označuje závislost na tzv. virtuálních drogách, kterými mohou být počítačové hry, sociální sítě, internetové služby, virální videa, televize apod (Kopecký a kol., 2015, s. 100).

Psychiatři považují závislost na Internetu za psychickou poruchu. Aby se chování mohlo považovat za závislostní, musí splňovat určitá kritéria. Griffith uvádí šest základních rysů – význačnost, změna nálady, zvyšování tolerance, abstinenci příznaky, konflikt, rekurence. Život jedince na Internetu je důležitější než ten reálný. V reálném životě kvůli Internetu dochází k mezilidským konfliktům. Postižený člověk si svou závislost neuvědomuje. Kvůli Internetu jedinec zanedbává vše ostatní a dění na Internetu výrazně

ovlivňuje jeho nálady. Tráví na Internetu stále více času. Pokud nemá Internet k dispozici, mohou se u jedince objevit abstinenci příznaky (Krčmářová, 2012, s. 72).

5.2.2 Kyberšikana

Kyberšikana je forma psychické agrese s použitím informačních a komunikačních technologií, která je realizována vůči jedinci či skupině. Kyberšikana je záměrná, opakovaná a zraňující činnost. Na rozdíl od klasické šikany využívá počítače, mobilní přístroje a jiné elektronické přístroje pro kyberšikanování. Dochází k ní opakovaně, ať už ze strany původního útočníka, nebo tzv. sekundárních útočníků. Identifikace útočníků je problematická, jelikož na sociálních sítích může být útočník anonymní, skryt za přezdívkou (Kopecký, Szotkowski, Krejčí, 2012, s. 5).

Projevy kyberšikany mohou být různé. Například to může být **publikováním ponižujících audio, video záznamů nebo fotografií**. Útočník tyto záznamy získá různými způsoby. Oběť je může poskytnout sama, útočník je zcizí nebo si je vytvoří sám, či zfalšuje. Útočník se snaží poškodit oběti narušit jejich vztahy tím, že je **ponižuje a pomlouvá**. **Obtěžování** je také formou kyberšikany. Jedná se o útočnickou snahu o vyvedení oběti z rovnováhy neustálým telefonováním, prozváněním, SMS zprávami apod. Účelem je otravovat oběť a znepríjemňovat jí život. Mezi další projevy kyberšikany patří **krádeže identity, zneužití cizí identity nebo další sociálně-patologickému jednání**. Útočník získá přístup do cizího účtu a následně ho zneužije, např.: manipulace s profilem, maže kontakty a zprávy apod. Kyberšikany může být ztrapňování **pomocí falešného profilu, či provokování a napadání uživatelů v online komunikaci**. Útočník se snaží vyvolat nepřátelskou interakci mezi uživateli. **Zveřejňování cizích tajemství s cílem poškodit oběť**. Útočník má k dispozici intimní či ztrapňující materiál, který zveřejňuje pomocí Internetu. Další formou je **vyloučení z virtuální komunity**, tím se snaží útočník oběť separovat, například vyloučit ji ze Spolužáků.cz (Kopecký, Szotkowski, Krejčí, 2013, s. 8-15).

5.2.3 Kybergrooming

Kybergrooming je druh psychické manipulace realizované prostřednictvím Internetu, mobilních zařízení a v dalších souvisejících technologiích. Často se váže na komunikační platformy – veřejné chat, seznamky, instant messengery a sociální sítě. Kybergroomingem označujeme chování uživatelů Internetu, tzv.: predátorů, kybergroomerů, které má v oběti vyvolat falešnou důvěru za účelem osobní schůzky. Výsledkem osobní schůzky může být

sexuální zneužití, zneužití oběti k pornografii nebo fyzické násilí na oběti (Kopecký, Szotkowski, 2015, s. 51).

Oběťmi kybergroomingu jsou zpravidla děti a mládež ve věku 11-17 let. Mezi nejčastější oběti patří děti s nízkou sebeúctou, děti s emocionálními problémy, děti v nouzi, děti naivní a přehnaně důvěřivé, teenageri, které zajímá lidská sexualita, a jsou ochotni o ní hovořit (Kopecký, Krejčí, 2010, s. 14).

Délka kontaktu útočnicka a oběti nelze přesně definovat, ale jedná se o dlouhodobou manipulaci dítěte, která může trvat pár měsíců až několik let. Dlouhodobý kontakt je potřebný pro útočnicka, aby oběť začala útočnickovi věřit a při osobní schůzce si myslela, že se potká s nejlepším kamarádem, či potencionální láskou. Také kybergroomer potřebuje čas na shromáždění informací o dítěti. První etapou je příprava na navázání kontaktu s obětí pomocí falešné identity nebo autority. Dále již kybergroomer oběť kontaktuje a snaží se s ní navázat vztah pomocí různých technik – např.: efekt zrcadlení, fishing, profilování oběti, luring, snižování zábran dětí a mládeže zaváděním sexuálního obsahu do konverzace, snaha o izolaci oběti od okolí apod. Etapa přípravy oběti na osobní schůzku je etapou, kdy už predátor disponuje dostatkem informací a diskriminujících dat. Využívá k tomu techniky cílené manipulace, kdy například překonává věkový rozdíl mezi oběma, či začíná vyhrožovat a vydírat oběť. Osobní schůzka je ústředním cílem snah útočnicka a je poslední etapou manipulace s obětí. Při osobní schůzce se může stát cokoliv, útočnick může donutit oběť k opakovaným schůzkám, ale jsou známy i případy, kdy je oběť při první schůzce zabita (Kopecký, Szotkowski, Krejčí, 2013. s. 52-66).

5.2.4 Sexting

Pojem sexting označuje elektronické rozesílání textových zpráv, vlastních fotografií, či vlastního videa se sexuálním obsahem, ke kterému dochází prostřednictvím elektronických médií – počítače, mobilních zařízení a dalších přístrojů. Sexting také můžeme chápat jako přímo sexuální materiály, které jsou dále šířeny. Do sextingu se řadí sugestivní textové zprávy a obrázky znázorňující nahé nebo částečně obnažené děti nebo dospělé (Kopecký, Szotkowski, Krejčí, 2012, s. 7).

Hlavně Facebook a Myspace patří ve světě mezi sociální sítě zneužívané k sextingu. V České republice je sexting šířen prostřednictvím Facebooku, Libimseti.cz a Rajče.net. Hlavním nebezpečím sdílení s kýmkoliv citlivé materiály je hrozba jeho dalšího zneužití. Citlivé materiály může zneužít kdokoli, obvykle to bývá ex-partner, známá/známý. Útočnick

disponuje citlivými informacemi a materiálem, které využívá k vydírání, šikanování či manipulování s obětí (Kopecký, Szotkowski, Krejčí, 2013, s. 81).

Pokud dojde ke zveřejnění obnažených fotek či videí na Internetu je velkým problémem jejich zpětné stažení. Například Facebook používá tlačítko nahlásit, či blokovat. Bohužel obvyklá praxe je, že materiál koluje na Internetu až několik let. Oběť ztrácí svou prestiž, protože je pravděpodobné, že materiál dříve nebo později někdo opět nalezne a upozorní na něj. Výsledkem jsou problémy jak doma, tak na pracovišti, které mohou přerůst až v šikanu/kyberšikanu apod (Kopecký, Szotkowski, Krejčí, 2013, s. 82).

5.3 Sdílení informací

Sdílení informací nepatří mezi sociálně-patologické jevy, avšak je to věc, která se pojí s pozitivy a negativy sociálních sítí, jelikož informace, které uživatelé na Internetu sdílí a zpřístupňují, mohou být později využity agresory. Informace mohou být ve špatných rukou zneužity při sociálně-patologických jevech. Proto je důležité, aby podkapitola Sdílení informací byla zařazena do diplomové práce.

Významnou roli při realizaci kyberšikany a jiných nebezpečných praktik, jako je sexting, kybergrooming apod. hraje sdílení osobních údajů v prostředí Internetu. Mnoho výzkumu v České republice i zahraničí se zabývá otázkou, kolik osobních údajů děti na Internetu a sociálních sítích sdílejí. Výsledkem je velké procento dětí zveřejňujících nekontrolované množství osobních informací a materiálů na Internetu a sociálních sítích (Kopecký, Szotkowski, Krejčí, 2013, s. 98).

Z výzkumu vyplývá, že děti se sami dělají potenciálním terčem na Internetu. Malé procento dětí podlehne útočníkovi na základě psychické manipulace. Děti se vystavují rizikům v důsledku svého chování a jednání na sociálních sítích a Internetu. Uživatelé shromažďují ohromné množství nezabezpečených dat na internetových úložištích i na sociálních sítích, kde zapomínají na správné nastavení soukromí (Dočekal, Eckertová, 2013, s. 51).

Podle statistiky Zoomsphere ke dni 19.05.2013, více jak 927 000 dětí v České republice sdílí informace o sobě a podle výzkumu E-bezpečí.cz může být mnoho dětí podle údajů, které prezentuje na Internetu, vysledováno v reálném životě. Existují dvě podoby sdílení informací. První je zveřejňování osobních údajů volně na Internetu, druhou variantou je sdílení v rámci virtuální komunikace známým nebo neznámým osobám. Mezi nejčastěji

sdílené osobní údaje patří jméno spolu s příjmením, fotografie obličeje, emailová adresa, telefonní číslo, kontaktní údaje na Skype nebo ICQ, mezi méně časté údaje patří adresa bydliště a školy. Žáci nejméně sdílí informace o rodném čísle, PIN kódu a heslu, či heslu k e-mailové schránce (Krejčí, 2011, s. 18).

6 Prevence rizikového chování spojeného s užíváním Internetu

Pokud jsme si již charakterizovali pozitiva a negativa sociálních sítí nebo v kyberprostoru, je nezbytné si vytýčit i základní prevenci, abychom věděli, jak se před negativy a sociálně-patologickými jevy na Internetu bránit.

Prevence v oblasti chování na Internetu je v době moderních technologií velice důležitá, ale právní ukotvení problematiky je náročnější, z důvodu novosti problematiky, avšak v roce 2014 byl schválen zákon číslo 181/2014 Sb., o kybernetické bezpečnosti a o změně souvisejících zákonů, platný od počátku roku 2015. Jedná se o zákon, který upravuje práva a povinnosti osob a působnost a pravomoci orgánů veřejné moci v oblasti kybernetické bezpečnosti, ale nevztahuje se na informační nebo komunikační systémy, které nakládají s utajovanými informacemi.

Na národní úrovni prevence se podílí Ministerstvo vnitra s Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy. Ministerstvo vnitra se stará o prevenci kriminality a prevenci v oblasti bezpečného chování na Internetu a Ministerstvo školství se zabývá otázkami spojenými s prevencí rizikového chování. Ideálním způsobem jak maximalizovat výsledky preventivních snažení je kombinovat přímou edukaci zaměřenou na ohroženou cílovou skupinu s mediálními kampaněmi zaměřenými na jednotlivé fenomény. Cílená terénní edukace může pomoci šířit informace o sociálně-patologických chováních spojenými s užíváním Internetu. Mezi další funkční formy prevence se řadí nabízení alternativ k rizikovému chování, například nabídkou volnočasových aktivit nebo prevence realizovaná překládáním pozitivních vzorců chování u jedinců – rodičů, vrstevníků nebo učitelů (Kopecký, Szotkowski, Krejčí, 2012, s. 45-46).

6.1 Zásady bezpečné komunikace

Tak jako v reálném životě platí určité zásady jak postupovat, abychom se nevystavovali hrozbám, tak v kyberprostoru platí podobné tipy a rady. Tyto zásady existují, aby se uživatel zbytečně nevystavoval nebezpečí. Mezi takové zásady patří Desatero bezpečného Internetu, nebo tipy a rady pro děti a jejich rodiče, které se pojí s užíváním Internetu. V kyberprostoru bychom také měli dodržovat zásady Netikety. K chránění soukromí velice pomůže správné heslo. Bližší informace jak se chránit na Internetu budou obsažena v této podkapitole.

6.1.1 Netiketa

Slovo *netiketa* vzniklo spojením anglického slova NET, které symbolizuje zkratku pro Internet se slovem ETIKETA. Jde o pravidla slušného chování, které by uživatelé měli na Internetu dodržovat, někdy nazývaného jako Desatero slušného chování na Internetu. Zde jsou základní principy vyjmenovány (Dočekal, Eckertová, 2013, s. 38):

1. *„Neměl bys používat počítač k tomu, abys škodil ostatním lidem.*
2. *Neměl bys bránit ostatním lidem pracovat na počítači.*
3. *Neměl bys čmúchat v cizích souborech.*
4. *Neměl bys pomoci počítače krást.*
5. *Neměl bys pomoci počítače šířit fámy.*
6. *Neměl bys používat ani kopírovat program, za který si nezaplátil.*
7. *Neměl bys používat prostředky na cizím počítači bez svolení.*
8. *Neměl bys upírat ostatním lidem užívat svůj intelekt.*
9. *Měl bys myslet na společenské souvislosti programu, který píšeš.*
10. *Měl bys používat počítač s respektem a uvážením.“* (Skyřík, 2009, s. 30)

6.1.2 Pravidla pro děti k bezpečnějšímu užívání Internetu:

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy na základě II. světového kongresu proti komerčnímu sexuálnímu zneužití dětí v Jokohamě vypracovalo pravidla, jak by dítě v České republice mělo postupovat a bezpečně se chránit při využívání Internetu. Pravidla vyjmenovaná dále jsou přizpůsobeny pro rodiče a děti (Krčmářová, 2012, s. 59):

1. Nikdy nesděluj adresu bydliště a školy, telefonní číslo domů, jména a adresy rodičů a rodinných příslušníků ani jejich telefonní čísla, s kým jsi se seznámil/a prostřednictvím Internetu, jestliže ti to rodiče nedovolí.
2. Pokud ti to rodiče nedovolí, neposílej nikomu po Internetu fotografii, číslo kreditní karty nebo podrobnosti o bankovním účtu, celkově žádné osobní údaje.
3. Ani nejlepšímu kamarádovi nesděluj přihlašovací jména a hesla.
4. Bez dovození rodičů si nedomlouvěj schůzku, s kým ses seznámil na Internetu. Pokud ti to rodiče dovolí, nechod' sám a potkej se s ním na bezpečném veřejném místě. Doma musí vědět, kam jdeš a proč.
5. Nikdy nepokračuj v chatování, pokud ti přijde, že se probírají věci, které tě přivádějí do rozpaků, nebo za které se stydíš. Vždy o takovém zážitku řekni rodičům.

6. Nikdy neodpovídej na zlé, urážlivé, nevkusné nebo hrubé e-maily. Není tvojí vinou, že jsi je dostal/a. Řekni o nich rodičům.
7. Nikdy neotevírej soubory přiložené k elektronickým zprávám, pokud přijdou od lidí nebo míst, které neznáš. Mohou obsahovat viry, programy, které mohou poškodit software počítače.
8. Vždy řekni rodičům o všech případech nepříjemných, vulgárních výrazů na Internetu, totéž platí pro obrázky s vulgární tematikou.
9. Vždy buď sám/sama sebou a nehraj si na někoho jiného, kým nejsi.
10. Pokud na nějaké stránce bude uváděno, že je pro dospělé, nebo od určitého věku, pamatuj na předchozí pravidlo, respektuj ho, pokud nevyhovuješ kritériím, neotevírej takovou stránku.
11. Domluv se s rodiči, na pravidlech používání Internetu a poctivě je dodržuj. Domluv se kdy a jak dlouho můžeš Internet používat.
12. Pamatuj si pravidlo: když ti na Internetu bude někdo nabízet něco tak lákavého, že se to nepodobá pravdě, nevěř tomu – není to pravda.
13. Jestliže na Internetu najdeš něco, o čem si myslíš, že je to nelegální, oznam to rodičům (Krčmářová, 2012, s. 59-60).

6.1.3 Heslo

Heslo je důležitý prostředek ochrany, jak své údaje může uživatel chránit na Internetu a sociálních sítích. Proto zde uvádíme základní typy jak má správné a bezpečné heslo vypadat. Heslo má být delší jak osm znaků, čím delší heslo, tím déle trvá útočnickovi heslo dešifrovat. Heslo by s uživatelem nemělo mít nic společného (jméno, rodné číslo, město apod.) a nemělo by být žádné existující slovo, ani napsané pozpátku. Pokud útočník provede slovníkový útok, značně mu to ulehčuje práci heslo uhádnout. Správné heslo má obsahovat náhodné kombinace písmen, číslic, symbolů, velkých a malých znaků. Pro maximální bezpečnost se heslo pravidelně obměňuje. Hesla by měla být na každém internetovém účtu jiná. Hlavně heslo k Facebooku by mělo být originální, nikde jinde používané (Střihavka, 2001, s. 46).

6.2 Prevence edukací

Jak již bylo řečeno, prevence může probíhat mnoha způsoby, jedním z nich je i edukace určité skupiny. V této podkapitole se budeme zabývat možnostmi edukace dětí/žáků, rodičů i učitelů. Internet dnešním dětem nabízí spousty výhod, ze kterých dokáží

profitovat. V mnohých případech mají žáci dovednosti a znalosti na mnohem vyšší úrovni než jejich rodiče nebo učitelé, proto je důležité vzdělávat nejenom žáky ale i starší generaci. Na děti na Internetu „číhají“ mnohá nebezpečí, proto by dospělí měli vědět, jak je účinně chránit (Krčmářová, 2012, s. 89).

Rozlišujeme několik cílových skupin, na které by edukace měla být zaměřena:

- edukace dětí/žáků,
- edukace rodičů,
- edukace učitelů,
- edukace budoucích učitelů.

Děti jsou skupinou, která je sociálně-patologickými jevy na Internetu ohrožena nejvíce, proto je edukace potřebná. **Edukace dětí**, aby byla co nejefektivnější, musí být přizpůsobena jejich vývojovému stupni. Většinou je založena na modelových kauzách obětí jednotlivých rizikových jevů. **Edukace budoucích učitelů** je stejně důležitá jako **edukace učitelů**, kteří již profesi vykonávají. Učitelé musí být o rizikových jevech také informováni. Zde se nepracuje s kasuistikou, ale spíše se učitelé seznamují s možností řešení situací, aby jejich jednání bylo v souladu s platnými právními normami. Edukace rodičů je nejhůře v praxi proveditelná. Rodiče jsou většinou pracovně vytíženi, nemají volný čas na vzdělávání. Nejlepší forma prevence je celoplošně pomocí masmédií. Ideálně by rodiče mohli spolupracovat v prevenci spolu se školou (Kopecký, Szotkowski, Křeji, 2012, s. 45-48).

6.3 Zabezpečený Facebook

Správně zabezpečený Facebook je důležitou složkou, jak se správně chránit před sociálně-patologickými jevy v rámci primární prevence. Sociální síť Facebook může, ale i nemusí uživatele informovat při změnách v rámci aktualizací systému a novinek. Mnoho uživatelů mylně chápe facebookový profil jako svůj soukromý prostor, který nikdo nemůže narušit. Opak je ale pravdou. Jakákoliv sociální síť nebo internetová služba je veřejným prostorem. Všechny data, ať už osobní informace nebo fotky, i když jsou chráněny heslem, mohou být zneužity. Může to zapříčinit hacker, virus, nebo někdo získá heslo k účtu uživatele. Důležité je mít správně chráněný počítač, nebo mobilní zařízení, přes které se připojujeme (antivirová ochrana), dále správné heslo (viz výše), ale také mít správně zabezpečené data na svém profilu (Dočekal, Eckertová, 2013, s. 203).

Uživatel, který se rozhodne na svém profilu sdílet osobní data, by měl vědět, komu všemu je zpřístupňuje. Facebook momentálně nabízí čtyři možnosti, pro koho jsou data

určená. Uživatel si může zvolit, která data zpřístupní „pro všechny“, pro „přátele přátel“, nebo „pouze pro přátele“ nebo „jenom já“, čili jen pro sebe (Čamek, Kulhánková, 2010, s. 57). Všechny statusy, fotografie, videa apod. si může uživatel v sekci „Nastavení“ upravit a určit si jejich viditelnost pro ostatní. Profilová fotografie a úvodní fotka je vždy veřejná pro všechny, pokud uživatel nechce, aby ostatní viděli, jak vypadá, nechá profilovou fotografii prázdnou, nebo nahraje cokoli jiného. Informace „O mně“ jsou informace o uživateli, které nejsou povinné uvádět, záleží na jedinci (Dočekal, Eckertová, 2013, s. 212).

6.4 Vybrané subjekty nabízející pomoc, prevenci a intervenci před sociálně patologickými jevy v kyberprostoru

V následujícím textu budou shrnuty vybrané organizace, které bojují proti nevhodnému obsahu na Internetu, popřípadě sociálně patologickým jevům v kyberprostoru. Tyto organizace a centra se dají rozdělit do několika podkategorií, jak uvádí Eckertová a Dočekal (2013, s. 177 – 188), můžeme je rozdělit podle typu pomoci na centra pro boj s nezákonným a nevhodným obsahem nebo centra krizové intervence a poradny.

Horké linky jsou centra, kde jejich prvořadým cílem je odstranění nezákonného a nevhodného obsahu na Internetu a v co nejkratší době od okamžiku, kdy dostane hlášení (<http://www.horkalinkaczi.cz>, <http://www.internet-hotline.cz>). V rámci Policie ČR existuje také internetová horká linka, kde občané mohou informovat o konkrétních případech podezření na spáchání kriminality v prostředí počítačové sítě Internet (Eckertová, Dočekal, 2013, s. 177 – 179).

Sdružení **Linka bezpečí** je poskytovatelem telefonické krizové pomoci a poradenství dětem a mladým lidem, kteří se nacházejí v tíživé životní situaci. Tito jedinci mohou Linku bezpečí kontaktovat anonymně a zdarma na čísle 116 11 prostřednictvím e-mailu nebo chatu. Rodiče mohou využít **Rodičovskou linku**. Dospělí i děti společně mohou hledat pomoc na **Lince důvěry** Dětského krizového centra (www.linkaduverydkc.cz). Kontaktovat linku mohou na telefonním čísle – 241484 149, mobilním čísle – 777 715 215, Skypu – ld_dkc nebo chatu – www.elinka.iporadna.cz. Občanské sdružení **Bílý kruh bezpečí** pomáhá obětem stalkingu a kyberstalkingu na lince 257 317 110. **Poradna E-bepečí** je určena zejména mladým uživatelům Internetu, kteří se dostali do obtížné životní situace s Internetem či mobilním telefonem. Poradenská činnost je poskytována anonymně a zdarma prostřednictvím www.napisnam.cz a uživatelé mohou požádat o radu v souvislosti s kyberšikanou, kybergroomingem, sextingem apod. Na **poradnu projektu Bezpečný Internet** se může

obrátit jakýkoliv uživatel Internetu. Podle okruhu témat bude dotaz předán zodpovědným odborníkům z partnerských subjektů (např.: Microsoft, Seznam, Vodafone, Policie ČR) (Eckertová, Dočekal, 2013, s. 181 – 184).

Poslední avšak neméně důležité je zmínit projekt **Seznam se bezpečně** (www.seznamsebezpecne.cz), v jehož rámci byly natočeny krátké vzdělávací videospoty, které jsou určené dětem ve věku 10 – 16 let, jejich rodičům a pedagogům. Cílem filmů je upozornit na nebezpečí skrytá za nejrůznějšími identitami na Internetu a naučit děti řešit situace, do kterých se mohou dostat. V neposlední řadě byla sepsána kompletní metodická příručka o nástrahách na Internetu se spoustou příkladů a rad určených pedagogům a rodičům. Webová stránka nabízí možnosti prevence i intervence (seznamsebezpecne.cz).

PRAKTICKÁ ČÁST

7 Zhodnocení aktuálního stavu zkoumané problematiky

Problematikou naší diplomové práce jsou sociální sítě se zaměřením na Facebook. Na sociální sítě se dá nahlížet s mnoha pohledů, například z pohledu využití, závislosti a rizik sociálních sítí, marketingu a dalších. Mnoho organizací a výzkumných pracovišť se tematikou kyberprostoru zabývá a zkoumá je z pohledu různých sociálních aspektů, ale pro účely diplomové práce postačí vyzdvihnout ty výzkumy, které se zabývají problematikou spojenou s pedagogickým prostředím, čili pohyb dětí a žáků na sociálních sítích, jejich bezpečnost a rizika.

Pro účely naší diplomové práce vyzdvihneme ty výzkumy, které mají společný základ ve zkoumané problematice jako naše výzkumné šetření. Proto dále budou jmenovány ty výzkumy, které se zabývaly sociálními sítěmi ve vztahu k dítěti. Budeme jmenovat vybrané výzkumy, které zkoumaly jaké sociální sítě žáci znají a užívají (kde mají vytvořený profil). Výzkumy, které se ptají žáků, jak Facebook využívají, jak ho mají nastavený, a jaké informace přes Facebook sdílí. Také nás zajímají výzkumy, které se týkají hesel a zásad správných hesel a výzkumy zabývající se problematikou závislostního chování.

Mezinárodní šetření **EU Kids Online** v roce 2010 proběhlo v 25 evropských zemích. Bylo financováno programem Evropské komise “Bezpečnější Internet “ a zkoumalo děti (9 až 19 let) a jejich přístup k Internetu, potažmo sociálním sítím. Dále budou uvedeny vybrané výsledky. Například bylo zjištěno, že 59 procent z 9 až 16-tiletých má profil na sociální síti. Mezi uživateli sociálních sítí jich 43% má profil soukromý, takže jej mohou vidět pouze ti, které má v přátelích. 28% pak uvádí, že jejich profil je soukromý částečně, takže jej mohou vidět přátelé přátel a lidé přihlášení k stejným sítím. Podstatné ovšem je, že 26 procent uvádí, že jejich profil je zcela veřejný a přístup na něj má kdokoli. 93 procent dětí se připojuje alespoň jednou týdně (60 procent pak každý nebo skoro každý den). Pro ČR byl zjištěn výsledek, kde 72 procent českých dětí má profil v sociálních sítích (Facebook, MySpace atd.), což nás řadí na páté místo v Evropě (EU Kids Online).

Nielsen Admosphere je výzkumná agentura s širokým portfoliem produktů a služeb v oblasti marketingových a mediálních výzkumů, analýz a zpracování dat, která prováděla výzkum sociálních sítí. Zkoumala pohlaví a věk uživatelů v souvislosti se sociálními sítěmi. Výzkum zjistil, že existují rozdíly v preferencích různých služeb z pohledu věkové struktury uživatelů i z pohledu pohlaví. Agentura došla k závěru, že k některým komunitním webům

tíhnou více muži (ČSFD, Twitter) a k některým webům tíhnou více ženy (Rajče.net). V rámci věkové struktury tvrdí, že nejmladší generace má největší podíl u sociálních sítí, jako je Instagram a Pintererst. Střední generaci je na Internetu nejaktivnější, ale nezajímají ji všechny sociální sítě, tak jak nejmladší generaci. U střední generace vede LinkedIn. U starší generace vede Rajče.net a Spolužáci. Facebook je podle výzkumu natolik rozšířený, že všechny věkové generace jsou u něj relativně rovnoměrně zastoupeny (nielsen-admosphere.cz, 2015).

V České republice je mnoho projektů a výzkumů zaměřených na rizika u a sociálních sítí. Jedním z nejdůležitějších a nejrozsáhlejších projektů je projekt **E-bezpečí**, který je zaměřený na prevenci, vzdělávání, výzkum, intervenci a osvětu spojenou rizikovým chováním na Internetu a souvisejícími fenomény. Projekt je realizován Centrem prevence rizikové virtuální komunikace, které zaštiťuje Univerzita Palackého (Pedagogická fakulta) ve spolupráci s dalšími organizacemi. Cílovou skupinou jsou žáci a studenti (od 1. stupně ZŠ), učitelé, preventisté sociálně patologických jevů, metodici prevence, policisté (městská policie, Policie ČR), manažeři prevence kriminality, vychovatelé, pracovníci OSPOD a v neposlední řadě také rodiče. Mezi hlavní činnosti projektu patří vzdělávací akce, online poradna a pravidelná celorepubliková výzkumná šetření, zaměřená na rizikovou komunikaci v online prostředích (e-bezpeci.cz).

V rámci projektu E-bezpečí byla realizována řada výzkumů, například Využívání mobilních telefonů dětmi, Rizikové chování českých a slovenských dětí v prostředí Internetu, Nebezpečí internetové komunikace (1-4). Například Nebezpečí internetové komunikace 4 je poslední výzkum, jehož předmětem zájmu byl výskyt rizikového chování spojený s informačními a komunikačními technologiemi v populaci českých dětí. Při výzkumu byly monitorovány rizikové jevy jako kyberšikana, navazování virtuálních kontaktů, sexting a sdílení osobních údajů v prostředí Internetu. Z pohledu naší diplomové práce postačí zmínit, že oba výzkumy (Nebezpečí internetové komunikace 3 a 4) se zabývaly výzkumnými problémy, jako například: Které sociální sítě žáci znají a používají? Jaké údaje na Facebooku žáci sdílí (Kopecký, Szotkowski, Krejčí, 2012, s. 5).

Nebezpečí internetové komunikace 3 došlo k závěru, že více jak polovina dotázaných respondentů zná Facebook a Spolužáky, přičemž 81% respondentů používá Facebook, 38% používá Badoo, ostatní užívání sociálních sítí bylo zanedbatelné. Mezi nejčastějšími údaji, které respondenti sdílí na Internetu, bylo jmenováno jména a příjmení

(80%), e-mailová adresa (65%) a fotku obličeje (58%) (Kopecký, Szotkowski, Krejčí, 2012, s. 25-38).

Nebezpečí internetové komunikace 4 v rámci výzkumu došlo k výsledkům, že nejvíce respondentů zná Facebook (92%), Lidé.cz (62%), Google+ (57%), Spolužáci.cz (54%) a Twitter (51%). Nejpoužívanější sociální sítí byl opět Facebook (81%), dále Lidé.cz, Google+ a Spolužáci.cz. ve sdílení osobních údajů byly na předních příčkách stejné údaje jako u Nebezpečí internetové komunikace 3 (Kopecký, Szotkowski, Krejčí, 2013, s. 133-137).

Nejmladší výzkum E-bezpečí s názvem **České děti a Facebook 2015** se zaměřuje na základní charakteristiku chování českých dětí v prostředí sociální sítě Facebook. Cílem výzkumu je zmapovat, k čemu české děti Facebook využívají, s jakými riziky se setkávají a zda jsou v prostředí této největší sociální sítě světa v bezpečí. Při výzkumu došli k následujícím závěrům: 81 % českých dětí má účet na sociální síti Facebook, přičemž důvody založení jsou komunikace s ostatními uživateli, udržování kontaktu s kamarády, Facebook mají kamarádi, hraní her. 92 % rodičů ví, že má jejich dítě účet na Facebooku. Děti tráví na Facebooku velké množství času, řada z nich je připojena 24 hodin denně. Více jak 60 % z nich používá Facebook aktivně více než hodinu denně, téměř 33 % dokonce více než 3 hodiny denně. Průměrný počet přátel, které mají české děti napojeny na svůj profil, je 194 osob. 36,6 % nezná všechny své facebookové přátele. 56% českých dětí má mezi přáteli své rodiče. 86 % českých dětí tvrdí, že si umí zabezpečit svůj facebookový účet a nastavit soukromí (e-bezpeci.cz).

Dalším kritériem, které zkoumáme v diplomové práci je závislostní chování na Internetu. Průzkumy ukazují, že závislostí na Internetu je dle výzkumů ohroženo až 6 procent jeho uživatelů, přičemž za nejvíce ohrožené jsou považováni dospívající ve věku 12–19 let, stejně jako v případě závislosti na počítačových hrách. Mezi nejčastější příznaky závislosti na Internetu patří:

- nezvladatelná potřeba používat Internet,
- ztráta kontroly nad užíváním Internetu,
- abstinční příznaky (nervozita, agresivita, podrážděnost, apod.),
- náhlé změny nálad,
- zanedbávání pracovních (školních) povinností,
- rezignování na původní koníčky,
- marné pokusy omezit časté používání Internetu,

- fyzické potíže (bolest očí, problémy s páteří) (detiamedia.cz).

Mgr. Jana Hýbnerové v publikaci Děti a online rizika (2012, s. 45) tvrdí, že na základě statistik různých českých i zahraničních studií, že závislostí na Internetu je ohroženo poměrně velké množství mladých lidí.

Dalším z projektů Pedagogické fakulty Univerzity Palackého byl **projekt E-synergie** – vědeckovýzkumná síť pro rizika elektronické komunikace Centra prevence rizikové virtuální komunikace, který byl zaměřený na boj proti kyberkriminalitě a rizikovému chování spojenému s virtuálními prostředími (esynergie.upol.cz). V rámci projektu byl realizován výzkum zaměřený na analýzu hesel mladých uživatelů Internetu, který zjistil, že více než 44 % uživatelů používá pro přístup k internetovým službám tzv. univerzální hesla. Nejvíce uživatelé používají alfanumerická hesla (47,72 %) kombinující číslice a písmena abecedy. Výjimečně jsou používána hesla obsahující pouze číslice (11 %). Průměrné heslo k e-mailového účtu obsahuje 8,71 znaků. Pouze 6,92 % hesel lze najít ve slovnících. Nejčastějšími českými hesly jsou křestní jména v neutrálních tvarech a v podobě zdvořilých, dále názvy měst.

Facebook je také zkoumán v závěrečných pracích studentů vysokých škol. Projekt Theses, určený pro odhalování plagiátů, v kvalifikačních pracích registruje 755 prací. Portál provozovaný Masarykovou univerzitou funguje na principu vyhledávání slovních spojení, které se v dané práci nachází, proto Facebook nemusí být ústředním tématem práce. Kvalifikační práce pojednávají o Facebooku různě, například z pohledu volnočasových aktivit, marketingu, závislostního chování, sociálního chování atd. Pro účely diplomové práce nás zajímali kvalifikační práce týkající se Facebooku, sociálních sítí a edukace, žáků (theses.cz).

V rámci diplomové práce bylo realizováno dotazníkové šetření. Dotazované otázky byly částečně konstruovány podle projektu E-bezpečí: Nebezpečí internetové komunikace. Šetření, které E-bezpečí provádělo celorepublikově, bylo v diplomové práci z části aplikováno na školy, zřizované městem Zábřeh. Diplomová práce „Sociální sítě se zaměřením na Facebook v životě žáka 2. stupně“ nabízí ucelený pohled na žáky 8. a 9. tříd v Zábřehu ve vztahu k Facebooku. Zaměřuje se na problematiku sociálních sítí (které znají a aktivně používají), odkud a kolik času na Facebooku tráví, jejich bezpečnost na Facebooku - jak mají zabezpečený profil a jaké údaje sdílí.

8 Použitá metodologie výzkumného šetření

V naší diplomové práci se můžeme setkat s kvantitativním pedagogickým výzkumem, který je orientován do školského prostředí. Realizace výzkumu je závislá na souhlasu ředitelů a ředitelek vybraných škol, proto někdy může být obtížné realizovat výzkum s vybranými vzorky. Kvantitativní výzkum je považován za klasický výzkum, i když v současnosti se dává přednost kvalitativním výzkumům anebo smíšeným. Pro školní prostředí má kvantitativní výzkum své pozitiva, protože na rozdíl od kvalitativních výzkumů jsme schopni získat mnoho dat za poměrně krátkou dobu.

Pokud bychom chtěli empirický výzkum nejjednodušeji rozčlenit, rozdělili bychom ho na kvantitativní a kvalitativní výzkum. Kvantitativní výzkum vychází z teorie pozitivizmu, respektivě neopozitivizmu. Obecně lze charakterizovat jako výzkum, který systematicky, kontrolovaně, empiricky a kriticky zkoumá hypotetické výroky o předpokládaných vztazích mezi přirozenými jevy. V pedagogice lze kvantitativní výzkum charakterizovat jako záměrnou a systematickou činnost, při které se pomocí empirických metod zkoumají hypotézy o vztazích mezi pedagogickými jevy (Chráska, 2007, s. 12).

Cílem kvalitativně orientovaného výzkumu je objasňovat jevy na základě vědecké teorie a ověřování z ní odvozených hypotéz a následné formulaci zákonitostí. Mezi základní prvky kvantitativního výzkumu řadíme: výzkumné téma, otázky, hypotézy, metody, respondenti, organizace a harmonogram výzkumu, zpracování dat a jejich interpretace. Proces kvantitativního výzkumu se skládá z několika základních prvků: výzkumné téma, otázky, hypotézy, výzkumný vzorek, metody, organizace výzkumu, zpracování získaných dat a jejich interpretace (Maňák a kol., 2005, s. 56).

Kvantitativní výzkum se stal součástí diplomové práce pro jeho nesporné výhody, jako je precizní a jednoznačné vyjádření výzkumných údajů v podobě čísel, se kterými lze dále pracovat a použít metody matematické statistiky. Dalšími výhodami kvantitativního výzkumu jsou odstup výzkumníka od zkoumaných jevů, třídění údajů, vysvětlení příčin existence nebo změn jevů (Gavora, 2010, s. 35-36).

Teoretickou oporou empirické části diplomové práce se staly publikace od významných odborníků v této oblasti – profesori Gavory, Švece a Chrásky.

9 Deskripce výzkumného šetření

V této kapitole budou popsány všechny kroky, které se v průběhu výzkumného šetření realizovaly. Jednotlivé části šetření jsou představeny v logické návaznosti se všemi specifiky.

9.1 Výzkumné cíle, problémy a hypotézy

Empirická část této diplomové práce začala stanovením výzkumných cílů, které jsou členěny na hlavní a dílčí cíle. Poté byly stanoveny problémy, značeny tázací formou a následně z relačních problémů byl vytvořeny hypotézy, které mají oznamovací formu (Švec, 2009, s. 67).

9.1.1 Hlavní cíl a dílčí cíle výzkumu

Na základě kvantitativně orientovaného výzkumného šetření je **hlavním cílem** diplomové práce zjistit a popsat dílčí aspekty spojené s využíváním sociálních sítí se zaměřením na Facebook a to u vybraných žáků 8. a 9. tříd na základních školách v Zábřehu.

Dílčí cíle diplomové práce byly vytvořeny tak, aby bylo dosaženo cíle hlavního. Dále korespondují s kapitolami a podkapitolami teoretické části. Dílčí cíle pomohly vytvořit obsah dotazníku:

- zjistit, které sociální sítě vybraní žáci 8. a 9. tříd na základních školách v Zábřehu znají,
- zjistit, které sociální sítě vybraní žáci 8. a 9. tříd na základních školách v Zábřehu aktivně užívají,
- zjistit, v kolika letech si vybraní žáci 8. a 9. tříd na základních školách v Zábřehu založili svůj profil na Facebooku (pokud ho mají),
- zjistit, zda vybraní žáci 8. a 9. tříd na základních školách v Zábřehu mají své rodiče v přátelích na Facebooku
- zjistit, zda se žáci domnívají, že by byli schopní si zrušit profil na Facebooku
- zjistit, jak bezpečné heslo mají vybraní žáci 8. a 9. tříd na základních školách v Zábřehu ke svému profilu na Facebooku,
- zjistit rozdíly mezi časem tráveným na Facebooku u vybraných chlapců a dívek 8. a 9. tříd na základních školách v Zábřehu,
- zjistit rozdíly mezi sdílením osobních údajů na Facebooku u vybraných chlapců a dívek 8. a 9. tříd na základních školách v Zábřehu.

9.1.2 Deskriptivní a relační problémy

Jelikož hlavní a dílčí díle jsou již určené, můžeme přejít na stanovování výzkumných problémů. Odborná literatura uvádí základní dělení problémů na deskriptivní, relační a kauzální problémy. Kauzálními problémy se v této diplomové práci nebudeme zabývat, protože se jedná o nejsložitější výzkumné problémy, které se používají v experimentech. Výzkumný problém se formuluje v tázací formě, jednoznačně a konkrétně a musí být empiricky ověřitelný. Problém vyjadřuje vztah mezi dvěma nebo více proměnnými (Chráska, 2007, s. 17).

Deskriptivní problémy jsou, jak název naznačuje, popisné problémy, které zjišťují a popisují situace, stav a výskyt daného zkoumaného jevu.

- Které sociální sítě vybraní žáci 8. a 9. tříd na základních školách v Zábřehu znají?
- Které sociální sítě vybraní žáci 8. a 9. tříd na základních školách v Zábřehu aktivně užívají?
- V kolika letech si vybraní žáci 8. a 9. tříd na základních školách v Zábřehu založili svůj profil na Facebooku?
- Mají vybraní žáci 8. a 9. tříd na základních školách v Zábřehu své rodiče v přátelích?
- Domnívají se žáci, že jsou schopni si zrušit profil na Facebooku?
- Jak bezpečné heslo mají žáci 8. a 9. tříd v Zábřehu ke svému profilu na Facebooku?

Relační problémy zjišťují, zda existuje vztah mezi jevy, které zkoumáme. Relační problémy pracují s proměnnými, které dělíme na závislé a nezávislé, podle toho, jak je vztah mezi proměnnými těsný a který jev zapříčiňuje který (Chráska, 2007, s. 16).

Relační problémy v této diplomové práci nahlíží na problémy z pohledu diferenciacce pohlaví, zda existuje souvislost mezi pohlavím uživatele a času stráveného na Facebooku nebo pohlavím uživatele a množstvím sdíleným informací na Facebooku. Proto byly vytvořeny dva základní relační problémy:

- Jaký je rozdíl v časech trávených na Facebooku u vybraných chlapců a dívek 8. a 9. tříd na základních školách v Zábřehu?
- Jaký je rozdíl mezi sdílením osobních údajů na Facebooku u vybraných chlapců a dívek 8. a 9. tříd na základních školách v Zábřehu?

9.1.3 Věcné hypotézy

Logickým vyústěním problémů je přetvořit je do hypotéz. Hypotéza v kvantitativním výzkumu je tvrzení, které vyjadřuje vztah mezi dvěma proměnnými a musí být ověřitelná neboli testovatelná. V hypotézách se mezi proměnnými vyjadřují rozdíly, vztahy nebo následky (Maňák a kol., 2005, s. 43). V kvantitativně orientovaných výzkumech se jako první stanoví tzv. věcné hypotézy, které se posléze převedou do tzv. statistických hypotéz, které jsou ověřovány pomocí nulové a alternativní hypotézy.

Věcné hypotézy:

H1: Čas strávený na Facebooku je u vybraných chlapců a dívek 8. a 9. tříd na základních školách v Zábřehu rozdílný.

H2: Zveřejňování osobních údajů na Facebooku u vybraných chlapců a dívek 8. a 9. tříd na základních školách v Zábřehu je rozdílné.

9.2 Výběr prvků do výzkumného souboru

S výběrem vzorků do výzkumného souboru souvisí dva důležité pojmy: základní soubor a výběrový soubor. Pojem základní soubor zahrnuje všechny prvky patřící do skupiny, kterou zkoumáme. Výběrovým souborem rozumíme určitou část prvků (osob), která reprezentuje výběr ze základního souboru (Chráska, 2007, s. 20).

Základní soubor v této diplomové práci představovali všichni žáci 8. a 9. tříd základních škol, které zřizuje město Zábřeh. Ředitelé všech třech základních škol byli osloveni s prosbou o realizaci výzkumného šetření na jejich konkrétní škole. Na tuto žádost odpověděli všichni ředitelé kladně. S řediteli základních škol v Zábřehu byly sjednány podrobnosti výzkumného šetření. Před zahájením výzkumného šetření byla uskutečněna pilotní studie, jejíž jednotlivé kroky budou dále specifikovány. Základním souborem, který činí 344 žáků, jsou všichni žáci 8. a 9. tříd základních škol, které zřizuje město Zábřeh. Vybraný soubor tvoří všichni žáci, kteří v době dotazníkového šetření byli přítomni ve výuce. Jedná se tedy o záměrný výběr. Vzhledem k počtu základního a vybraného souboru by bylo možné výsledky výzkumného šetření vztáhnout i k základnímu souboru, ale kvůli nenapadnutelnosti výzkumného šetření budou data platná pouze na vybraný soubor. Vybraný soubor obsahuje 298 žáků. Důležité je však podotknout, že vybraný soubor se skládá ze dvou podsouborů. Na některé otázky v dotazníku mohli odpovídat všichni, na jiné mohli odpovídat

pouze žáci, kteří mají účet na Facebooku. Proto při vyhodnocování dotazníku počítalo s různými četnostmi. Sedmnáct žáků z 298 nemá zřízený profil na Facebooku.

9.3 Použité metody výzkumného šetření

Správnost použití metod je pro diplomovou práci klíčová věc. Metody jsou cesty, pomoci, kterých získáváme data ve výzkumech. V teoretické části byla použita metoda analýzy textových dokumentů a v empirické části byla použita zejména metoda dotazníku. Dotazník je výzkumný, vývojový a vyhodnocovací nástroj pro zjišťování informací o znalostech, názorech a postojích respondentů prostřednictvím písemného optávání. Metoda dotazníku je postavena na dotazech a je příbuzná s přímým, bezprostředním ústním interview neboli rozhovorem. Oproti rozhovoru má metoda dotazníku bezesporně výhody, například výzkumník poměrně rychle dokáže zjistit mnoho informací od početného vzorku respondentů (Švec, 1998, s. 125).

Ředitelé a ředitelky škol byli v původním e-mailu a následné osobní schůzce požádáni o počty žáků 8. a 9. tříd pro aktuální školní rok, čímž byl zjištěn počet žáků pro základní soubor a naplánování jednotlivých výzkumů ve třídách. Veškeré data a informace zjištěné dotazníkem respektují zákon č.101/2000Sb., o ochraně osobních údajů. Zjištěné data jsou zcela anonymní. Respondenti dotazníků, jakožto i ředitelé byli obeznámeni, že cílem výzkumu není poškodit pověst žáků nebo školy, ale pomocí odpovědí přispět k rozvíjení poznání v daném oboru.

Dotazník pro žáky byl vytvořen podle struktury dotazníku profesora Švece. Dotazník lze rozdělit na tři oddíly, úvodní část, kde se respondent dozví informace a instrukce k dotazníku, druhou část – jednotlivé otázky a poslední část, kde respondent vyplní citlivé údaje – pohlaví, věk a navštěvovanou školu. Pro účely dotazníku není škola důležitá, výzkum se vztahuje na celé město Zábřeh, ale jednotlivé školy chtějí znát své výsledky. Druhá část dotazníku byla vytvořena s důrazem na jasnost, srozumitelnost a snadné pochopení žáky. Dotazník obsahuje 32 položek, které byly koncipovány tak, aby zodpověděly anebo doplnily výzkumné otázky a umožnily verifikaci hypotéz. Složení otázek v dotazníku bylo vytvořeno tak, aby žáky dotazy zbytečně nezahltily a časově nenarušili průběh výuky. Dotazník je uveden v seznamu příloh (Švec, 1998, s. 125-130).

9.4 Pilotní studie a předvýzkum

Před zahájením samotného výzkumu je dobré věnovat čas i pilotní studii a předvýzkumu, které jsou součástí procesu správného kvantitativního výzkumu. Jsou důležité, protože se poprvé setká výzkumníkova teorie s praxí a díky těmto poznatkům lze si ověřit fakta a předejde chybám v samotném výzkumu. Pilotní studie je fáze, ve které se výzkumník seznámí hlavně s prostředím, kdežto předvýzkum ověřuje výzkumný nástroj na malém souboru lidí. Cílem je zjistit zda výzkumný nástroj funguje a jak (Gavora, 2010, s. 83-84).

Pilotní studie byla realizována na školách v Zábřehu a obsahovala řadu návazných kroků: písemné a následné osobní kontaktování příslušných základních škol a vyjednání podmínek výzkumného šetření, vytvoření dotazníků a v rámci předvýzkumu ověření jeho jasnosti a srozumitelnosti s ohledem na věk respondentů. Předvýzkum byl realizován na malém výzkumném vzorku ve Zlíně. Položky v dotazníku byly formulovány pod dohledem vedoucího diplomové práce. Žáci se měli vyjádřit k dotazníkům, jak porozuměli položkám v dotazníku a vyplnit je. Poté byly dotazníky z předvýzkumu vyhodnoceny a dotazník byl upraven na finální verzi, která byla následně předkládána ve školách.

9.5 Časový harmonogram výzkumného šetření

Výzkumné šetření se dělí do fází, které vyjadřují časovou linii výzkumu. Jednotlivé fáze jsou různě dlouhé výzkumy (krátkodobé, střednědobé, dlouhodobé):

1. fáze výzkumného šetření (leden 2015 až leden 2016)

První fáze obsahovala zpracování výzkumného projektu, tématu, hlavního a dílčích výzkumných cílů. Dále metodou analýzy textových dokumentů byla zpracována teoretická část diplomové práce.

2. fáze výzkumného šetření (leden až březen 2016)

Po úvodním formulování všech náležitostí následovalo stanovení výzkumných problémů (relačních a deskriptivních), tvorba věcných hypotéz a zpřesnění metodiky kvantitativního výzkumu.

3. fáze výzkumného šetření (duben 2016 až květen 2016)

Fáze vytvoření a zpracování dotazníku pro žáky po kladném vyjádření všech ředitelů, náležejících do základního souboru. Dále byly formulovány statistické hypotézy a vybrány metody, kterými byly dále testovány.

4. fáze výzkumného šetření (červen 2016)

Fáze vyplňování dotazníků respondenty. Autorka byla buď přítomná v jednotlivých třídách u vyplňování anebo byla proškolená pověřená osoba, která na vyplňování dohlížela. Čtvrtá fáze končila návratem všech vyplněných dotazníků.

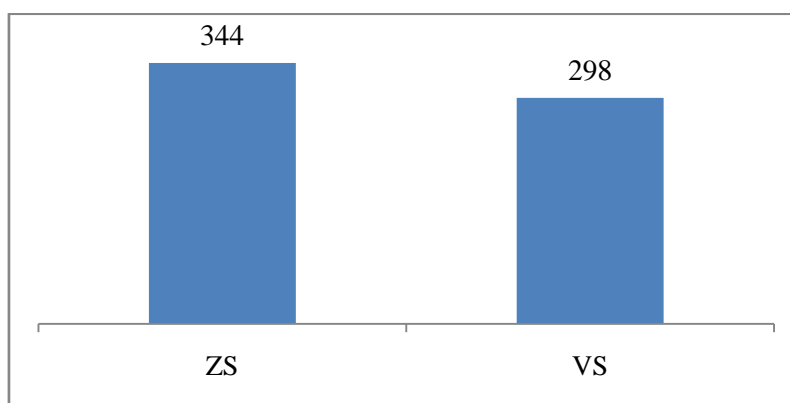
5. fáze výzkumného šetření (červenec 2016 až prosinec 2016)

Pátá fáze byla zaměřena na zpracování získaných dat, testování statistických hypotéz, zjištění a vyhodnocení výsledků, jejich prezentace v podobě tabulek a grafů a závěrečná diskuze nad výzkumným šetřením. Pátá fáze byla fází poslední.

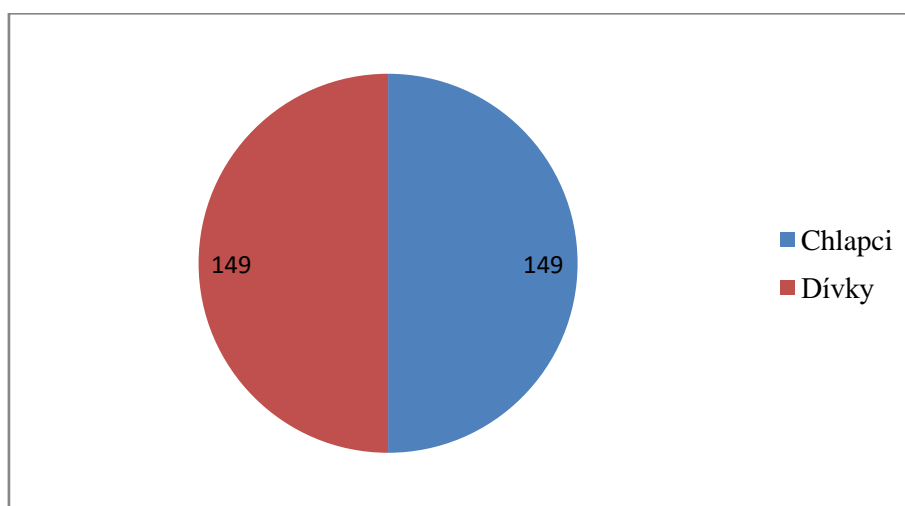
10 Výsledky výzkumného šetření

Výsledky dotazníkového šetření jsou zpracovaná data získaná pomocí vyhodnocování dotazníků. Dotazníková metoda byla použita, aby bylo dosaženo stanovených cílů. Data jsou vyhodnocována v tabulkách četností (nalezneme v přílohách) a grafech. Výběr diagramů je volen podle vyšší grafické přehlednosti dat.

Než přistoupíme k samotnému vyhodnocování deskriptivních a relačních problémů, bude podrobněji popsán vzorek respondentů. Základní soubor (ZS) tvoří všichni žáci, kteří v roce 2016 studovali 8. a 9. třídy na základních školách v Zábřehu. Výběrovým souborem (VS) se stali žáci, kteří v době výzkumného šetření byli ve výuce. Pokud na vybraný soubor budeme nahlížet z hlediska pohlaví, je počet chlapců a dívek vyrovnaný.

Graf č. 1 – základní a výběrový soubor

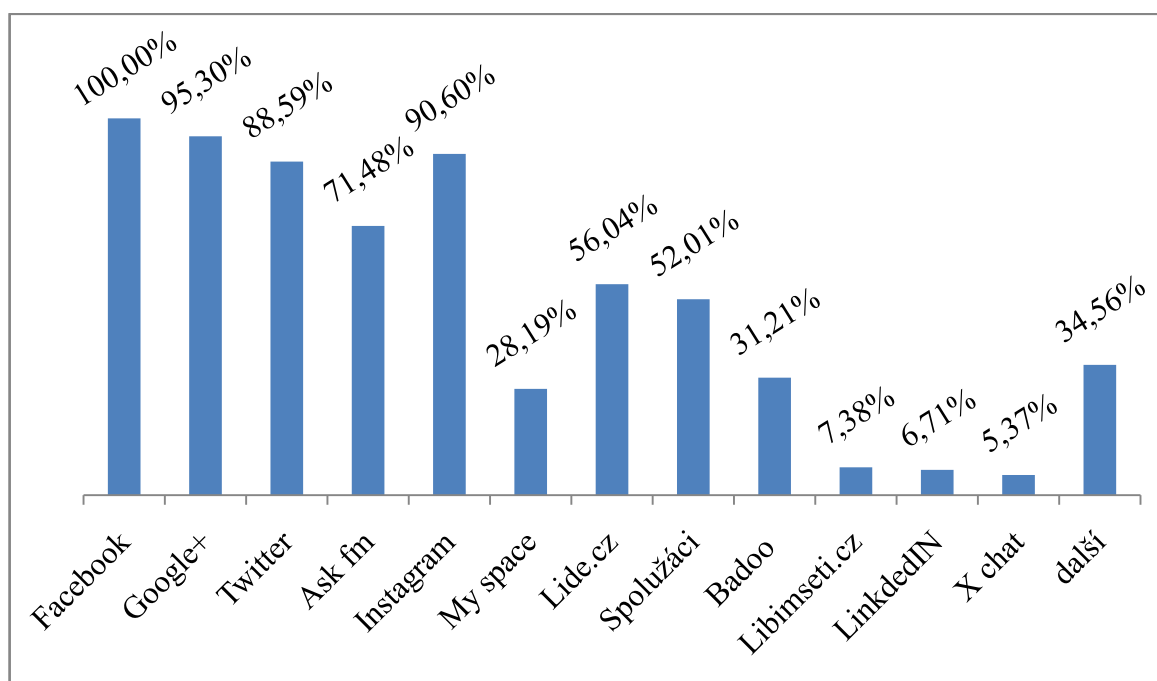
Graf č. 2 – poměr chlapců a dívek ve VS

10.1 Výsledky deskriptivních problémů

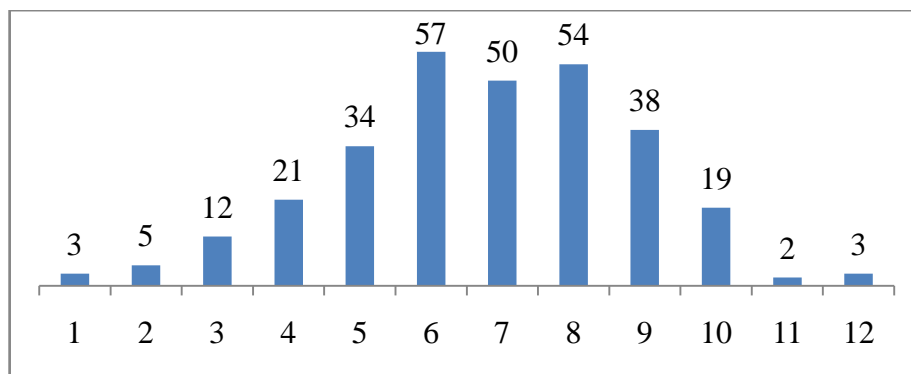
V nynější podkapitole nalezneme interpretaci údajů zjištěných z otázek v dotazníku, které se týkaly deskriptivních problémů. Popisky tabulek a grafů v diplomové práci jsou voleny podle publikací od Gavory, Chrásky či Švece, které tvoří souhrn opěrné literatury pro praktickou část. Výsledky budou dále chronologicky vyhodnocovány, ale z hlediska obsahu je můžeme rozdělit do několika oblastí. Dotazník byl koncipován, aby jednotlivé otázky na sebe navazovaly, popřípadě aby se doplňovaly nebo rozšiřovaly zkoumanou problematiku. Nejdříve jsme se žáků ptali, jaké sociální sítě znají a které užívají (*otázka č. 1 a 2*). Proč a kdy si Facebook založili (*otázka č. 3 a 4*)? Kolik přátel na Facebooku mají a znají je všechny (*otázka č. 5 a 6*)? Dále jsme se žáků ptali, jaké mají nastavení soukromí na Facebooku (*otázka č. 7 a 8*). *Otázky č. 11 až č. 19* byly zaměřeny na závislostní chování na Internetu. *Otázky č. 20 až 27* se zabývaly heslem, které mají žáci na Facebooku. *Otázky č. 28 až č. 30* nastíní roli Facebooku mezi rodičem a žákem. Předposlední *otázka č. 31* se dotazovala odkud se žáci na Facebook přihlašují.

Otázka č. 1

Jaké znáš sociální sítě?

Graf č. 3 – sociální sítě, které žáci znají

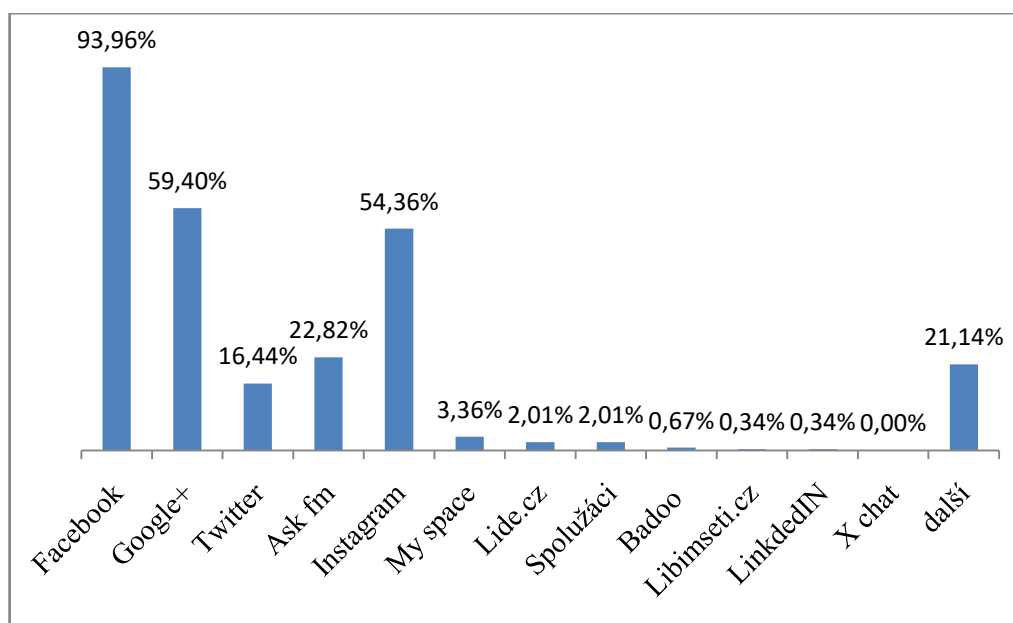

Graf č. 4 – kolik sociálních sítí žáci znají

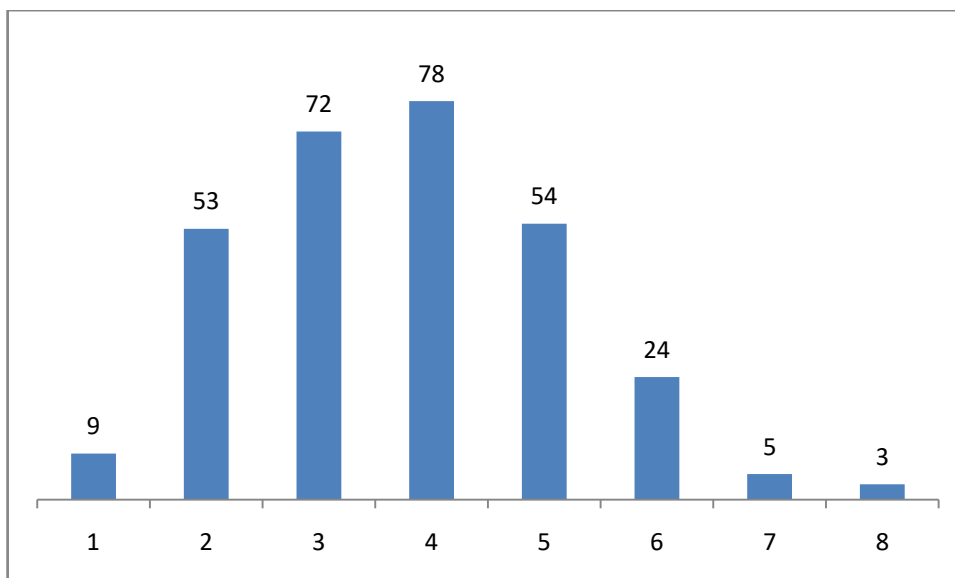
Otázka č. 1 byla zaměřena na znalost jednotlivých sociálních sítí. Bylo zjištěno, že všichni respondenti znají sociální síť Facebook. Mezi nejznámější sociální sítě patří ještě Google+, Twitter a Instagram. Z grafu je patrné, že české sociální sítě jsou na ústupu a ve větším povědomí mají žáci zahraniční. Otázka byla koncipována, aby žáci mohli dopisovat sociální sítě, které znají, ale v dotazníku se nevyskytují. Další sociální sítě, které žáci znají: Snapchat, Omegle, Skype, Youtube, Whatsapp, Twitch, Viber a Steam. Z výsledků je patrné, že žáci znají více mladší sociální sítě, než sítě starší (viz. graf: Xchat, Lide.cz, Libimseti.cz). V průměru žáci znají 6,76 sociálních sítí.

Otázka č. 2

Které sociální sítě aktivně využíváš?

Graf č. 5 – sociální sítě, které žáci využívají

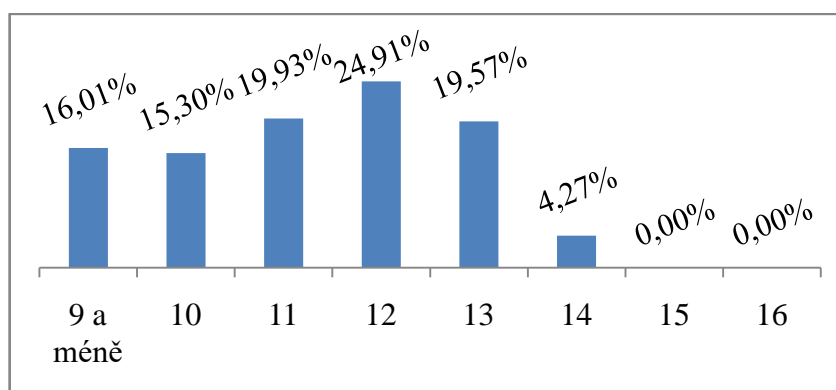
Graf č. 6 – kolik sociálních sítí žáci užívají

Otázka č. 2 zkoumala, kolik sociálních sítí žáci používají. Byl jim vysvětlen rozdíl mezi sociálními sítěmi, kde se zaregistrovali, ale nevyužívají je a naší zkoumanou otázkou, kde se ptáme na sítě, které aktivně používají. Z celého počtu respondentů ve výběrovém souboru pouze 17 žáků nemá profil na Facebooku, takže 281 (94%) respondentů používá aktivně Facebook. Tuto hodnotu budeme dále využívat, protože další otázky jsou zaměřeny na uživatele Facebooku.

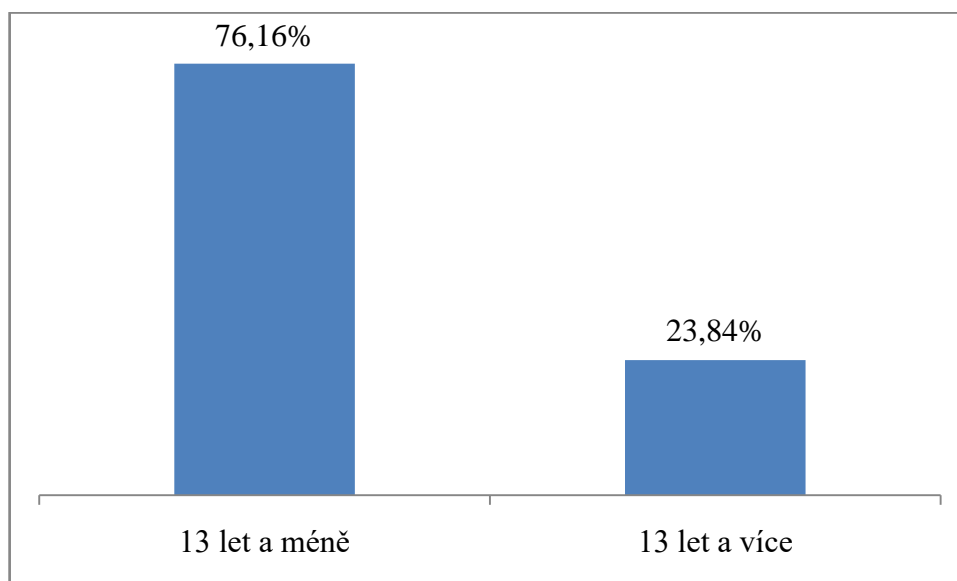
Více jak polovina respondentů má účet na Google+ a Twitteru. Otázka obsahovala otevřenou položku, kam žáci psali jiné sociální sítě, které také používají (Snap chat, Skype, Amino, Youtube, Whatsapp). V průměru můžeme říci, že dotázaní respondenti používají 2,7 sociálních sítí.

Otázka č. 3

V kolika letech sis založil profil na Facebooku?

Graf č. 7 – v kolika letech si žáci založili Facebook

Graf č. 8 – založení Facebooku před/po třináctými narozeninami

Otázka č. 3, kde jsme zjišťovali věk, ve kterém si žáci založili Facebook, měla zjistit, zda žáci ne/porušili pravidla Facebooku. Facebook dovoluje lidem starším třinácti let založit si profil na Facebooku. Z grafu lze vidět, že 76% respondentů porušila vnitřní pravidla Facebooku, protože si založila profil před třináctými narozeninami. Průměrný věk, ve kterém si žáci profil založili, je 11,1.

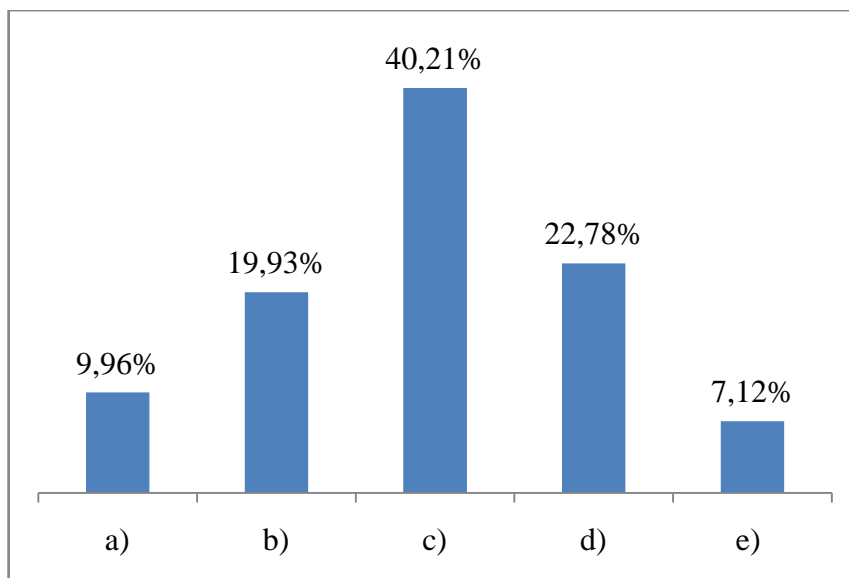
Otázka č. 4

Pokud máš profil na Facebooku, jaké byly důvody založit si ho?

Tabulka č. 1 – důvody založení Facebooku

Otázka č. 4	četnost n_i
a) Má ho většina kamarádů a spolužáků, nechtěl jsem být mimo dění	28
b) Zajímá mě, co dělají známí a kamarádi	56
c) Baví mě chatovat s kamarády	113
d) Nevím, prostě jsem si ho založil	64
e) Jiné:	20

Σ281

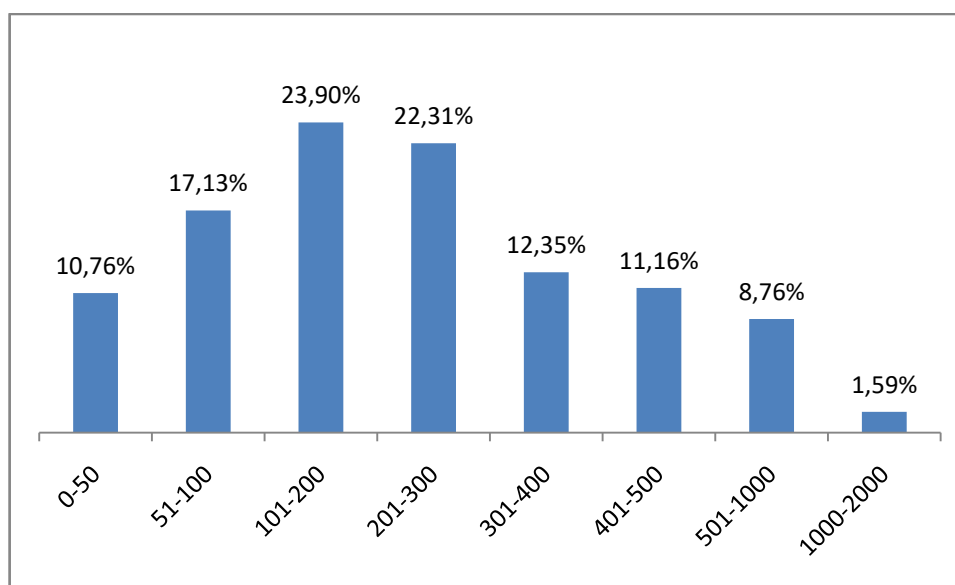

Graf č. 9 – důvody založení Facebooku

Důvody k založení profilu na Facebooku jsou různé, nejvíce respondentů (113) uvádí, že důvodem bylo chatování s kamarády. Otázka obsahovala otevřenou položku, kam respondenti mohli psát své důvody vedoucí k založení Facebooku. Mezi další důvody žáci řadili: založila ho vlastníčka/kamarád/maminka, povídání s rodinou, informace o kapele, ve které žák hraje, informace z orchestru, hry, přemluvili kamarádi založení, sledování určitých skupin na Facebooku, informace do kroužků.

Otázka č. 5

Kolik máš přátel na Facebooku?

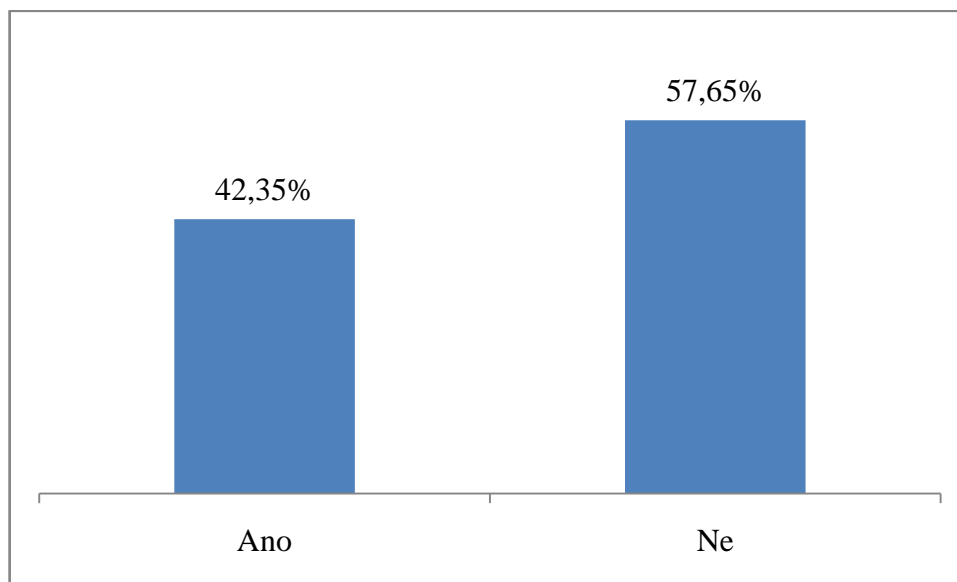

Graf č. 10 – počet přátel na Facebooku

Z grafu, který odpovídá na otázku kolik mají žáci přátel, lze vidět, že nejvíce žáků má 100 až 200 přátel na své profilu na Facebooku. Průměrně má každý respondent 288,21 přátel na svém profilu na Facebooku.

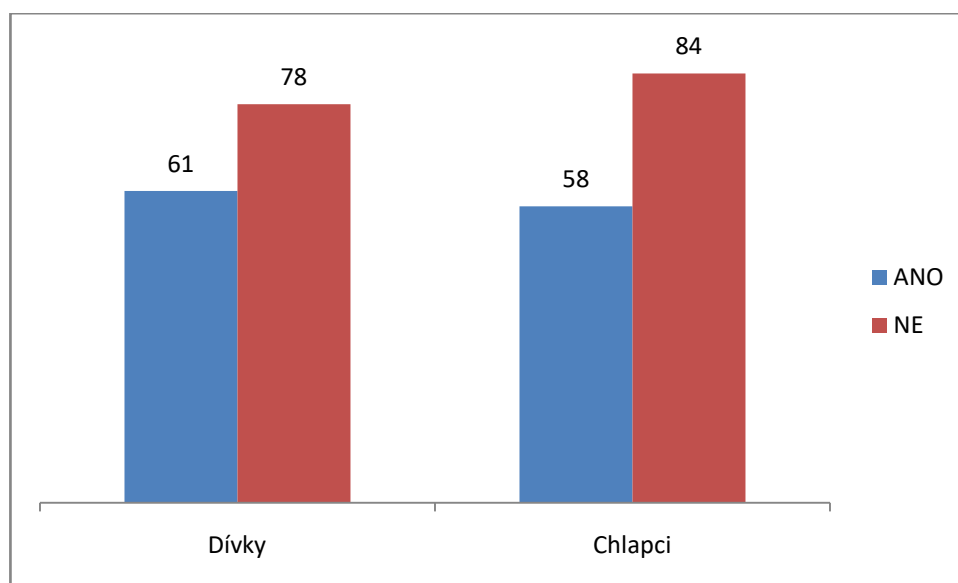
Otázka č. 6

Znáš všechny své přátele, co máš na Facebooku, osobně?

Graf č. 11 – žáci ne/znají osobně své přátele na Facebooku

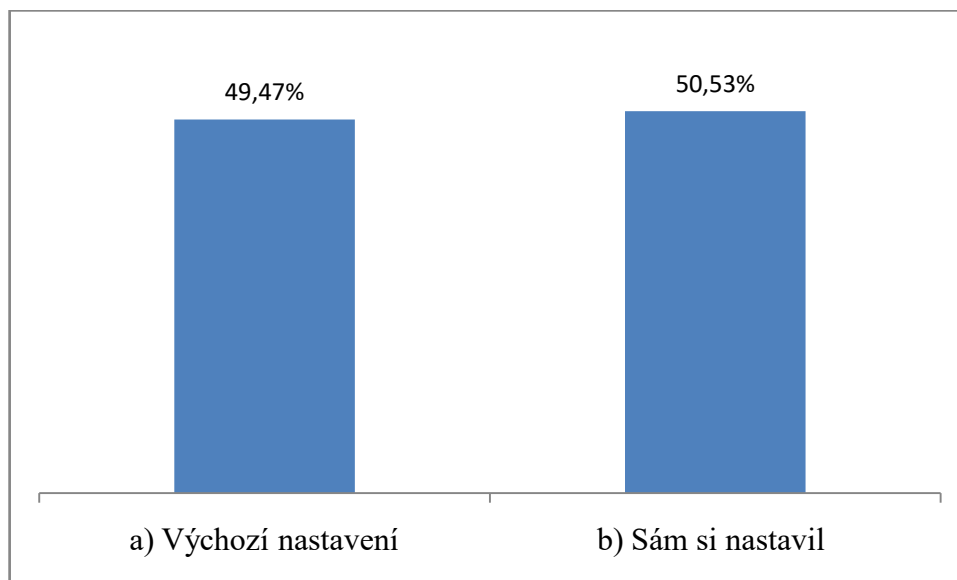
Na otázku, zda žáci znají všechny své přátele na Facebooku odpovědělo 119 respondentů kladně, že znají. Oproti tomu 162 respondentů odpovědělo negativně. Tím, že si přidáme neznámého uživatele na Facebooku do přátel zvyšujeme riziko stát se obětí od agresora.

Graf č. 12 – znáš své přátele osobně, rozdělení chlapci a dívky

Otázka č. 7

Jaké máš nastavení soukromí na Facebooku?

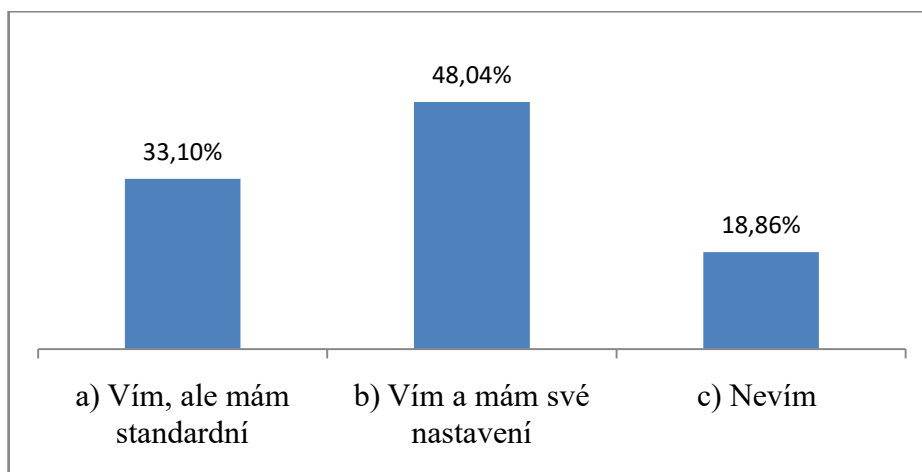

Graf č. 13 – nastavení zabezpečení na Facebooku

Při dotazování na nastavení soukromí na Facebooku nebyl zásadní rozdíl mezi odpověďmi. Polovina respondentů tvrdí, že má výchozí nastavení na Facebooku, což by mohl být problém, protože Facebook chce mít jednotlivé uživatele co nejvíce propojené, proto je ve výchozím nastavení uvedeno, že sdílený obsah šířím mezi přátele přátel. Pokud se nad tím zamyslíme, kdo všechno jsou přátele přátel, dojde nám, jak velký okruh lidí může vidět náš obsah na Facebooku.

Otázka č. 8

Víš o možnostech zabezpečení svého profilu na Facebooku?

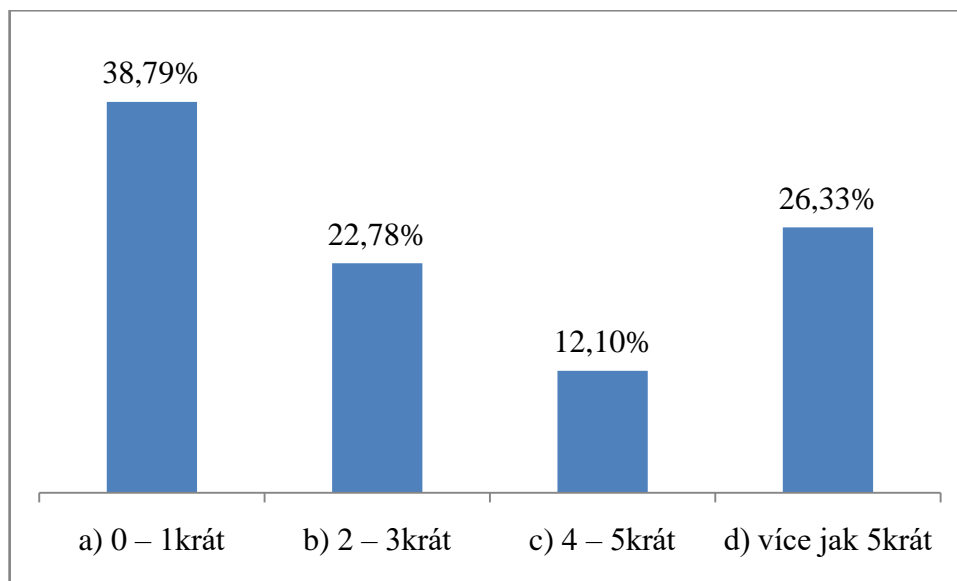

Graf č. 14 – znalost nastavení na Facebooku

Otázka č. 8 navazuje na předchozí otázku v dotazníku, kde jsme chtěli zjistit, jaké mají respondenti nastavení zabezpečení na Facebooku. Zjišťujeme znalost uživatelů, zda ví o možnostech zabezpečení svého profilu. 53 respondentů není obeznámeno, neví jak si zabezpečit účet na Facebooku. 135 respondentů ví o možnostech nastavení a využívá ji. 93 respondentů o ní také ví, ale přesto má standardní nastavení, což je velice laxní přístup.

Otázka č. 11

Kolikrát za den zkontroluješ svůj profil na Facebooku?

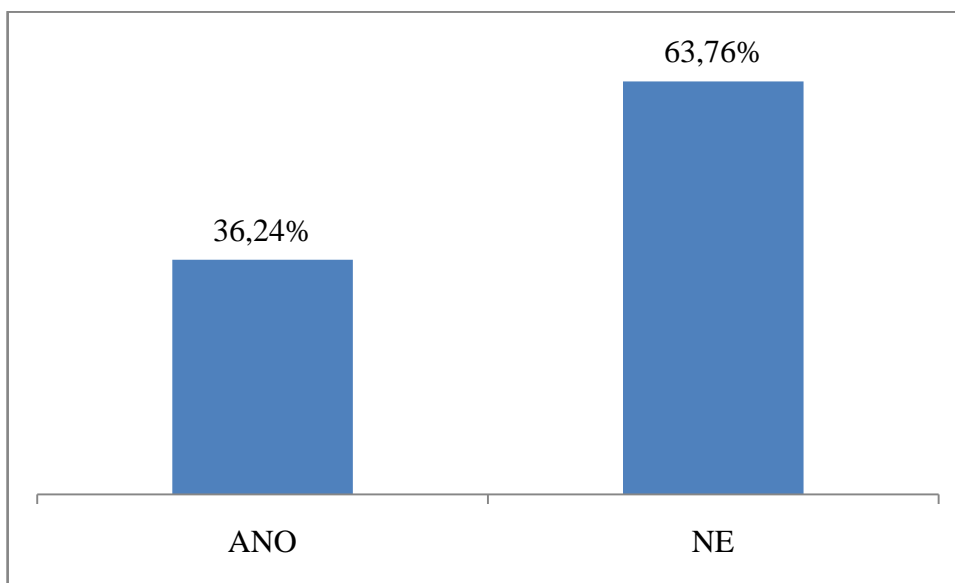
Graf č. 15 – počet denních zkontrolování Facebooku

Kolikrát za den si žáci zkontrolují svůj profil na Facebooku je doplňující informací k hypotézám, které řeší dobu strávenou na Facebooku. Hypotézy budou řešeny následovně. Navíc otázka doplňuje otázky v dotazníku týkající se závislostního chování. Z grafu je patrné, největší část respondentů (109) nezkontroluje svůj Facebook nebo pouze jednou za den. 74 respondentů odpovědělo, že zkontrolují svůj profil na Facebooku více jak pětkrát za den.

Následuje blok otázek č. 12 až č. 18, které jsou součástí dotazníkového šetření, i když nezodpovídají žádný z problémů definovaný výše. Jde o doplňující informace, které pomohou lépe nastínit zkoumanou problematiku. Neexistuje ucelená definice nebo dotazník, který by jasně zkoumal závislostní chování na Internetu. Různí odborníci uvádějí různá kritéria, od jaké doby jsou již uživatelé závislí. Naše otázky v dotazníku byly koncipovány jako výběr otázek z různých dotazníků, aby žáci 2. stupně vše pochopili a byli schopni jednoduše odpovědět Ano/Ne. Na tyto otázky odpovídali všichni respondenti (298), protože se netýkali Facebooku, ale Internetu obecně.

Otázka č. 12

Přemýšlíš o tom, co budeš dělat na Internetu, i když jsi zrovna „offline“?

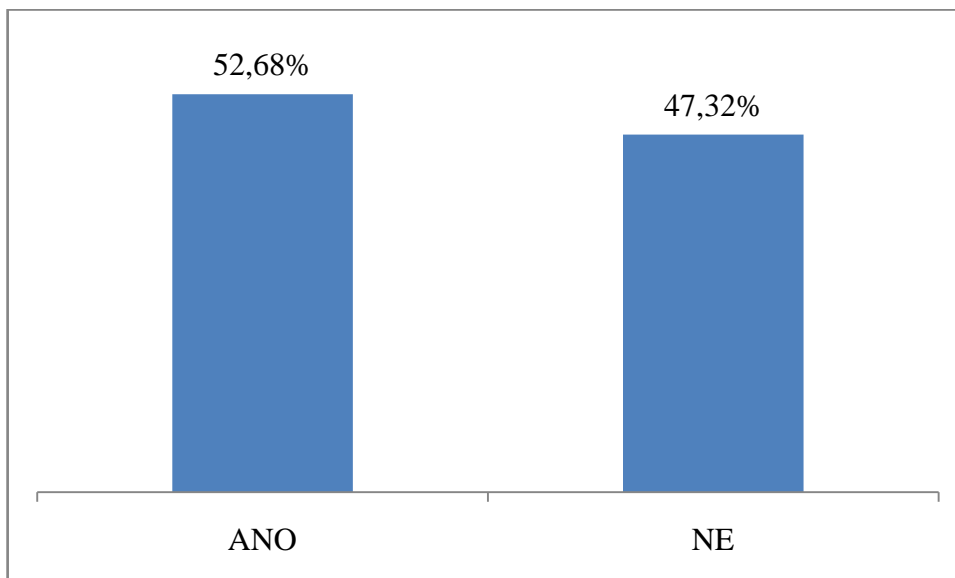

Graf č. 16 – přemýšlení o Internetu, když jsou žáci „offline“

Při dotazníkovém šetření pouze 1/3 respondentů odpověděla, že přemýšlí, co budou na Internetu dělat, když jsou zrovna “offline“.

Otázka č. 13

Trávíš na Internetu víc času než např. před rokem?

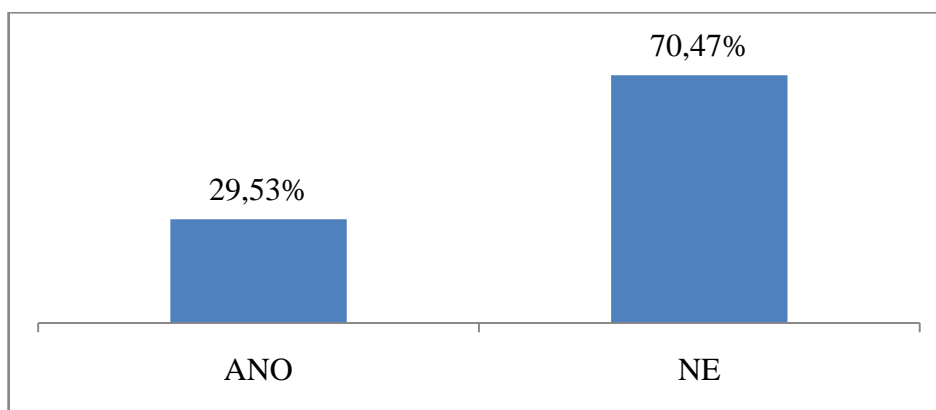

Graf č. 17 – trávení času na Internetu v porovnání s minulým rokem

Na první pohled lze vidět, že odpovědi na otázku č. 13 jsou vyrovnané. Více jak polovina respondentů připouští fakt, že tráví na Internetu více času, jak před rokem. 141 respondentů toto tvrzení odmítá.

Otázka č. 14

Cítíš se někdy naštvaně a podrážděně, když máš vypnout Internet?

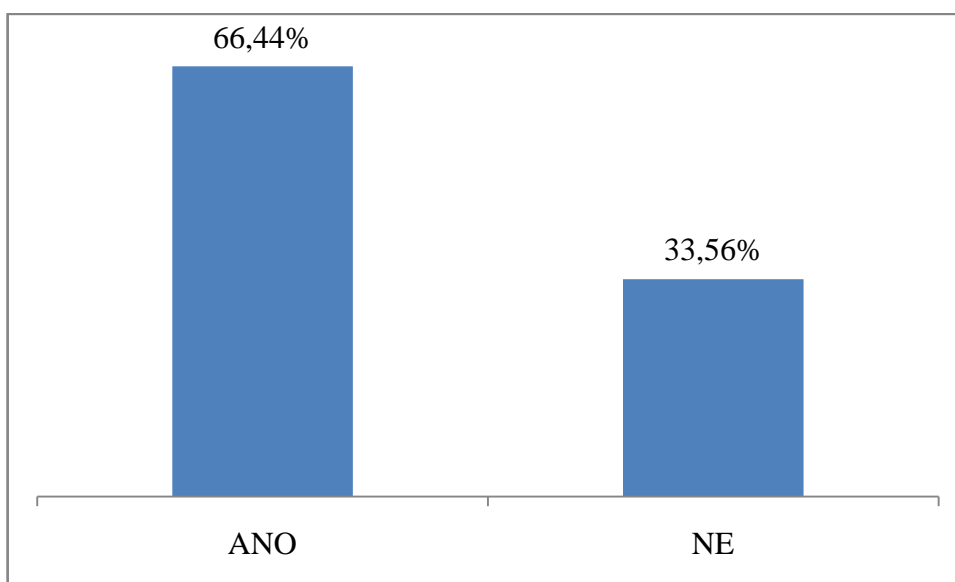

Graf č. 18 – podrážděnost při vypínání Internetu

Na otázku, zda se žáci cítí podrážděně, když mají vypnout Internet, 210 respondentů odpovědělo záporně.

Otázka č. 15

Zůstáváš na Internetu připojený/připojena déle než jsi původně zamýšlel/a?

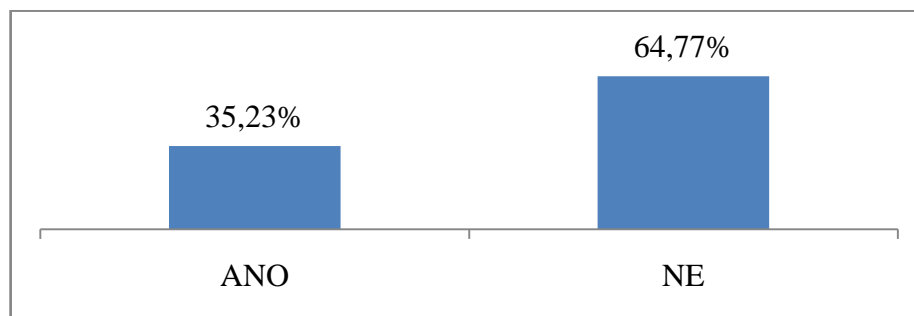

Graf č. 19 – delší připojení na Internetu než žák zamýšlel

Při dotazníkovém šetření odpovědělo 198 respondentů, že zůstávají připojeni déle, než původně zamýšleli, tedy 2/3 respondentů.

Otázka č. 16

Stává se ti, že nezvládáš kontrolovat nebo omezit čas strávený na Internetu?

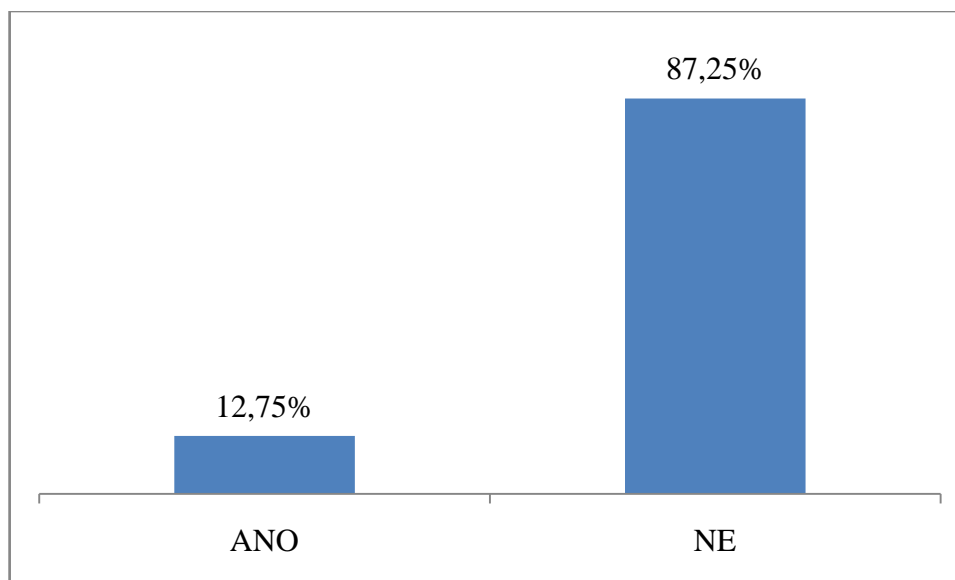

Graf č. 20 – kontrola stráveného času na Internetu

Otázka č. 16 navazuje na otázku č. 15, ve které 2/3 respondentů odpovědělo, že zůstávají na Internetu připojeni déle, než původně zamýšleli. Otázku č. 16 zodpovědělo 64% respondentů záporně, že si nemyslí, že nezvládají kontrolovat čas strávený na Internetu. Z těchto odpovědí by se dalo usuzovat, že žáci sice tráví více času na Internetu, ale sami si nepřipouští, že by to nezvládali kontrolovat.

Otázka č. 17

Zanedbáš kvůli Internetu školu nebo své koníčky?

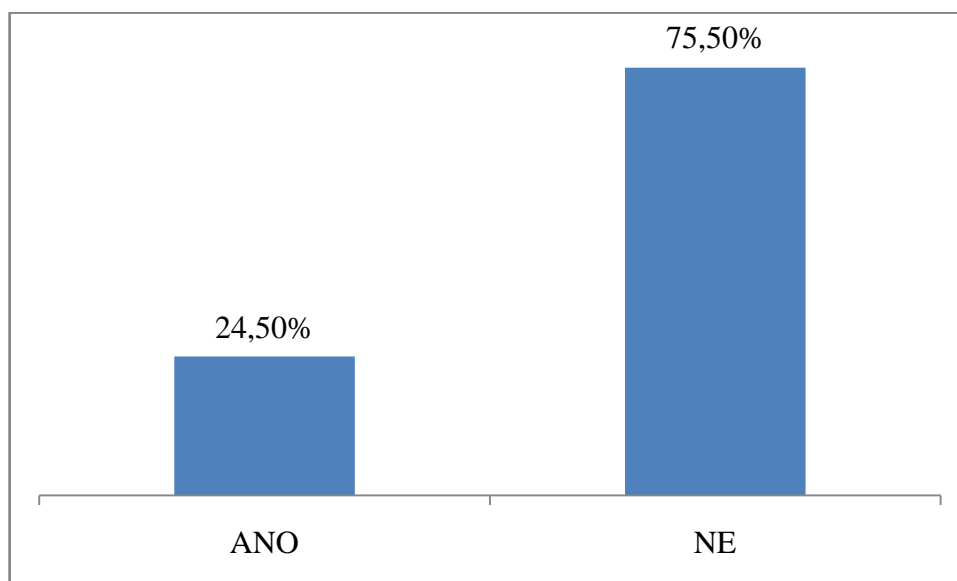

Graf č. 21 – zanedbávání školy nebo koníčků kvůli Internetu

Převážná většina respondentů (260) odmítá fakt, že kvůli Internetu zanedbává školu nebo své koníčky. Pouze 73 respondentů připouští, že kvůli Internetu zanedbává školu, nebo své koníčky.

Otázka č. 18

Lhal/a jsi někdy rodičům o tom, jak dlouho jsi byl/a na Internetu?

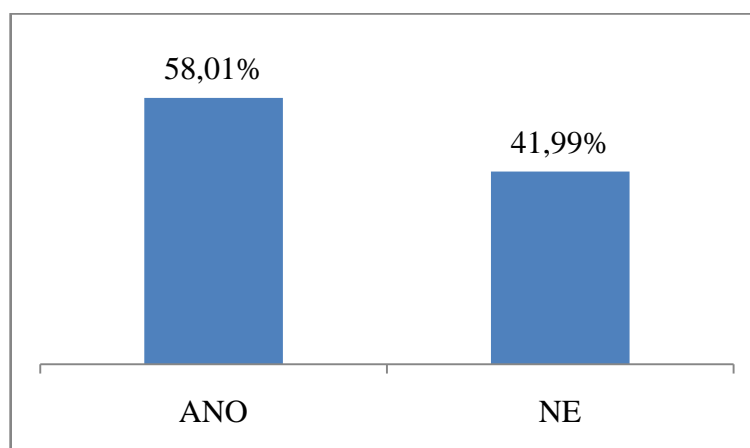

Graf č. 22 – lhaní rodičům a době strávené na Internetu

Lhaní rodičům o délce strávené na Internetu připouští pouze 73 respondentů, ostatní žáci (225) tento fakt odmítají.

Otázka č. 19

Dokázal by sis profil na Facebooku zrušit?

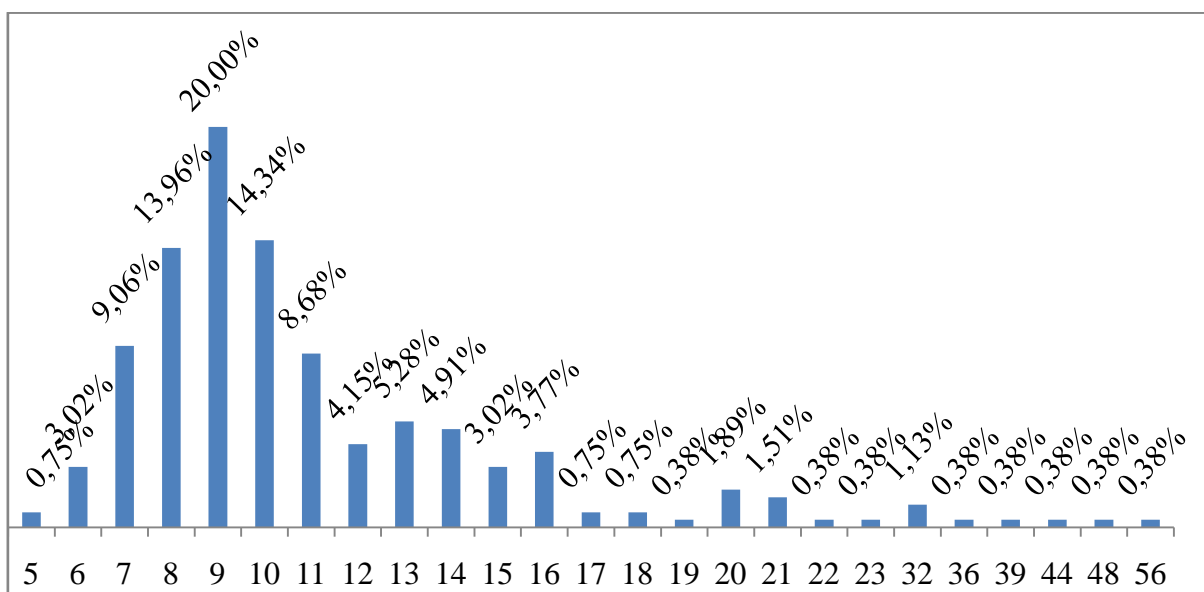

Graf č. 23 – dokázali by žáci si zrušit Facebook?

Otázka č. 19 se týká pouze respondentů, kteří mají zřízen účet na Facebooku. Více jak polovina respondentů se domnívá, že by si dokázali zrušit svůj profil na Facebooku.

Otázka č. 20

Kolik znaků má tvé heslo na Facebook?

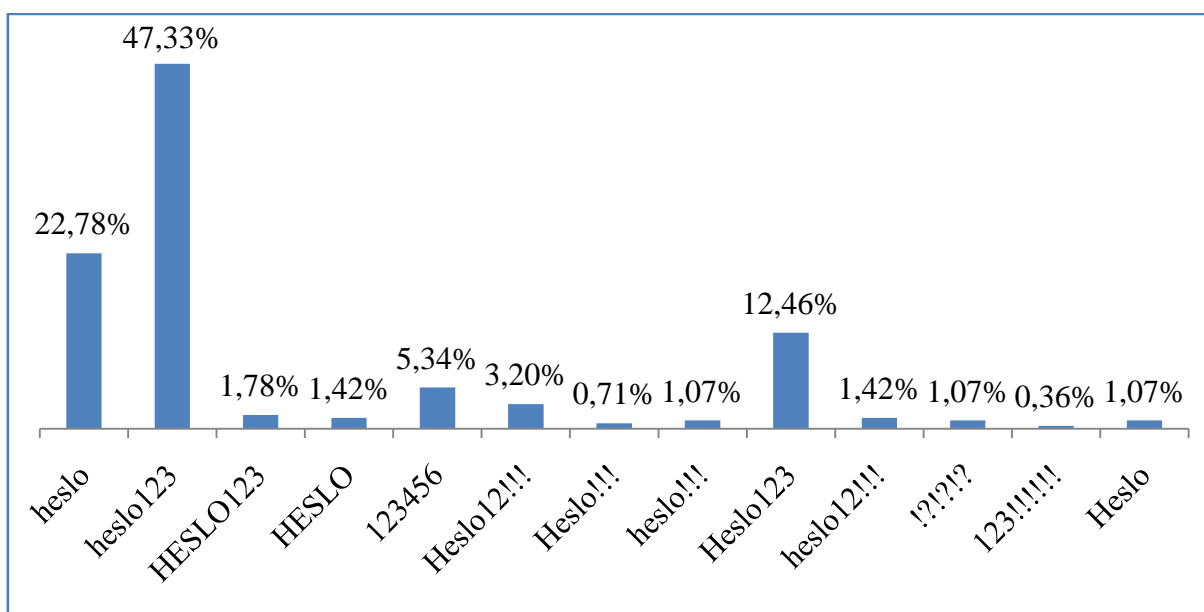

Graf č. 24 – počet znaků ve facebookovém hesle

Otázka č. 20 zjišťovala počet znaků hesla, která žákům slouží k přihlášení na Facebook. Otázka se znovu týkala pouze žáků, kteří mají profil na sociální síti Facebook, navíc 16 respondentů odpověď nezodpovědělo. Proto získané výsledky a následující grafické zpracování v grafu platí pouze pro 265 respondentů. Průměrně heslo na profil obsahuje 11,4 znaků.

Otázka č. 21

Jaké náležitosti obsahuje tvoje heslo?

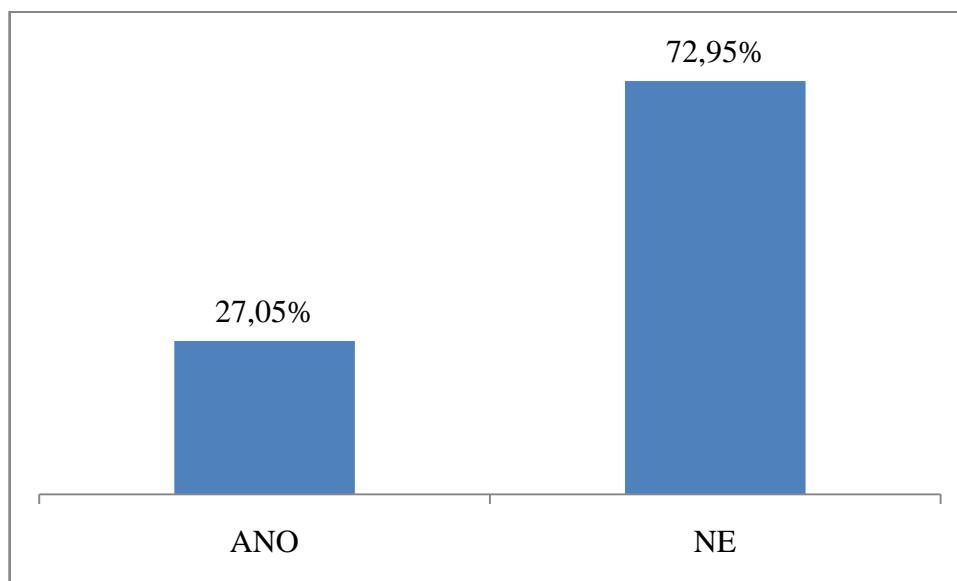

Graf č. 25 – vzhled hesla

Nejrozšířenější formou hesla pro přihlášení na Facebook je heslo, které obsahuje malé písmena v kombinaci s čísly, což se vyskytuje u 133 respondentů. 64 respondentů uvádí, že jejich heslo se skládá pouze z malých písmen a u 35 respondentů je heslo složeno s velkými, malými písmeny a čísly. Nejbezpečnější heslo, což je kombinace malých, velkých písmen, čísel a znaků používají pouze tři procenta respondentů.

Otázka č. 22

Obsahuje tvoje heslo slovo, které lze vyhledat ve slovníku?

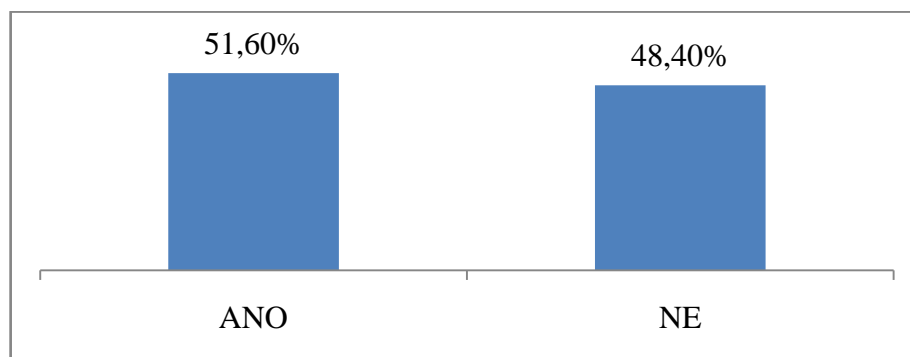

Graf č. 26 – slovníkové slovo jako heslo

205 respondentů tvrdí, že jejich heslo není slovo, které by se dalo vyhledat ve slovníku.

Otázka č. 23

Musíš své heslo vyplnit při každém přihlášení?

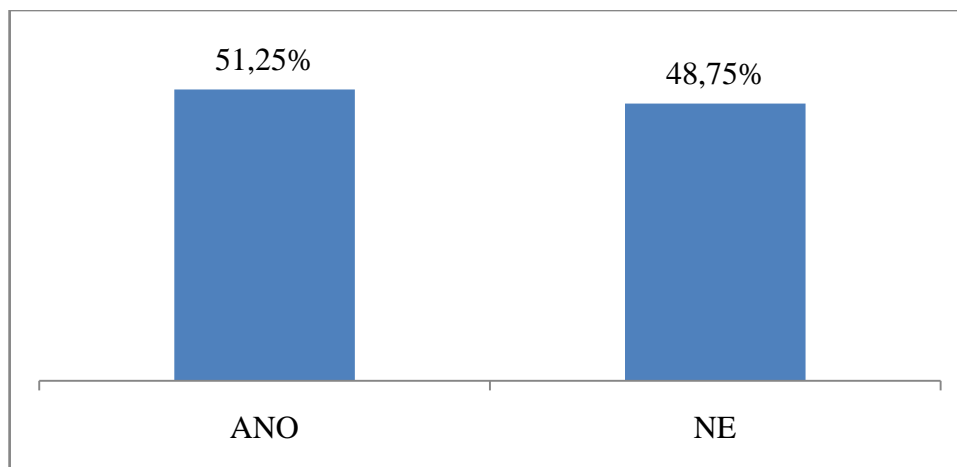
Graf č. 27 – vyplnění hesla při každém přihlášení

Vyplnění hesla při každém přihlášení, zvláště na sociální síti, je důležitým faktorem, protože automatické vyplnění hesla zvyšuje riziko neoprávněného vniku do profilu. Ptali jsme

se respondentů, zda musí vyplnit heslo při každém přihlášení. Mezi uvedenými odpovědi není zásadní rozdíl.

Otázka č. 24

Heslo, které mám k přihlašování na můj profil na Facebook, používám i jinde.

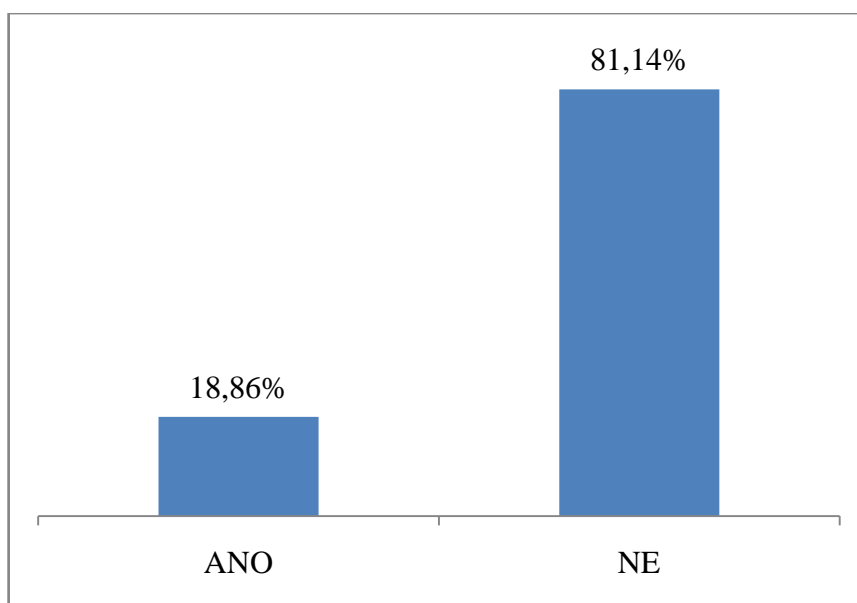

Graf č. 28 – univerzálnost hesla

Více jak polovina respondentů připouští, že své heslo k Facebooku používá i jinde. Toto je znepokojující, protože pokud by měli stejné heslo například k Facebooku a k e-mailu sloužící k přihlášení na Facebook, bylo by pro hackera jednoduché nabourat jejich účet.

Otázka č. 25

Měníš si pravidelně heslo ke svému profilu na Facebooku?

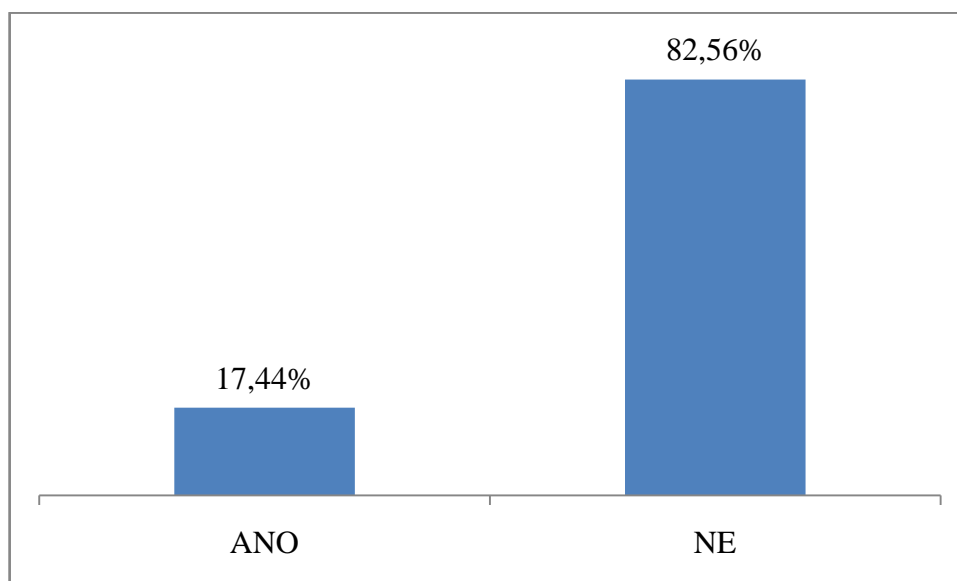

Graf č. 29 – pravidelná obměna hesla

228 respondentů uvádí, že si pravidelně nemění své heslo na facebookový profil.

Otázka č. 26

Zná někdo, kromě tebe, heslo ke tvému facebookovému profilu?

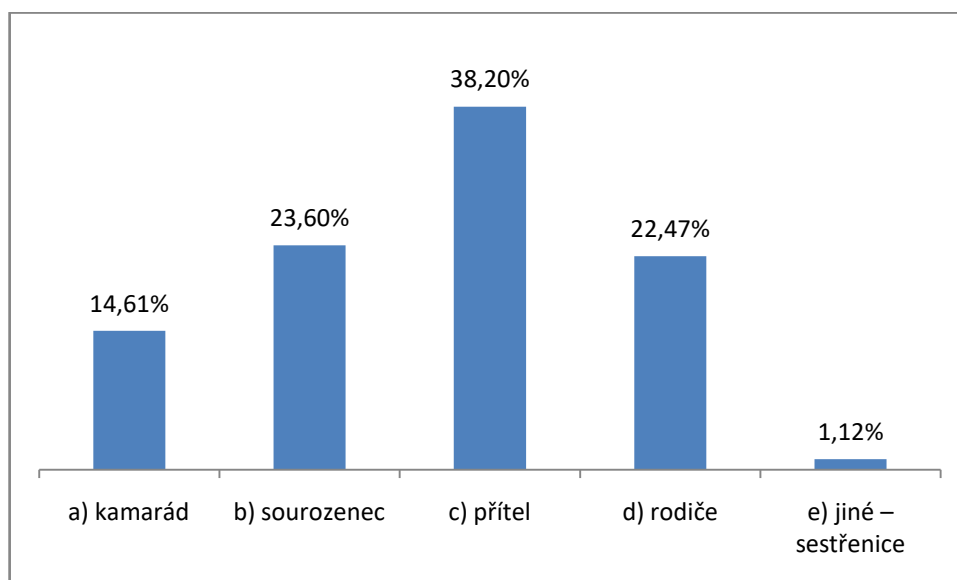

Graf č. 30 – heslo na facebook ne/zná někdo jiný

Na položku v dotazníku, jestli někdo jiný zná heslo k facebookovému profilu odpovědělo 232 respondentů záporně. Na tuto otázku navazuje následující otázka v dotazníku.

Otázka č. 27

Pokud jsi odpověděl ANO, kdo zná tvé heslo?

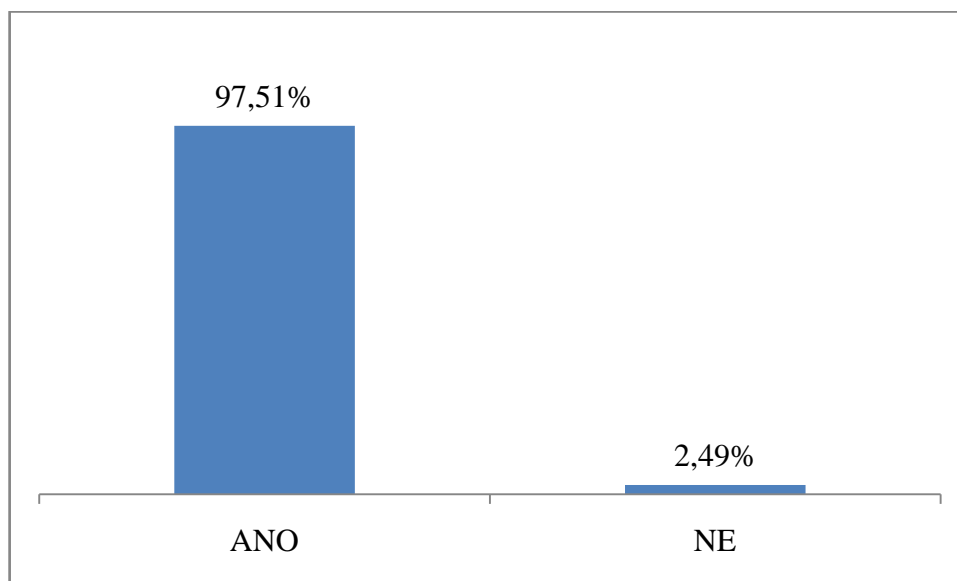

Graf č. 31 – kdo zná heslo

Díky předchozí otázce bylo zjištěno u 49 respondentů, že někdo jiný zná jejich heslo. V grafu výše vidíme, kdo to je. Ze známých případů je zjištěno, že i blízcí bývají agresori při kyber útocích, proto by nikdo neměl znát heslo k profilům.

Otázka č. 28

Ví tví rodiče/rodič, že máš účet na Facebooku?

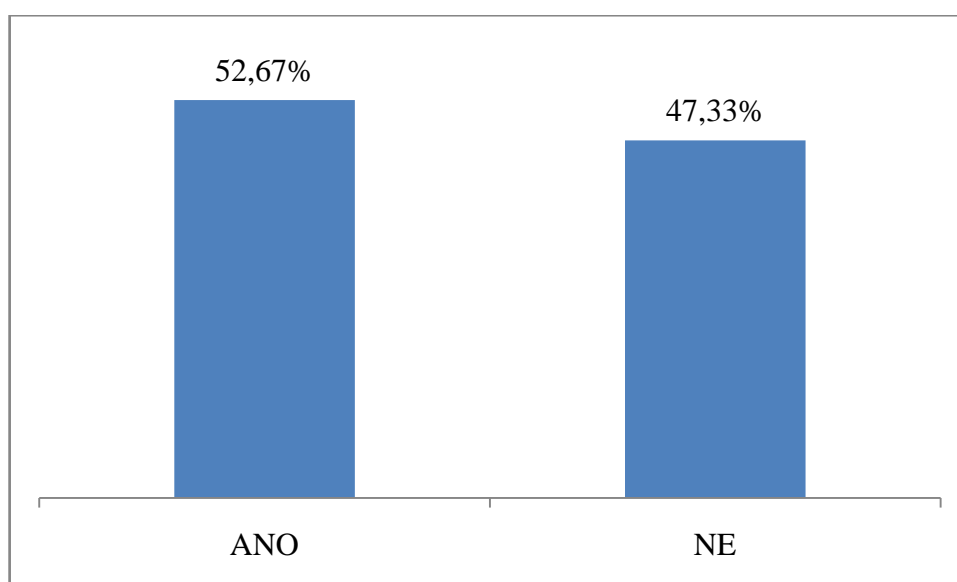

Graf č. 32 – znalost rodičů, že jejich dítě má Facebook

274 respondentů odpovědělo na otázku č. 28, že jejich rodič nebo rodiče vědí, že má žák účet na Facebooku. Pouze sedm respondentů informaci o účtu na Facebooku nesdělili svým rodičům.

Otázka č. 29

Máš jednoho nebo oba rodiče v přátelích na Facebooku?

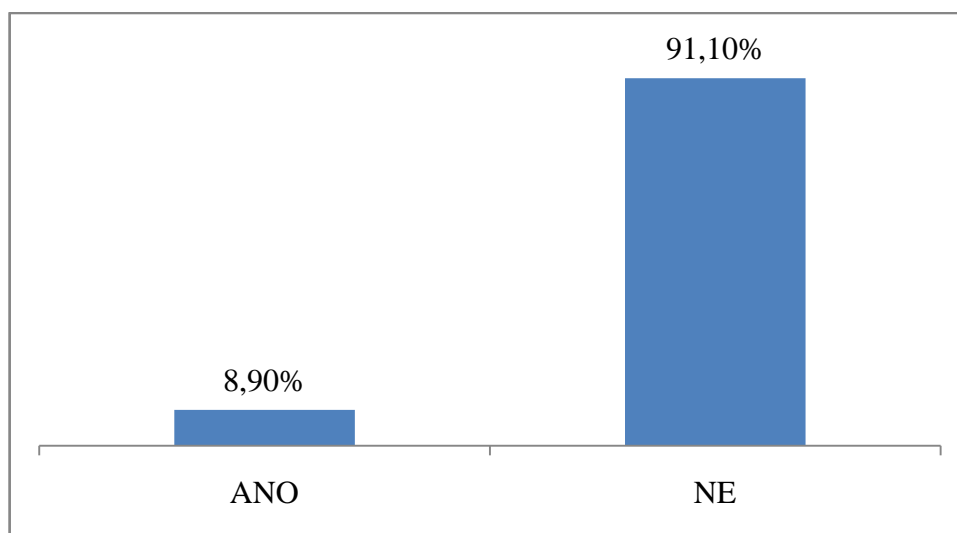
Graf č. 33 – žák má rodiče mezi přáteli

Jako formu prevence, kdy rodič může mít částečně pod kontrolou obsah, co dítě sdílí přes sociální síť Facebook, můžeme považovat, když má žák rodiče v přátelích. 148

respondentů odpovědělo kladně na otázku, čili mají jednoho nebo oba rodiče ve svých přátelích. Jeden žák zaškrtl kladnou odpověď, ale připsal komentář, že své rodiče má sice v přátelích, ale obsah pro ně má blokový.

Otázka č. 30

Mají rodiče přístup do tvého účtu na Facebooku?

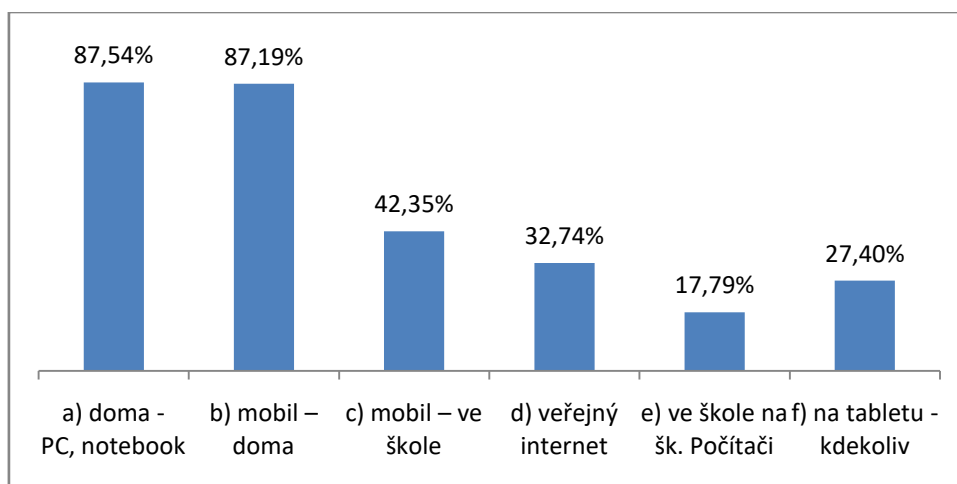

Graf č. 34 – přístup rodičů do žákova profilu na Facebooku

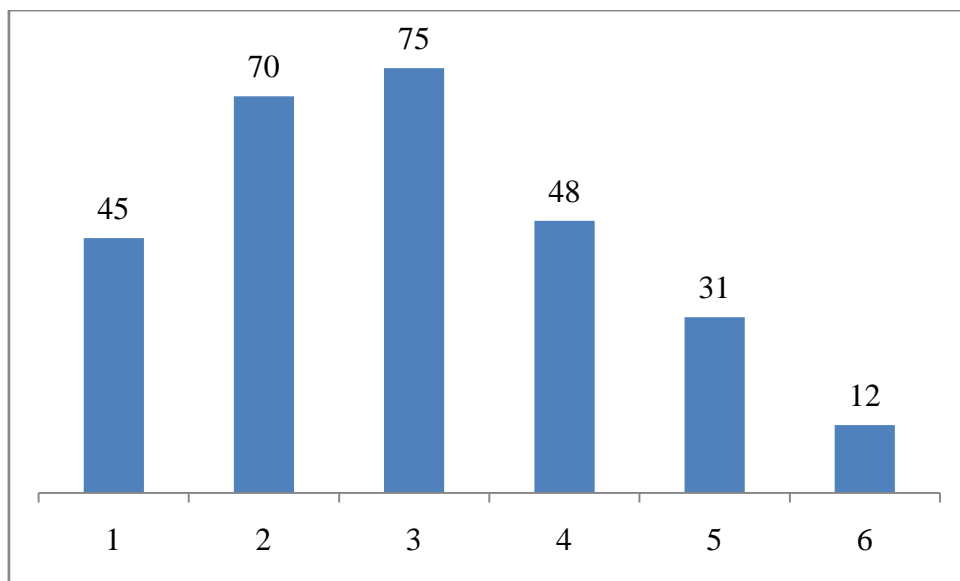
Další formou prevence před sociálně patologickými jevy je, pokud mají rodiče přístup do žákova profilu na Facebooku. Žák si někdy neuvědomuje, že obsah, který sdílí, by mohl být nebezpečný. Na otázku v dotazníku převážná většina respondentů odpověděla negativně, pouze rodiče od 25 žáků mají přístup do žákova profilu.

Otázka č. 31

Odkud se přihlašuješ na Facebook?

Graf č. 35 – možnosti přihlášení žáků na Facebook

Graf č. 36 – počet zařízení, ze kterých se žáci přihlašují na Facebook

Největší část respondentů uvádí, že k sociální síti Facebook se připojuje z domova a to prostřednictvím notebooku, počítače nebo telefonu, což pomáhá rodičovské kontrole. Dále 119 respondentů uvádí, že se k Facebooku připojí i ve škole prostřednictvím mobilu. To je údaj, který zpochybňuje výši rodičovské kontroly, kterou je rodič schopen vynaložit a navíc to doplňuje informace o závislostním chování dítěte. Průměrně se žák přihlašuje 2,9 způsoby.

10.2 Výsledky relačních problémů

Ověřování hypotézy č. 1

Věcná hypotéza H1: *Čas strávený na Facebooku je u vybraných chlapců a dívek 8. a 9. tříd na základních školách v Zábřehu rozdílný.*

První hypotéza představuje porovnání doby strávené na Facebooku u vybraných dívek a vybraných chlapců základních škol v Zábřehu. V dotazníku byly možnosti času tráveného na Facebooku, které jsme následně převedli na metrická data, abychom k ověření hypotézy mohli využít U testu Manna a Whitneyho. Na základě této metody bude rozhodnuto, zda jsou mezi časem tráveným na Facebooku u vybraných dívek a vybraných chlapců statisticky významné rozdíly. První věcná hypotéza zodpoví dvě otázky z dotazníku: Otázku č. 9: *Kolik času trávíš na Facebooku od pondělí do pátku?* A otázku č. 10: *Kolik času trávíš na Facebooku od soboty do neděle?* Proto byly vyzkoumané data rozděleny do dvou skupin. První skupina obsahuje data časů, které žáci tráví na Facebooku od pondělí do pátku. Ve druhé skupině jsou data, která odpovídají časům tráveným na Facebooku od soboty do neděle. Z věcné hypotézy byla formulována nulová a alternativní hypotéza.

- H10: Čas strávený na Facebooku u vybraných chlapců a dívek 8. a 9. tříd na základních školách v Zábřehu není rozdílný

- H1A: Čas strávený na Facebooku u vybraných chlapců a dívek 8. a 9. tříd na základních školách v Zábřehu je rozdílný

Tabulka č. 2 – čas trávený na Facebooku od pondělí do pátku

Hodiny na Facebooku	Dívky (počet)	Hodiny na Facebooku	Chlapci (počet)
1	28	1	50
1,5	36	1,5	35
3,5	27	3,5	20
6	49	6	36
140		141	

Tabulka č. 3 – čas trávený na Facebooku od soboty do neděle

Hodiny na Facebooku	Dívky (počet)	Hodiny na Facebooku	Chlapci (počet)
1	33	1	52
1,5	38	1,5	38
3,5	30	3,5	19
6	39	6	32
140		141	

Data týkající se hodnot od pondělí do pátku, byla vložena do statistického programu Statistica 12. Byla spočítána signifikance 0,003 (p hodnota), což vzhledem k hladině významnosti 0,05 je statisticky významný výsledek. Díky datům týkající se hodnot od soboty do neděle byla spočítána signifikance 0,014, což vzhledem k stejné hladině významnosti 0,05 je statisticky významný výsledek. Proto můžeme dohromady říci, že díky statisticky významným výsledkům přijímáme alternativní hypotézu H1A a odmítnout nulovou hypotézu H10. Vybrané dívky tráví na Facebooku více času než vybraní chlapci.

Ověřování hypotézy č. 2

Věcná hypotéza H2: Zveřejňování osobních údajů na Facebooku u vybraných chlapců a dívek 8. a 9. tříd na základních školách v Zábřehu je rozdílné.

Druhá hypotéza představuje porovnání obsahu, který sdílí na Facebooku vybrané dívky a vybraní chlapci základních škol v Zábřehu. K ověření hypotézy bylo využito testu

dobré schody chí kvadrát. Na základě tohoto testu bude rozhodnuto, zda mezi obsahem, který sdílí vybraní chlapci nebo dívky jsou statisticky významné rozdíly. K testu byla použita otázka č. 32 v dotazníku – *Jaké osobní údaje uvádíš na Facebooku?* Z věcné hypotézy byla formulována nulová a alternativní hypotéza.

- H2₀: Zveřejňování osobních údajů na Facebooku u vybraných chlapců a dívek 8. a 9. tříd na základních školách v Zábřehu není rozdílné.

- H2_A: Zveřejňování osobních údajů na Facebooku u vybraných chlapců a dívek 8. a 9. tříd na základních školách v Zábřehu je rozdílné.

Tabulka č. 4 – data k výpočtu chí kvadrátu

VZOR			
	ANO	NE	Σ
Dívky	a	b	a+b
Chlapci	c	d	c+d
Σ	a+c	b+d	281

e) adresa školy			
	ANO	NE	Σ
Dívky	63	77	140
Chlapci	50	91	141
Σ	113	168	281

a) jméno a příjmení			
	ANO	NE	Σ
Dívky	136	4	140
Chlapci	138	3	141
Σ	274	7	281

f) e-mail			
	ANO	NE	Σ
Dívky	89	51	140
Chlapci	70	71	141
Σ	159	122	281

b) fotka obličeje			
	ANO	NE	Σ
Dívky	132	8	140
Chlapci	111	30	141
Σ	243	38	281

g) telefonní číslo			
	ANO	NE	Σ
Dívky	37	103	140
Chlapci	52	89	141
Σ	89	192	281

c) rodné číslo			
	ANO	NE	Σ
Dívky	3	137	140
Chlapci	3	138	141
Σ	6	275	281

h) rodinní příslušníci			
	ANO	NE	Σ
Dívky	61	79	140
Chlapci	40	101	141
Σ	101	180	281

d) adresa bydliště			
	ANO	NE	Σ
Dívky	33	107	140
Chlapci	44	97	141
Σ	77	204	281

i) účast na různých událostech a akcích			
	ANO	NE	Σ
Dívky	85	55	140
Chlapci	72	69	141
Σ	157	124	281

Jednotlivé údaje, můžete vidět v grafu v čtyřpolních tabulkách, se kterými se dále pracovalo. Data byla dosazena do vzorečku pro výpočet hodnoty χ^2 . Pro každou podskupinu byla následně vypočítána hodnota χ^2 (viz graf níže). Hodnota byla porovnána s hladinou významnosti 0,05 pro jeden stupeň volnosti, kterou činí hodnota 3,841. Pokud naše vypočítaná hodnota je menší, než hodnota hladiny významnosti, přijímáme nulovou hypotézu a odmítáme hypotézu alternativní. Pokud je naměřená hodnota vyšší, odmítáme nulovou hypotézu a přijímáme alternativní hypotézu.

Tabulka č. 5 – výpočet hodnot chí kvadrátu

vzorec pro výpočet χ^2	$\chi^2 = n \frac{(ad - bc)^2}{(a + b)(a + c)(b + d)(c + d)}$	
	hodnota chí kvadrátu pro jednotlivé údaje	výsledek
a) jméno a příjmení	$\chi^2 = 0,1539$	přijetí nulové hypotézy
b) fotka obličeje	$\chi^2 = 14,5482$	přijetí alternativní hypotézy
c) rodné číslo	$\chi^2 = 0,000076$	přijetí nulové hypotézy
d) adresa bydliště	$\chi^2 = 2,0581$	přijetí nulové hypotézy
e) adresa školy	$\chi^2 = 2,6587$	přijetí nulové hypotézy
f) e-mail	$\chi^2 = 5,5456$	přijetí alternativní hypotézy
g) telefonní číslo	$\chi^2 = 3,5454$	přijetí nulové hypotézy
h) rodinní příslušníci	$\chi^2 = 7,0518$	přijetí alternativní hypotézy
i) účast na různých událostech a akcích	$\chi^2 = 2,6536$	přijetí nulové hypotézy

Alternativní hypotézu přijímáme v případě **fotky obličeje, e-mailu a rodinných příslušníků**, které ve všech třech případech na Facebooku sdílely více vybrané dívky. V ostatních případech není statisticky významný rozdíl mezi sdílením údajů u vybraných dívek a chlapců základních škol v Zábřehu, proto přijímáme nulovou hypotézu.

11 Diskuse a závěry z výzkumného šetření

V této kapitole porovnáme výsledky našeho výzkumného šetření s výsledky vybraných výzkumů odborných institucí a pracovišť, se kterými jsme se seznámili v kapitole 7. *Zhodnocení aktuálního stavu zkoumané problematiky.* Zde jsme si jmenovali výzkumy pod záštitou E-bezpečí, například výzkum Nebezpečí Internetové komunikace 3, 4, Děti a Facebook 2015. V rámci projektu E-synergie jsme si charakterizovali výzkum, který se týkal hesel. Našeho výzkumného šetření se pro připomenutí zúčastnilo celkem 298 vybraných žáků 2. stupně základních škol v Zábřehu. Konkrétně 149 chlapců a 149 dívek. Výzkum EU Kids Online zjistil, že 72% českých dětí má profil na sociálních sítích. Nebezpečí internetové komunikace 4 z roku 2013 zjistilo, že 92% žáků zná sociální síť Facebook. V našem dotazníku všichni žáci označili, že znají sociální síť Facebook a 281 žáků dokonce má zřízený profil na Facebooku.

Výzkum Nebezpečí internetové komunikace 4 zjistil, že nejznámější sociální sítí je Facebook (92%), dále Lidé (62%), Google+ (57%), Spolužáci (54%) a Twitter (51%). V našem výzkumném šetření jsme zjistili, že mezi nejznámější sociální sítě patří Facebook (100%), Google+ (95%), Instagram (90%), Twitter (88%), Ask.fm (71%). Můžeme tedy říci, že zahraniční sociální sítě znají žáci více, než tuzemské. V porovnání s výzkumem Nebezpečí internetové komunikace 4, kde nejpoužívanějšími sociálními sítěmi byly Facebook, Lidé, Google+ a Spolužáci, jsme my vyzkoumali tyto výsledky: Facebook označilo 94% respondentů jako nejpoužívanější sociální síť, dále Google+ (59%) a Instagram (54%). Takže soudíme, že respondenti v Zábřehu nejen znají, ale i více preferují zahraniční sociální sítě před tuzemskými. České sociální sítě jako Xchat, Libimseti.cz apod. používá mizivá část žáků. V rámci našeho výzkumu byla potvrzena domněnka o porušení interních pravidel Facebooku, protože více jak 76% procent dětí si profil na Facebooku vytvořili před třináctými narozeninami. Výzkum České děti a Facebook 2015 uvádí důvody založení profilu na Facebooku: 1. Komunikace s ostatními uživateli, 2. Udržování kontaktu s kamarády, 3. Facebook mají kamarádi, 4. Hraní her, 5. Seznamování, 6. Sdílení fotografií a videí, 7. Je to móda. V našem výzkumném šetření bylo zjištěno, nejčastějším důvodem založení Facebooku je: „Baví mě chatovat s kamarády“ (40%). V rámci výzkumného šetření jsme se dozvěděli, že vybraní žáci v Zábřehu mají v průměru 288 přátel, což je vyšší číslo, než u výzkumu České děti a Facebook 2015, kteří zjistili průměrně 194 přátel. Výzkum také zjistil že 36,6% zkoumaných dětí nezná všechny své přátele na Facebooku. V našem výzkumu byl zjištěn

údaj, 56,75% nezná své přátele, což je vyšší číslo, než u výzkumu České děti a Facebook 2015 (36,6%).

Eu Kids online zkoumal evropské děti, jak zabezpečený profil mají. 26 procent dětí uvádí, že má profil zcela veřejný, 28% pak uvádí, že jejich profil je soukromý částečně, takže jej mohou vidět přátelé přátel a lidé přihlášení ke stejným sítím. Podstatné ovšem je, že 26 procent uvádí, že jejich profil je zcela veřejný. V našem výzkumném šetření jsme zkoumali problematiku z pohledu, jestli má respondent profil ve výchozím nastavení nebo zda si ho zabezpečil sám. Bylo zjištěno, že polovina dětí má výchozí nastavení a polovina má upravené zabezpečení. Údaje slouží pouze jako indicie potenciálního nebezpečí. Dále bylo zjištěno, že 33% žáků ví o možnosti vlastního zabezpečení, ale přesto má standardní, 48% žáků ví a má své zabezpečení a pouze 18% neví o možnosti vlastního zabezpečení.

V rámci projektu E-synergie byl realizovaný výzkum, který zkoumal hesla u dětí. Došli k výsledkům, že nejvíce uživatelé používají alfanumerická hesla (47,72 %) kombinující číslice a písmena abecedy. Výjimečně jsou používána hesla obsahující pouze číslice (11 %). Průměrné heslo k e-mailovému účtu obsahuje 8,71 znaků. Pouze 6,92 % hesel lze najít ve slovnících. Z našeho dotazníkového šetření vyplývá, že průměrné heslo k přihlášení na Facebook má 11,4 znaků. 22,78% respondentů má heslo, které se skládá pouze z malých písmen. Nejčastější heslo, které žáci používají na přihlášení na Facebook (47,33%), obsahuje malé písmena v kombinaci s heslem. Pokud považujeme nejbezpečnější heslo to, které kombinuje malé/velké písmena, číslice a znaky, můžeme říci, že 3,20% procent respondentů takové heslo má. Žáci tvrdí, že jejich heslo není výraz, který by se našel ve slovníku. Jen 17,44% respondentů uvádí, že někdo jiný zná jejich heslo na profil na Facebook.

Výzkum děti a Facebook 2015 uvádí, že 92% rodičů ví o tom, že jejich mají účet na Facebooku. My jsme zjistili, že 97,51% rodičů zářežských žáků o tom ví. 52% žáků navíc tvrdí, že má své rodiče mezi přáteli na Facebooku. Tento jev může být pozitivní v rámci rodičovské kontroly, ale pouze 8,9% rodičů má přístup do žákova profilu.

Výzkumným šetřením bylo prokázáno, že je rozdíl mezi trávením času na Facebooku u vybraných chlapců a vybraných dívek. Průměrný čas strávený na Facebooku odpovídá možnosti číslo b): jednu až dvě hodiny denně. Podle výzkumu České děti a Facebook 2015 více jak 60% českých dětí tráví na Facebooku více jak hodinu denně a zbytek respondentů více jak tři hodiny denně. Dívky tráví více času na Facebooku než chlapci. Díky otázkám v dotazníku, které zkoumaly problematiku sdílení údajů na Facebooku jsme zjistili, že jen u

některých je rozdíl ve sdílení mezi vybranými chlapci a vybranými dívkami. Vybrané dívky sdílí na Facebooku více informací o svém telefonním čísle, e-mailu a fotky obličeje než vybraní chlapci. Z našeho výzkumu vyplývá, že nejdílenějšími údaji na Facebooku jsou jméno a příjmení (97,51%), fotka obličeje (86,48%), e-mail (40,21%), telefonní číslo (56,58%), což se shoduje s daty, které zjistil výzkum Nebezpečí internetové komunikace 3.

Závěr

V diplomové práci jsme se zabývali sociálními sítěmi se zaměřením na Facebook u vybraných žáků 2. Základních škol v Zábřehu. Cílem teoretické části bylo analyzovat dostupnou literaturu a vytvořit přehled o problematice, která se vztahuje k tématu práce. K tomu jsme kromě literatury využili internetové zdroje a výsledky výzkumů odborných institucí. Kapitoly jsme seřadili tak, aby na sebe plynule navazovaly. V první kapitole jsme se věnovali základní terminologii spojenou s Internetem a sociálními sítěmi. Dále jsme charakterizovali vybrané komunitní a vzdělávací sociální sítě. Ve třetí kapitole jsme popsali cílovou skupinu – žáka druhého stupně základní školy z pohledu vývojové psychologie. V dalších kapitolách jsme si charakterizovali pozitiva a negativa sociálních sítí. Poslední kapitolou jsme zakončili teoretickou část, kterou jsme věnovali prevenci rizikového chování spojeného s užíváním Internetu, protože tuto kapitolu považujeme za nezbytnou součást práce, neboť je logickým vyústěním celé bakalářské práce. Cíle teoretické části tedy považujeme za splněné.

V praktické části práce bylo naším cílem zjistit a popsat dílčí aspekty spojené s využíváním sociálních sítí se zaměřením na Facebook a to u vybraných žáků 8. a 9. tříd na základních školách v Zábřehu. Dalším cílem bylo zjistit, které sociální sítě vybraní žáci 8. a 9. tříd na základních školách v Zábřehu znají, a které užívají. V kolika letech si založili svůj profil na Facebooku. Zda vybraní žáci 8. a 9. tříd na základních školách v Zábřehu mají své rodiče v přátelích na Facebooku, zda se žáci domnívají, že by byli schopní si zrušit profil na Facebooku a v rámci bezpečnosti zjistit jaké heslo mají na Facebooku. Dále jsme zjišťovali rozdíly mezi časem tráveným na Facebooku u vybraných chlapců a dívek 8. a 9. tříd na základních školách v Zábřehu a rozdíly mezi sdílením osobních údajů na Facebooku u chlapců a dívek. Cíle byly rozpracovány do výzkumných otázek v dotazníku. Výsledky průzkumu byly porovnané s vybranými výsledky výzkumů výzkumných pracovišť a institucí a to v kapitole *11. Diskuse a závěry z výzkumného šetření*. Výzkumné šetření jsme provedli za pomoci kvantitativní metody s využitím techniky dotazníku, kterým jsme naplnili stanovené cíle praktické části práce.

Z výsledků výzkumného šetření vyplývá, že nejznámější sociální sítí je Facebook, dále Google+, Twitter a Instagram. Respondenti nejvíce používají Facebook, Instagram a Google+. Převážná většina si profil na Facebooku založila před třináctými narozeninami. Polovina respondentů má své rodiče mezi přáteli na Facebooku. Žáci se domnívají, že by byli

schopni si zrušit profil na Facebooku. Podle definice bezpečného hesla – více jak 8 znaků, mají respondenti bezpečné heslo, průměrně 11,4 znaků. Nejrozšířenějším heslem na profil je kombinace malých písmen a číslic, což neodpovídá definici bezpečného hesla, které má obsahovat malé/velké písmena, znaky a číslice. Dále jsme zjistili, že vybrané dívky tráví více času na Facebooku než vybraní chlapci. Vybrané dívky sdílí na Facebooku více informací o telefonním čísle, e-mailu a fotce obličeje než chlapci. Ostatní údaje sdílí obě pohlaví vyrovnaně. Většinu dílčím cílům praktické části hodnotíme jako splněné.

Úskalí práce shledáváme v literatuře. Sice existuje spousta knižních publikací, které se zabývají sociálními sítěmi nebo Facebookem, ale díky rychlému vývoji sociálních sítí, nemůžeme tvrdit, že všechny informace v nich jsou stále platné a aktuální. I během psaní práce jsme museli některé údaje aktualizovat, například novou funkci Facebooku, která rozšiřovala palec „To se mi líbí“ o další emoce.

Další úskalí práce je špatně definovaný jeden dílčí cíl. V rámci našeho výzkumu jsme zjistili formu hesel vybraných žáků v Zábřehu, ale nedokážeme odpovědět na dílčí cíl, jestli daná forma hesla je dostatečně bezpečná, protože se na tomto tvrzení podílí více faktorů než jen formální stránka hesla.

I přesto si myslíme, že diplomová práce je přínosná, protože může sloužit k dalším účelům. Například pedagogičtí pracovníci v ní mohou najít sjednocené představení vybraných sociálních sítí určených primárně ke vzdělávání. Dále by práce mohla být přínosem pro pedagogické pracovníky základních škol, kde bylo výzkumné šetření provedeno. Výsledky dotazníkového šetření totiž mapují aktuální situaci sociálních sítí ve vztahu k vybraným žákům základních škol v Zábřehu. Na základě výsledků můžou školy zlepšit svou prevenci ve výuce, aby snížily riziko nebezpečných jevů v kyberprostoru. Případně by diplomovou práci mohlo využít město Zábřeh, které zřizuje všechny školy, na kterých výzkum probíhal. Obecně můžeme říci, že diplomová práce může pomoci vylepšit IT prevenci na základní škole. Téma sociálních sítí nebo Facebooku mohou pedagogičtí pracovníci zařadit do výuky.

Seznam pramenů

- BEDNÁŘ, Vojtěch. *Internetová publicistika*. 1. vyd. Praha: Grada, 2011. Žurnalistika a komunikace. ISBN 978-80-247-3452-1.
- BURIAN, Pavel. *Internet inteligentních aktivit*. 1. vyd. Praha: Grada, 2014. Průvodce. ISBN 978-80-247-5137-5.
- ČAČKA, Otto. *Psychologie duševního vývoje dětí a dospívajících s faktory optimalizace*. 1. vyd. Brno: Nakladatelství Doplněk, 2000, 377 s. ISBN 8072390600.
- DĚDIČEK, Dominik. *Facebook: jednoduše*. 1. vyd. Brno: Computer Press, 2010. Naučte se za víkend. ISBN 978-80-251-3196-1.
- ECKERTOVÁ, Lenka a Daniel DOČEKAL. *Bezpečnost dětí na internetu: rádce zodpovědného rodiče*. 1. vyd. Brno: Computer Press, 2013. ISBN 978-80-251-3804-5.
- GAVORA, Peter. *Úvod do pedagogického výzkumu*. 2., rozš. české vyd. Přeložil Vladimír JÚVA, přeložil Vendula HLAVATÁ. Brno: Paido, 2010, 261 s. ISBN 978-80-7315-185-0.
- CHRÁSKA, Miroslav. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. Praha: Grada, 2007, 265 s. Pedagogika. ISBN 978-80-247-1369-4.
- KOPECKÝ, Ladislav. *Public relations: dějiny - teorie - praxe*. 1. vyd. Praha: Grada, 2013, 238 s. Žurnalistika a komunikace. ISBN 978-80-247-4229-8.
- KOPECKÝ, Kamil, René SZOTKOWSKI a Veronika KREJČÍ. *Nebezpečí internetové komunikace III*. 1. vyd. Olomouc: Pedagogická fakulta, Univerzita Palackého v Olomouci, 2012. ISBN 978-80-244-3087-4.
- KOPECKÝ, Kamil, René SZOTKOWSKI a Veronika KREJČÍ. *Nebezpečí internetové komunikace IV*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2013. ISBN 978-80-244-3911-2.
- KOPECKÝ, Kamil a René SZOTKOWSKI. *Nebezpečné komunikační techniky spojené s ICT pro ředitele základních a středních škol*. 1. vydání. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2015. Studijní opora. ISBN 978-80-244-4555-7.
- KOPECKÝ, Kamil. *Rizikové formy chování českých a slovenských dětí v prostředí internetu*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2015. Monografie. ISBN 978-80-244-4861-9.
- KOPECKÝ, Kamil a Veronika KREJČÍ. *Rizika virtuální komunikace - příručka pro učitele a rodiče*. 1. vyd. Olomouc: Net University Ltd, 2010. ISBN 978-80-254-7866-0.
- KRÁL, Mojmír. *Bezpečný internet: chraňte sebe i svůj počítač*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, a.s., 2015. Průvodce. ISBN 978-80-247-5453-6.
- KRČMÁŘOVÁ, Barbora. *Děti a online rizika: sborník studií*. 1. vyd. Praha: Sdružení Linka bezpečí, 2012. ISBN 978-80-904920-2-8.
- KULHÁNKOVÁ, Hana a Jakub ČAMEK. *Fenomén facebook*. 1. vyd. Kladno: BigOak, 2010. ISBN 978-80-904764-0-0.

- LINHART, Jiří. Velký sociologický slovník. 1. vyd Praha: Karolinum, 1996. ISBN 80-7184-310-5.
- MAKULOVA, Soňa. *Vyhľadavanie informácií v internete: problémy, východiská, postupy*. 1. vyd. Bratislava: EL&T, 2002, 376 s. ISBN 808881216X.
- MAŇÁK, Josef, Vlastimil ŠVEC a Štefan ŠVEC (eds.). *Slovník pedagogické metodologie*. Brno: Paido - edice pedagogické literatury, 2005. Pedagogický výzkum v teorii a praxi, sv. 3. ISBN 80-7315-102-2.
- MANĚNA, Václav. *Moderně s Moodle: jak využít e-learning ve svůj prospěch*. Praha: CZ.NIC, z.s.p.o., 2015. CZ.NIC. ISBN 978-80-905802-7-5.
- STŘIHAVKA, Marek. *Vaše bezpečnost a anonymita na Internetu*. Praha: Computer Press, 2001. ISBN 8072265865.
- ŠIMÍČKOVÁ-ČÍŽKOVÁ, Jitka, Ivana BINAROVÁ, Kamila HOLÁSKOVÁ, Alena PETROVÁ, Irena PLEVOVÁ a Michaela PUGNEROVÁ. *Přehled vývojové psychologie*. 2. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2008, 175 s. ISBN 978-80-244-2141-4.
- ŠKYŘÍK, Petr. *Internet: definice, možnosti, vize*. V Tribunu EU 1. vyd. BRno: Tribun EU, 2009. Knihovnicka.cz. ISBN 978-80-7399-784-7.
- ŠVEC, Štefan. *Metodológia vied o výchove: kvantitatívno-scientické a kvalitatívno-humanitné prístupy v edukačnom výskume*. Bratislava: Iris, 1998, 303 s. ISBN 8088778735.
- ZACHAROVÁ, Eva a Jitka ŠIMÍČKOVÁ-ČÍŽKOVÁ. *Základy psychologie pro zdravotnické obory*. 1. vyd. Praha: Grada, 2011. Sestra. ISBN 978-80-247-4062-1.
- Bakaláři [online]. [cit. 2015-10-18]. Dostupné z: <https://www.bakalari.cz/homepage/index.htm>
- BÁRTÍK, František. Moodle: Open-source výuka přes Internet. *Linuxexpres* [online]. 16.05.2011. [cit. 2016-02-25]. Dostupné z: <https://www.linuxexpres.cz/software/moodle-open-source-vyuka-pres-internet>
- BRDIČKA, Bořivoj. Bloomova taxonomie v digitálním světě. *Spomocník* [online]. 05.05.2008. [cit. 2016-02-23]. Dostupné z: http://www.spomocnik.cz/index.php?id_document=2230
- České děti a Facebook 2015 [online]. 2015 [cit. 2016-06-14]. Dostupné z: <http://www.e-bezpeci.cz/facebook2015/>
- Digizen.org [online]. 2015 [cit. 2016-06-21]. Dostupné z: <http://www.digizen.org/socialnetworking/sn.asp>
- DOBOSIOVÁ, Martina. PUBESCENTI A SOCIÁLNÍ SÍTĚ. *Středisko mediální výchovy Teologické fakulty Jihočeské univerzity* [online]. 22.09.2015. [cit. 2016-09-23]. Dostupné z: <http://www.stremev.cz/pubescenti-a-socialni-site/>
- E-Synergie. *Vědeckovýzkumná síť pro rizika elektronické komunikace* [online]. [cit. 2016-03-02]. Dostupné z: <http://esynergie.upol.cz/>

EU Kids Online [online]. [cit. 2016-03-02]. Dostupné z:
<https://lisedesignunit.com/EUKidsOnline/index.html?r=64>

Facebook [online]. [cit. 2015-10-19]. Dostupné z:
<https://www.facebook.com/help/360212094049906/>

Google classroom [online]. [cit. 2015-10-07]. Dostupné z:
<https://classroom.google.com/ineligible?emr=0>

Inapadnik.cz [online]. [cit. 2016-02-19]. Dostupné z:
<http://inapadnik.blogspot.cz/2011/06/lze-facebook-vyuzit-ve-skole.html>

ITveSkole.cz: Novinky a dění ve světě školních ICT [online]. [cit. 2015-09-12]. Dostupné z:
<http://www.itveskole.cz/itrida-2/>

ITveSkole.cz: ITřída [online]. [cit. 2015-09-18]. Dostupné z: <http://www.itveskole.cz/itrida-2/>

Iškola [online]. [cit. 2015-10-07]. Dostupné z: <https://www.iskola.cz/iskola/funkce-a-moduly>

JAVŮREK, Karel. MySpace žije! Měsíčně ho navštíví 50 milionů. *Živě* [online]. 21.01.2015. [cit. 2015-06-23]. Dostupné z: <http://www.zive.cz/bleskovky/myspace-zije-mesicne-ho-navstivi-50-milionu-uzivatelu/sc-4-a-176906/default.aspx>

HANDL, Jan. Facebook pro začátečníky. *Lupa.cz* [online]. 09.06.2009. [cit. 2016-09-08]. Dostupné z: <http://www.lupa.cz/clanky/facebook-pro-zacatecniky/>

KASÍK, Pavel. Na Facebooku už můžete šmírovat kohokoliv. Stačí, když povolí odběr. *Technet.idnes* [online]. 18.09.2011. [cit. 2015-11-03]. Dostupné z: http://technet.idnes.cz/na-facebooku-uz-muzete-smirovat-kohokoliv-staci-kdyz-povoli-odber-107-/sw_internet.aspx?c=A110915_171107_sw_internet_pka

KHAS, Miloslav. Mají sociální sítě ve škole své místo? *Metodický portál RVP* [online]. 10.02.2015. [cit. 2016-09-23]. Dostupné z: <http://spomocnik.rvp.cz/clanek/19279/MAJI-SOCIALNI-SITE-VE-SKOLE-SVE-MISTO.html>

Lze Facebook využít ve škole? In: *Inapadnik.blogspot.cz* [online]. 2011 [cit. 2015-10-09]. Dostupné z: <http://inapadnik.blogspot.cz/2011/06/lze-facebook-vyuzit-ve-skole.html>

NEUMAJER, Ondřej. Sociální sítě? Prostor zaslíbený nebo zakázaný? [online]. 01.12.2010. [cit. 2015-11-23]. Dostupné z: <http://ondrej.neumajer.cz/?item=socialni-site-prostor-zaslíbeny-nebo-zakazany>

Nebezpečí internetové komunikace 2. Zpráva výzkumného šetření [online]. Olomouc, 2011 [cit. 2016-10-04]. Dostupné z: <https://www.e-bezpeci.cz/index/2-nebezpei-elektronicke-komunikace-2-2010-2011>

O'REJLY, Lara. Facebook Video Is Driving YouTube Off Facebook. In: *Businessinsider* [online]. 09.12.2014. [cit. 2015-09-23]. Dostupné z: <http://www.businessinsider.com/facebook-video-v-youtube-market-share-data-2014-12>

PÁVOVÁ, Jana. Učitel a sociální síť. *Metodický portál RVP* [online]. 16.09.2011. [cit. 2016-09-23]. Dostupné z: <http://spomocnik.rvp.cz/clanek/13763/UCITEL-A-SOCIALNI-SITE.html>

PRAŽÁK, Daniel. Facebook dnes všem uživatelům zpřístupní nové tlačítko "To se mi líbí". In: *Letemsvetemapple.cz* [online]. 24.02.2016. [cit. 2015-10-27]. Dostupné z: <https://www.letemsvetemapple.eu/2016/02/24/facebook-to-se-mi-libi/>

RODOVÁ, Veronika. *Adolescenti na Facebooku – sdílení informací* [online]. Brno, 2014 [cit. 2016-04-21]. Dostupné z: http://is.muni.cz/th/392144/pedf_b/ Bakalářská práce. Masarykova univerzita v Brně

Seznam: Náповěda [online]. [cit. 2015-11-22]. Dostupné z: <http://napoveda.seznam.cz/cz/spoluzaci/o-sluzbe-spoluzaci/>

Seznam se bezpečně [online]. [cit. 2016-11-23]. Dostupné z: <http://www.seznamsebezpecne.cz/o-projektu>

SIEMENS, George. Connectivism: A Learning Theory for the Digital Age. *Ingedewaard* [online]. 12.12.2004. [cit. 2015-10-25]. Dostupné z: http://www.ingedewaard.net/papers/connectivism/2005_siemens_ALearningTheoryForTheDigitalAge.pdf

Sociální síť ve výuce. In: *Institut pro další vzdělávání* [online]. Praha, 2014 [cit. 2016-03-22]. Dostupné z: <http://www.idv.cz/our-blog/item/423-socialni-site-ve-vyuce.html>

Sociální síť: PROSTOR ZASLÍBENÝ, NEBO ZAKÁZANÝ? In: *Učitelské noviny* [online]. Praha, 2010 [cit. 2016-01-20]. Dostupné z: <http://www.ucitelskenoviny.cz/?archiv&clanek=5539>

ŠIKL, Jan. Rizika závislostního chování u dětí a dospívajících a jejich prevence. In: *Děti a média*. 07.09.2012. [cit. 2016-02-23]. Dostupné z: http://www.detiamedia.cz/art/1661/rizika-zavislostniho-chovani-u-deti-a-dospivajicich-a-jejich-prevence.htm?page_idx=40

Theses [online]. [cit. 2016-03-02]. Dostupné z: <http://theses.cz/vyhledavani/?search=facebook>

Škola online: *Nejrozšířenější webový školní informační systém* [online]. [cit. 2015-10-30]. Dostupné z: <http://www.skolaonline.cz/O%C5%A0koleOnLine/Funkce.aspx>

TZ Zahraniční komunitní weby vedou nad českými, roste popularita LinkedIn i Google+ [online]. 2015 [cit. 2016-03-11]. Dostupné z: <http://www.nielsen-admosphere.cz/press/tz-zahranicni-komunitni-weby-vedou-nad-ceskymi-roste-popularita-linkedin-i-google/>

E-bezpečí [online]. [cit. 2015-09-29]. Dostupné z: <https://www.e-bezpeci.cz/index.php/o-projektu/oprojektu>

VEJVODOVÁ, Nela. Kdo chce dobré místo, má atraktivní profil na LinkedIn. *Finance.idnes* [online]. 15.04.2015. [cit. 2016-01-23]. Dostupné z: http://finance.idnes.cz/linkedin-socialni-sit-hledani-prace-d6m-/podnikani.aspx?c=A150319_2148430_podnikani_sov

VŠETEČKA, Roman. Češi opouštějí domácí sociální síť. Místo Spoluzáků táhne Facebook. *Technet.idnes* [online]. 19. 06. 2015. [cit. 2016-09-23]. Dostupné z: http://technet.idnes.cz/facebook-a-linkedin-proti-spoluzakum-a-xchat-fmy-/sw_internet.aspx?c=A150618_165830_sw_internet_vse

YouTube [online]. [cit. 2016-01-02]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/yt/about/cs/>
Zákon č. 181/2014 Sb. In: Zákony pro lidi [online]. 2014 [cit. 2014-04-13]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2014-181>

Seznam symbolů a zkratk

apod. – a podobně

čl. – člověk

ČR – Česká republika

např.: – například

IT – informační technologie

OSPOD – Orgán sociálně-právní ochrany dětí

RVP – Rámcový vzdělávací program

RVP ZV – Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání

ŠVP – školní vzdělávací program

VLE – virval learning environment

VS – výběrový soubor

ZS – základní soubor

Seznam tabulek

Tabulka č. 1 – důvody založení Facebooku.....	59
Tabulka č. 2 – čas trávený na Facebooku od pondělí do pátku	75
Tabulka č. 3 – čas trávený na Facebooku od soboty do neděle	75
Tabulka č. 4 – data k výpočtu chí kvadrátu	76
Tabulka č. 5 – výpočet hodnot chí kvadrátu.....	77
Tabulka č. 1 – sociální sítě, které žáci znají	92
Tabulka č. 2 – sociální sítě, které žáci užívají	92
Tabulka č. 3 – v kolika letech si žáci založili Facebook.....	93
Tabulka č. 4 – důvody založení Facebooku.....	93
Tabulka č. 5 – počet přátel na Facebooku	93
Tabulka č. 6 – žáci ne/znají osobně své přátele na Facebooku	94
Tabulka č. 7 – nastavení zabezpečení na Facebooku	94
Tabulka č. 8 – znalost nastavení na Facebooku.....	94
Tabulka č. 9 – počet denních zkontrolování Facebooku	94
Tabulka č. 10 – přemýšlení o internetu, když jsou žáci „offline“	95
Tabulka č. 11 – trávení času na internetu v porovnání s minulým rokem.....	95
Tabulka č. 12 – podrážděnost při vypínání internetu	95
Tabulka č. 13 – delší připojení na internetu než žák zamýšlel	95
Tabulka č. 14 – kontrola stráveného času na internetu.....	95
Tabulka č. 15 – zanedbávání školy nebo koníčků kvůli internetu.....	96
Tabulka č. 16 – lhaní rodičům a době strávené na internetu	96
Tabulka č. 17 – dokázali by žáci si zrušit Facebook?.....	96
Tabulka č. 18 – počet znaků ve facebookovém hesle.....	97
Tabulka č. 19 – vzhled hesla.....	98
Tabulka č. 20 – slovníkové slovo jako heslo	98
Tabulka č. 21 – vyplnění hesla při každém přihlášení.....	98
Tabulka č. 22 – univerzálnost hesla.....	99
Tabulka č. 23 – pravidelná obměna hesla.....	99
Tabulka č. 24 – heslo na facebook ne/zná někdo jiný	99
Tabulka č. 25 – znalost rodičů, že jejich dítě má Facebook	102
Tabulka č. 26 – žák má rodiče mezi přáteli	102
Tabulka č. 27 – přístup rodičů do žákova profilu na Facebooku.....	102
Tabulka č. 28 – možnosti přihlášení žáků na Facebook	102

Seznam grafů

Graf č. 1 – základní a výběrový soubor	55
Graf č. 2 – poměr chlapců a dívek ve VS	55
Graf č. 3 – sociální sítě, které žáci znají	56
Graf č. 4 – kolik sociálních sítí žáci znají.....	57
Graf č. 5 – sociální sítě, které žáci využívají.....	57
Graf č. 6 – kolik sociálních sítí žáci užívají.....	58
Graf č. 7 – v kolika letech si žáci založili Facebook	58
Graf č. 8 – založení Facebooku před/po třináctými narozeninami.....	59
Graf č. 9 – důvody založení Facebooku	60
Graf č. 10 – počet přátel na Facebooku	60
Graf č. 11 – žáci ne/znají osobně své přátele na Facebooku	61
Graf č. 12 – znáš své přátele osobně, rozdělení chlapci a dívky	61
Graf č. 13 – nastavení zabezpečení na Facebooku	62
Graf č. 14 – znalost nastavení na Facebooku.....	62
Graf č. 15 – počet denních zkontrolování Facebooku	63
Graf č. 16 – přemýšlení o internetu, když jsou žáci „offline“	64
Graf č. 17 – trávení času na internetu v porovnání s minulým rokem.....	64
Graf č. 18 – podrážděnost při vypínání internetu	65
Graf č. 19 – delší připojení na internetu než žák zamýšlel.....	65
Graf č. 20 – kontrola stráveného času na internetu.....	66
Graf č. 21 – zanedbávání školy nebo koníčků kvůli internetu.....	66
Graf č. 22 – lhaní rodičům a době strávené na internetu	67
Graf č. 23 – dokázali by žáci si zrušit Facebook?	67
Graf č. 24 – počet znaků ve facebookovém hesle	68
Graf č. 25 – vzhled hesla	68
Graf č. 26 – slovníkové slovo jako heslo.....	69
Graf č. 27 – vyplnění hesla při každém přihlášení	69
Graf č. 28 – univerzálnost hesla	70
Graf č. 29 – pravidelná obměna hesla	70
Graf č. 30 – heslo na facebook ne/zná někdo jiný.....	71
Graf č. 31 – kdo zná heslo	71
Graf č. 32 – znalost rodičů, že jejich dítě má Facebook.....	72
Graf č. 33 – žák má rodiče mezi přáteli.....	72
Graf č. 34 – přístup rodičů do žákova profilu na Facebooku	73
Graf č. 35 – možnosti přihlášení žáků na Facebook	73
Graf č. 36 – počet zařízení, ze kterých se žáci přihlašují na Facebook	74

Seznam příloh

Příloha č. 1: Tabulky doplňující praktické části

Příloha č. 2: Dotazník

Příloha č. 1: Tabulky doplňující praktické části

Otázka č. 1

Jaké znáš sociální sítě?

Tabulka č. 6 – sociální sítě, které žáci znají

Otázka č. 1	četnost n_i
Facebook	298
Google+	284
Twitter	264
Ask fm	213
Instagram	270
My space	84
Lide.cz	167
Spolužáci	155
Badoo	93
Libimseti.cz	22
LinkdedIN	20
X chat	16
další	103

$\Sigma 298$

Otázka č. 2

Které sociální sítě aktivně využíváš?

Tabulka č. 7 – sociální sítě, které žáci užívají

Otázka č.2	četnost n_i
Facebook	280
Google+	177
Twitter	49
Ask fm	68
Instagram	162
My space	10
Lide.cz	6
Spolužáci	6
Badoo	2
Libimseti.cz	1
LinkdedIN	1
X chat	0
další	63

$\Sigma 298$

Otázka č. 3

V kolika letech sis založil profil na Facebooku?

Tabulka č. 8 – v kolika letech si žáci založili Facebook

Otázka č. 3	četnost n_i
9 a méně	45
10	43
11	56
12	70
13	55
14	12
15	0
16	0

Σ281

Otázka č. 4

Pokud máš profil na Facebooku, jaké byly důvody založit si ho?

Tabulka č. 9 – důvody založení Facebooku

Otázka č. 4	četnost n_i
a) Má ho většina kamarádů a spolužáků, nechtěl jsem být mimo dění	28
b) Zajímá mě, co dělají známí a kamarádi	56
c) Baví mě chatovat s kamarády	113
d) Nevím, prostě jsem si ho založil	64
jiné:	20

Σ281

Otázka č. 5

Kolik máš přátel na Facebooku?

Tabulka č. 10 – počet přátel na Facebooku

Otázka č. 5	četnost n_i
0 – 50	27
51 – 100	43
101 – 200	60
201 – 300	56
301 – 400	31
401 – 500	28

501 – 1000	22
1000 – 2000	4

Σ271

Otázka č. 6

Znáš všechny své přátele, co máš na Facebooku, osobně?

Tabulka č. 11 – žáci ne/znají osobně své přátele na Facebooku

Otázka č. 6	četnost n_i
Ano	119
Ne	162

Σ281

Otázka č. 7

Jaké máš nastavení soukromí na Facebooku?

Tabulka č. 12 – nastavení zabezpečení na Facebooku

Otázka č. 7	četnost n_i
a) Výchozí nastavení zabezpečení od Facebooku	139
b) Sám jsem si nastavil zabezpečení na Facebooku	142

Σ281

Otázka č. 8

Víš o možnostech zabezpečení svého profilu na Facebooku?

Tabulka č. 13 – znalost nastavení na Facebooku

Otázka č. 8	četnost n_i
a) Vím, ale mám standardní	93
b) Vím a mám své nastavení	135
c) Nevím	53

Σ281

Otázka č. 11

Kolikrát za den zkontroluješ svůj profil na Facebooku?

Tabulka č. 14 – počet denních zkontrolování Facebooku

Otázka č. 11	četnost n_i
a) 0 – 1krát	109
b) 2 – 3krát	64
c) 4 – 5krát	34
d) více jak 5krát	74

Σ281

Otázka č. 12*Přemýšlíš o tom, co budeš dělat na internetu, i když jsi zrovna „offline“?*

Tabulka č. 15 – přemýšlení o internetu, když jsou žáci „offline“

Otázka č. 12	četnost n_i
ANO	108
NE	190

 $\Sigma 298$ **Otázka č. 13***Trávíš na internetu víc času než např. před rokem?*

Tabulka č. 16 – trávení času na internetu v porovnání s minulým rokem

Otázka č. 13	četnost n_i
ANO	157
NE	141

 $\Sigma 298$ **Otázka č. 14***Cítíš se někdy naštvaně a podrážděně, když máš vypnout internet?*

Tabulka č. 17 – podrážděnost při vypínání internetu

Otázka č. 14	četnost n_i
ANO	88
NE	210

 $\Sigma 298$ **Otázka č. 15***Zůstáváš na internetu připojený/připojena déle než jsi původně zamýšlel/a?*

Tabulka č. 18 – delší připojení na internetu než žák zamýšlel

Otázka č. 15	četnost n_i
ANO	198
NE	100

 $\Sigma 298$ **Otázka č. 16***Stává se ti, že nezvládáš kontrolovat nebo omezit čas strávený na internetu?*

Tabulka č. 19 – kontrola stráveného času na internetu

Otázka č. 16	četnost n_i
ANO	105
NE	193

 $\Sigma 298$

Otázka č. 17

Zanedbáš kvůli internetu školu nebo své koníčky?

Tabulka č. 20 – zanedbávání školy nebo koníčků kvůli internetu

Otázka č. 17	četnost n_i
ANO	38
NE	260

$\Sigma 298$

Otázka č. 18

Lhal/a jsi někdy rodičům o tom, jak dlouho jsi byl/a na internetu?

Tabulka č. 21 – lhaní rodičům a době strávené na internetu

Otázka č. 18	četnost n_i
ANO	73
NE	225

$\Sigma 298$

Otázka č. 19

Dokázal by sis profil na Facebooku zrušit?

Tabulka č. 22 – dokázali by žáci si zrušit Facebook?

Otázka č. 19	četnost n_i
ANO	163
NE	118

$\Sigma 281$

Otázka č. 20*Kolik znaků má tvé heslo na Facebook?*

Tabulka č. 23 – počet znaků ve facebookovém hesle

Otázka č. 20	četnost n_i
5	2
6	8
7	24
8	37
9	53
10	38
11	23
12	11
13	14
14	13
15	8
16	10
17	2
18	2
19	1
20	5
21	4
22	1
23	1
32	3
36	1
39	1
44	1
48	1
56	1

 $\Sigma 265$

Otázka č. 21*Jaké náležitosti obsahuje tvoje heslo?*

Tabulka č. 24 – vzhled hesla

Otázka č. 21	četnost n_i
heslo	64
heslo123	133
HESLO123	5
HESLO	4
123456	15
Heslo12!!!	9
Heslo!!!	2
heslo!!!	3
Heslo123	35
heslo12!!!	4
!?!?!?	3
123!!!!!!	1
Heslo	3

Σ281

Otázka č. 22*Obsahuje tvoje heslo slovo, které lze vyhledat ve slovníku?*

Tabulka č. 25 – slovníkové slovo jako heslo

Otázka č. 22	četnost n_i
ANO	76
NE	205

Σ281

Otázka č. 23*Musíš své heslo vyplnit při každém přihlášení?*

Tabulka č. 26 – vyplnění hesla při každém přihlášení

Otázka č. 23	četnost n_i
ANO	145
NE	136

Σ281

Otázka č. 24*Heslo, které mám k přihlašování na můj profil na Facebook, používám i jinde.*

Tabulka č. 27 – univerzálnost hesla

Otázka č. 24	četnost n_i
ANO	144
NE	137

$\Sigma 281$

Otázka č. 25

Měníš si pravidelně heslo ke svému profilu na Facebooku?

Tabulka č. 28 – pravidelná obměna hesla

Otázka č. 25	četnost n_i
ANO	53
NE	228

$\Sigma 281$

Otázka č. 26

Zná někdo, kromě tebe, heslo ke tvému facebookovému profilu?

Tabulka č. 29 – heslo na facebook ne/zná někdo jiný

Otázka č. 26	četnost n_i
ANO	49
NE	232

$\Sigma 281$

Otázka č. 27

Pokud jsi odpověděl ANO, kdo zná tvé heslo?

Tabulka č. 25 – ko zná tvé heslo na Facebooku

Otázka č.	četnost n_i
a) kamarád	13
b) sourozenec	21
c) přítel	34
d) rodiče	20
e) jiné – sestřenice	1

$\Sigma 89$

Otázka č. 28*Ví tví rodiče/rodič, že máš účet na Facebooku?*

Tabulka č. 30 – znalost rodičů, že jejich dítě má Facebook

Otázka č. 28	četnost n_i
ANO	274
NE	7

 $\Sigma 281$ **Otázka č. 29***Máš jednoho nebo oba rodiče v přátelích na Facebooku?*

Tabulka č. 31 – žák má rodiče mezi přáteli

Otázka č. 29	četnost n_i
ANO	148
NE	133

 $\Sigma 281$ **Otázka č. 30***Mají rodiče přístup do tvého účtu na Facebooku?*

Tabulka č. 32 – přístup rodičů do žákova profilu na Facebooku

Otázka č. 30	četnost n_i
ANO	25
NE	256

 $\Sigma 281$ **Otázka č. 31***Odkud se přihlašuješ na Facebook?*

Tabulka č. 33 – možnosti přihlášení žáků na Facebook

Otázka č.	četnost n_i
a) doma (počítač a notebook)	246
b) mobilní telefon – doma	245
c) mobilní telefon – ve škole	119
d) veřejný internet	92
e) ve škole na školním počítači	50
f) na tabletu – kdekoliv	77

Příloha č. 2: Dotazník

Ahoj,

právě se k Tobě dostal dotazník, týkající se problematiky Facebooku v životě žáků druhého stupně základních škol. Každý celý správně vyplněný dotazník je velice důležitý. Data budou použita Městem Zábřeh.

Dotazník je zcela anonymní. Při vyplňování se říd' pokyny v závorkách. Děkuji za spolupráci!

1. Znáš tyto sociální sítě?

Facebook	ANO	NE
Google+	ANO	NE
Twitter	ANO	NE
LinkedIn	ANO	NE
My space	ANO	NE
Lide.cz	ANO	NE
Spoluzaci.cz	ANO	NE
Instagram	ANO	NE
Badoo	ANO	NE
Ask.fm	ANO	NE
Libimseti.cz	ANO	NE
Xchat	ANO	NE
Znáš nějaké jiné sociální sítě.....		

2. Které sociální sítě aktivně využíváš?

Facebook	ANO	NE
Google+	ANO	NE
Twitter	ANO	NE
Ask.fm	ANO	NE
Instagram	ANO	NE
My space	ANO	NE
Lide.cz	ANO	NE
Spoluzaci.cz	ANO	NE
Badoo	ANO	NE
Libimseti.cz	ANO	NE
LinkedIn	ANO	NE
Další.....		

3. V kolika letech sis založil profil na Facebooku? Vletech.

4. Pokud máš profil na Facebooku, jaké byly důvody založit si ho? (Označ jen jednu odpověď.)

- Má ho většina kamarádů a spolužáků, nechtěl jsem být mimo dění.
- Zajímá mě, co dělají známí a kamarádi.
- Baví mě chatovat s kamarády.
- Nevím, prostě jsem si ho založil.
- jiné:.....

5. Kolik máš přátel na Facebooku? Na Facebooku mám přibližně přátel.

6. Znáš všechny své přátele, co máš na Facebooku, osobně? ANO NE

7. Jaké máš nastavení soukromí na Facebooku? (Označ jen jednu odpověď.)

- Výchozí nastavení zabezpečení od Facebooku
- Sám jsem si nastavil zabezpečení na Facebooku

8. Víš o možnostech zabezpečení svého profilu na Facebooku? (Označ jen jednu odpověď.)

- Vím, ale mám standardní nastavení
- Vím a mám ho nastavené podle svých potřeb
- Nevím

9. Kolik času trávíš na Facebooku od pondělí do pátku? (zakroužkuj průměrnou dobu, kterou strávíš na Facebooku za den)

- méně než jednu hodinu denně
- jednu až dvě hodiny denně

- c) tři až pět hodin denně
- d) jsem vlastně pořád online

10. Kolik času trávíš na Facebooku od soboty do neděle? (zakroužkuj průměrnou dobu, kterou strávíš na Facebooku za den)

- a) méně než jednu hodinu denně
- b) jednu až dvě hodiny denně
- c) tři až pět hodin denně
- d) jsem vlastně pořád online

11. Kolikrát za den zkontroluješ svůj profil na Facebooku? (Označ jen jednu odpověď.)

- a) 0 – 1krát
- b) 2-3 krát
- c) 4-5 krát
- d) Více jak 5krát

12. Přemýšlíš o tom, co budeš dělat na internetu, i když jsi zrovna „offline“?

ANO NE

13. Trávíš na internetu víc času než např. před rokem?

ANO NE

14. Cítíš se někdy naštvaně a podrážděně, když máš vypnout internet?

ANO NE

15. Zůstáváš na internetu připojený/připojena déle než jsi původně zamýšlel/a?

ANO NE

16. Stává se ti, že nezvládáš kontrolovat nebo omezit čas strávený na internetu?

ANO NE

17. Zanedbáš kvůli internetu školu nebo své koníčky?

ANO NE

18. Lhal/a jsi někdy rodičům o tom, jak dlouho jsi byl/a na internetu?

ANO NE

19. Dokázal by sis profil na Facebooku zrušit?

ANO NE

20. Kolik znaků má tvé heslo na Facebook?

Moje heslo má znaků.

21. Moje heslo na facebook obsahuje:

1. Písmeno/písmena	ANO	NE
2. Číslo/čísla	ANO	NE
3. Znak/znaky (např. ?, !, apod.)	ANO	NE
4. Velké písmeno/písmena	ANO	NE
5. Malé písmeno/písmena	ANO	NE

22. Obsahuje tvoje heslo slovo, které lze vyhledat ve slovníku?

ANO NE

23. Musíš své heslo vyplnit při každém přihlášení?

ANO NE

24. Heslo, které mám k přihlašování na můj profil na Facebook, používám i jinde.

ANO NE

25. Měníš si pravidelně heslo ke svému profilu na Facebooku?

ANO NE

26. Zná někdo, kromě tebe, heslo ke tvému facebookovému profilu?

ANO NE

27. Pokud jsi odpověděl ANO, kdo zná tvé heslo? (Můžeš označit více odpovědí.)

- a) Kamarád/kamarádi
- b) Sourozenec/Sourozenci
- c) Přítel/přítelkyně
- d) Rodič/rodiče
- e) jiní:.....

28. Ví tví rodiče/rodič, že máš účet na Facebooku?

ANO NE

29. Máš jednoho nebo oba rodiče v přátelích na Facebooku?

ANO NE

30. Mají rodiče přístup do tvého účtu na Facebooku?

ANO NE

31. Odkud se přihlašuješ na Facebook? (Můžete označit více odpovědí.)

- a) Doma (počítač, notebook)
- b) Mobilní telefon – doma
- c) Mobilní telefon – ve škole
- d) Veřejný internet (internetové kavárny atd.)

- e) Ve škole na školním počítači
- f) Na tabletu – kdekoliv

32. Jaké osobní údaje uvádíš na Facebooku?

a) Jméno a příjmení	ANO	NE
b) Fotku obličeje	ANO	NE
c) Rodné číslo	ANO	NE
d) Adresa bydliště	ANO	NE
e) Adresa školy	ANO	NE
f) E-mail	ANO	NE
g) Telefonní číslo	ANO	NE
h) Rodinné příslušníky	ANO	NE
i) Účast na různých událostech a akcích	ANO	NE

Jsem: dívka / chlapec

Můj věk je let

Chodím na základní školu:

2.ZŠ

3.ZŠ

4.ZŠ